

ZAKON
O UPRAVNOM POSTUPKU
(BOSNE I HERCEGOVINE)

-prečišćeni tekst-

PREČIŠĆENI TEKST ZAKONA OBUHVATA:

- **ZAKON O UPRAVNOM POSTUPKU** („Službeni glasnik BiH“, broj 29/02 od 12.10.2002. godine);
- **ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU** („Službeni glasnik BiH“, broj 12/04 od 14.04.2004. godine);
- **ZAKON O IZMJENAMA ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU** („Službeni glasnik BiH“, broj 88/07 od 20.11.2007. godine);
- **ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU** („Službeni glasnik BiH“, broj 93/09 od 01.12.2009. godine);
- **ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU** („Službeni glasnik BiH“, broj 41/13 od 28.05.2013. godine);
- **ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU** („Službeni glasnik BiH“, broj 53/16 od 22.07.2016. godine);

Obrada: **Vanjskotrgovinska komora BiH - Sektor za transport i komunikacije**
Sarajevo: 08.08.2016.godine

Na osnovu člana IV. 4.a) Ustava BiH, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na sjednici Predstavničkog doma, održanoj 20. juna 2002. godine, i na sjednici Doma naroda, održanoj 25. juna 2002. godine, usvojila je

**ZAKON
O UPRAVNOM POSTUPKU**

PRVI DIO - OPĆE ODREDBE

I - OSNOVNA NAČELA

1. Važenje Zakona

Član 1.

(1) Ovim zakonom utvrđuju se pravila upravnog postupka po kojima postupaju organi uprave Bosne i Hercegovine kad u upravnim stvarima, neposredno primjenjujući propise, rješavaju o pravima, obavezama ili pravnim interesima fizičkih lica, pravnih osoba ili drugih stranaka u upravnim stvarima koje su u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine.

(2) Po ovom Zakonu dužna su postupati i pravna lica koja imaju javna ovlaštenja u okviru svog djelokruga, a koja primjenjuju pravila upravnog postupka.

2. Poseban postupak

Član 2.

Pojedina pitanja postupka za određenu upravnu oblast mogu se samo izuzetno, posebnim zakonom, urediti drugačije nego što su uređena ovim zakonom, ako je to nužno za drugačije postupanje u tim pitanjima, s tim da ne mogu biti protivna načelima ovog zakona.

3. Supsidijarna primjena zakona

Član 3.

U upravnim oblastima za koje je zakonom propisan poseban postupak, postupa se po odredbama tog zakona, s tim da se po odredbama ovog zakona postupa u svim pitanjima koja nisu uređena posebnim zakonom.

4. Načelo zakonitosti

Član 4.

- (1) Organi uprave i institucije koje imaju javna ovlaštenja, kada postupaju u upravnim stvarima, dužni su te stvari rješavati na osnovu zakona i drugih propisa, kao i općih akata institucija koje imaju javna ovlaštenja i koje one donose na osnovu javnih ovlaštenja.
- (2) U upravnim stvarima u kojima je organ, odnosno institucija koja ima javna ovlaštenja, zakonom ili na zakonu zasnovanom propisu, ovlašten da rješava po slobodnoj ocjeni, rješenje mora biti doneseno u granicama ovlaštenja i u skladu s ciljem s kojim je ovlaštenje dato.
- (3) Pravila postupka, utvrđena odredbama ovog zakona, važe i za slučajeve u kojima je institucija, koja ima javna ovlaštenja, ovlaštena da u upravnim stvarima rješava po slobodnoj ocjeni.

5. Zaštita prava i sloboda građana i zaštita javnog interesa

Član 5.

- (1) Kad organi uprave i institucije koje imaju javna ovlaštenja vode postupak i rješavaju, dužni su strankama omogućiti da što lakše zaštite i ostvare svoja prava u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i sloboda i Aneksom 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, vodeći pri tom računa da ostvarivanje njihovih prava ne bude na štetu prava drugih osoba, niti u suprotnosti sa zakonom utvrđenim javnim interesom.
- (2) Kad službena osoba koja rješava neku upravnu stvar, s obzirom na postojeće činjenično stanje, sazna ili ocijeni da određena stranka ima osnova za ostvarenje nekog prava, upozorit će je na to.
- (3) Ako se na osnovu zakona strankama nalažu kakve obaveze, prema njima će se primjenjivati one mjere predviđene propisima, koje su za njih povoljnije, ako se takvim mjerama postiže cilj zakona.

6. Načelo pristupa informacijama i zaštita podataka

Član 6.

- (1) Organi uprave i institucije koje imaju javna ovlaštenja dužni su strankama omogućiti pristup potrebnim podacima, propisanim obrascima, internetskoj stranici organa uprave i pružiti im druga obavještenja, savjete i stručnu pomoć.
- (2) U postupku se moraju zaštititi lični i tajni podaci u skladu s propisima o zaštiti ličnih podataka, odnosno tajnosti podataka.

7. Načelo javnosti

Član 7.

Postupak pred organima uprave i institucijama koje vrše javna ovlaštenja je javan. Službena osoba, koja vodi postupak, može isključiti javnost, samo u slučajevima kada je to zakonom izričito predviđeno.

8. Načelo efikasnosti

Član 8.

Organ koji vodi postupak, odnosno rješava u upravnim stvarima, dužan je osigurati uspješno i kvalitetno ostvarivanje i zaštitu prava i pravnih interesa fizičkih lica, pravnih lica i drugih stranaka.

9. Načelo materijalne istine

Član 9.

U postupku moraju se potpuno i pravilno utvrditi sve činjenice koje su od važnosti za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

10. Načelo saslušanja stranke

Član 10.

- (1) Prije donošenja rješenja, stranci se mora pružiti mogućnost da se izjasni o svim činjenicama i okolnostima koje su važne za donošenje rješenja.
- (2) Rješenje se može donijeti bez prethodnog izjašnjenja stranke samo u slučajevima kad je to zakonom određeno.

11. Ekonomičnost postupka

Član 11.

Postupak se ima voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koje učestvuju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

12. Pomoć neukoj stranci

Član 12.

Organ koji vodi postupak starat će se da neznanje i neukost stranke, i drugih osoba koje učestvuju u postupku, ne bude na štetu prava koja im po zakonu pripadaju.

13. Ocjena dokaza

Član 13.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane, odlučuje ovlaštena službena osoba po svom uvjerenju, na osnovu savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza posebno, i svih dokaza zajedno, kao i na osnovu rezultata cjelokupnog postupka.

14. Samostalnost u rješavanju

Član 14.

(1) Organ vodi postupak i donosi rješenje samostalno u okviru ovlaštenja datih zakonom i drugim propisima.

(2) Ovlaštena službena osoba organa nadležnog za vođenje postupka samostalno utvrđuje činjenice i okolnosti, i na osnovu utvrđenih činjenica i okolnosti primjenjuje propise, na konkretni slučaj.

Član 14a.

(1) Stranke su dužne u postupku da govore istinu i da ne zloupotrebljavaju prava koja su im priznata ovim ili drugim zakonom, odnosno propisom.

(2) Organ mora spriječiti svaku zloupotrebu prava koja stranka ima u postupku.

15. Pravo žalbe

Član 15.

(1) Protiv rješenja donesenog u prvom stepenu, stranka ima pravo žalbe. Samo zakonom može se propisati da u pojedinim upravnim stvarima žalba nije dopuštena, i to ako je na drugi način osigurana zaštita prava i zakonitosti.

(2) Pod uslovima iz ovog zakona, stranka ima pravo žalbe i kad prvostepeni organ nije u određenom roku donio rješenje o njenom zahtjevu, odnosno ne donese rješenje u postupku po službenoj dužnosti, a u interesu stranke.

(3) Protiv rješenja donesenog u drugom stepenu, žalba nije dopuštena.

16. Konačnost rješenja

Član 16.

Rješenje protiv kojeg se ne može izjaviti redovno pravno sredstvo (žalba) u upravnom postupku (konačno u upravnom postupku), a kojim je stranka stekla neko pravo, odnosno kojim su stranci određene neke obaveze, može se poništiti, ukinuti ili izmijeniti samo u slučajevima koji su ovim ili drugim zakonom predviđeni.

17. Pravomoćnost rješenja

Član 17.

Rješenje protiv koga se ne može izjaviti žalba niti pokrenuti upravni spor (pravomoćno rješenje), a kojim je stranka stekla određena prava, odnosno kojim su stranci određene neke obaveze, može se poništiti, ukinuti ili izmijeniti samo u slučajevima koji su ovim ili drugim zakonom predviđeni.

18. Upotreba jezika i pisma

Član 18.

- (1) Upravni postupak vodi se na bosanskom, hrvatskom ili srpskom jeziku.
- (2) Organ koji vodi upravni postupak osigurava ravnopravnu upotrebu bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika.
- (3) Ako se postupak ne vodi na jeziku stranke, organ koji vodi postupak dužan je da joj omogući da prati tok postupka na svom jeziku, kao i da joj pozive i druga pismena dostavlja na njenom jeziku i pismu. Organ će poučiti stranku, odnosno drugog učesnika o mogućnosti korištenja njenog jezika u postupku, a u zapisnik će se zabilježiti da je stranka, odnosno drugi učesnik poučen o tom pravu i njegova izjava, u vezi s datom poukom, unijet će se u zapisnik.
- (4) Stranke i drugi učesnici u postupku koji nisu državljani Bosne i Hercegovine, a ne znaju jezik na kome se vodi postupak, imaju pravo tok postupka pratiti preko tumača (prevodioca) i da u tom postupku upotrebljavaju svoj jezik.
- (5) U upravnom postupku službena pisma su latinica i ćirilica.

Član 19.

(Član 19. brisan Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, broj 93/07 od 01.12.2009. godine);

Član 19a.

20. Upravna stvar

- (1) Upravna stvar je svaka stvar u kojoj javnopravni organ u upravnom postupku odlučuje o pravu, obavezi ili pravnom interesu stranke neposredno primjenjujući zakone, druge propise i opće akte kojima se uređuje odgovarajuća upravna oblast.
- (2) Izuzetno od odredbe stava (1) ovog člana, upravna stvar je ona stvar koja je nekim zakonom izričito određena kao takva.

II - NADLEŽNOST

1. Stvarna i mjesna nadležnost

Član 20.

- (1) Stvarna nadležnost za rješavanje u upravnom postupku određuje se po propisima kojima se uređuje određena upravna oblast odnosno po propisima kojima se određuje nadležnost pojedinih organa.
- (2) Mjesna nadležnost određuje se prema sjedištu organa, odnosno prema sjedištu organizacione jedinice u sastavu organa.

Član 21.

- (1) Za rješavanje u upravnim stvarima u prvom stepenu stvarno je nadležan organ uprave Bosne i Hercegovine, ako zakonom nije određena nadležnost organa uprave u entitetu kod prenesene nadležnosti.
- (2) Ako propisom, kojim se uređuje određena upravna oblast, nije određeno koji je organ uprave Bosne i Hercegovine stvarno nadležan za rješavanje u određenoj upravnoj stvari iz nadležnosti institucija BiH, a to se ne može utvrditi po prirodi stvari, takva stvar spada u nadležnost organa uprave Bosne i Hercegovine, koji odredi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Član 22.

- (1) Nijedan organ ne može preuzeti određenu upravnu stvar iz nadležnosti drugog organa i sam je riješiti, osim ako je to zakonom predviđeno i pod uslovima propisanim tim zakonom.
- (2) Organ nadležan za rješavanje u određenoj upravnoj stvari može samo, na osnovu izričitog zakonskog ovlaštenja, prenijeti rješavanje u toj stvari na drugi organ.
- (3) Stvarna i mjesna nadležnost ne mogu se mijenjati dogovorom stranaka, dogovorom organa i stranaka, ni dogovorom organa, osim ako je to zakonom drugačije određeno.

Član 23.

- (1) Svaki organ pazi po službenoj dužnosti u toku cijelog postupka na svoju nadležnost.
- (2) Ako organ nađe da nije nadležan za rad po određenoj upravnoj stvari, postupit će na način propisan u članu 58. st. 3. i 4. ovog zakona.
- (3) Ako je nenadležni organ izvršio koju radnju postupka, nadležni organ kome je stvar ustupljena cijenit će da li će koju od tih radnji ponoviti.

2. Stranke s diplomatskim imunitetom

Član 24.

- (1) U pogledu nadležnosti domaćih organa u stvarima u kojima je stranka stranac koji uživa diplomatski imunitet u Bosni i Hercegovini, strana država ili međunarodna organizacija, važe pravila međunarodnog prava.
- (2) U slučaju sumnje o postojanju i obimu prava imuniteta, objašnjenje daje organ uprave nadležan za vanjske poslove Bosne i Hercegovine.
- (3) Službene radnje, koje se tiču osoba koje uživaju pravo imuniteta, obavljaju se posredovanjem organa uprave nadležnog za vanjske poslove Bosne i Hercegovine.
- (4) Službene radnje, koje se obavljaju na eksteritorijalnom području, vrše se posredovanjem organa uprave nadležnog za vanjske poslove Bosne i Hercegovine.

3. Sukob nadležnosti

Član 25.

- (1) Sukobe nadležnosti u upravnom postupku između organa uprave Bosne i Hercegovine, između organa uprave Bosne i Hercegovine i institucija BiH koje imaju javna ovlaštenja, i između institucija BiH koje imaju javna ovlaštenja, rješava Sud Bosne i Hercegovine.
- (2) Sukob nadležnosti u upravnom postupku između organa uprave Bosne i Hercegovine i organa uprave entiteta Bosne i Hercegovine rješava Sud Bosne i Hercegovine.

Član 26.

Sukobe nadležnosti u upravnom postupku između organizacionih jedinica organa uprave Bosne i Hercegovine, koje se nalaze van sjedišta organa uprave Bosne i Hercegovine, a osnovane su sa zadatkom da obavljaju određene upravne poslove iz nadležnosti organa uprave Bosne i Hercegovine, rješava organ uprave Bosne i Hercegovine u čijem su sastavu te organizacione jedinice.

Član 27.

- (1) Kada se dva organa izjasne kao nadležni ili kao nenadležni za rješavanje u istoj upravnoj stvari, prijedlog za rješavanje sukoba nadležnosti podnosi organ koji je posljednji odlučivao o svojoj nadležnosti, a može ga podnijeti i stranka.
- (2) Organ, koji rješava sukob nadležnosti, istovremeno će poništiti rješenje koje je u upravnoj stvari donio nenadležni organ, odnosno poništiti će zaključak kojim se nadležni organ izjasnio kao nenadležan i dostavit će spisak predmeta nadležnom organu.
- (3) Protiv rješenja kojim se odlučuje o sukobu nadležnosti, stranka ne može izjaviti posebnu žalbu ni voditi upravni spor.

Član 28.

- (1) Ako organ u sukobu smatra da je rješenjem, kojim je odlučeno o sukobu nadležnosti, povrijeđeno kakvo pravo, može na to rješenje izjaviti žalbu. Ako je o sukobu nadležnosti riješio nadležni sud, žalba nije dopuštena.
- (2) Ako organ, nadležan za rješavanje po žalbi iz stava 1. ovog člana, utvrdi da rješenje o sukobu nije zasnovano na propisima, raspravit će odnose koji su usljed toga nastali između organa koji se žalio i organa koji je rješenjem o sukobu nadležnosti proglašen za nadležnog, vodeći računa o pravima koja po odgovarajućim propisima pripadaju organu koji se žalio. Rješenje doneseno po žalbi smatra se prvostepenim rješenjem o odnosima koji se njime rješavaju.
- (3) Žalba iz stava 1. ovog člana i rješenje doneseno po toj žalbi nemaju uticaja na upravni postupak u konkretnom predmetu, jer tu upravnu stvar rješava organ koji je određen kao nadležan rješenjem donesenim o sukobu nadležnosti.

4. Službena osoba ovlaštena za vođenje postupka i za rješavanje

Član 29.

- (1) U upravnoj stvari, za čije je rješavanje nadležan organ uprave, rješenje u upravnom postupku donosi rukovodilac tog organa, ako propisom o organizaciji tog organa ili drugim posebnim propisima nije drugačije određeno.
- (2) Rukovodilac organa uprave može ovlastiti drugu službenu osobu istog organa da rješava u upravnim stvarima iz određene vrste upravnih poslova ili drugu stručnu službenu osobu za vođenje postupka, odnosno preduzimanje radnje u postupku prije donošenja rješenja.
- (3) O ovlaštenju službenih osoba iz stava 2. ovog člana, rukovodilac organa uprave dužan je donijeti posebno rješenje, koje sadrži lične podatke službenih osoba i obim njihovih ovlaštenja, za rješavanje u upravnim stvarima (da vodi upravni postupak, ili da rješava upravne stvari ili jedno i drugo).
- (4) Ovlaštenje za rješavanje obuhvata i vođenje postupka koje prethodi rješavanju.

Član 30.

Ako je za rješavanje u upravnoj stvari nadležno Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, postupak vodi i priprema prijedlog rješenja ovlaštena osoba ili tijelo koje svojim aktom odredi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, ako zakonom, odnosno drugim propisom nije drugačije određeno.

Član 31.

Ako je za rješavanje u upravnoj stvari nadležan Dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, postupak vodi i priprema prijedlog rješenja ovlaštena osoba ili komisija, ili drugo tijelo koje svojim aktom odrede ti organi, ako zakonom, odnosno drugim propisom nije drugačije određeno.

Član 32.

U upravnim stvarima u kojima rješava institucija koja ima javna ovlaštenja, rješenje donosi rukovodilac institucije, ako zakonom ili drugim propisom nije drugačije određeno. Rukovodilac može ovlastiti drugu službenu osobu institucije da preduzima radnje u postupku do donošenja rješenja, ili da rješava u upravnim stvarima iz nadležnosti te institucije, o čemu se donosi posebno rješenje koje sadrži lične podatke službenih osoba i obim ovlaštenja za rješavanje u upravnim stvarima.

5. Pravna pomoć

Član 33.

- (1) Za izvršenje pojedinih radnji u postupku, organ uprave, odnosno institucija koja ima javna ovlaštenja, može zamolnim putem zatražiti od organa uprave entiteta, odnosno Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na čijem području se radnja treba preduzeti, pružanje pravne pomoći u granicama svog djelokruga i nadležnosti.
- (2) Organ nadležan za rješavanje u upravnoj stvari može, radi lakšeg i bržeg obavljanja radnje ili izbjegavanja nepotrebnih troškova, zamolnim putem zatražiti od drugog odgovarajućeg organa, ovlaštenog za preduzimanje takve radnje, da izvrši pojedinu radnju u postupku.

Član 34.

- (1) Organi, kao i institucije koje imaju javna ovlaštenja za rješavanje u upravnim stvarima, dužni su jedni drugima ukazivati pravnu pomoć u upravnom postupku. Ova pomoć traži se posebnom zamolnicom.
- (2) Zamoljeni organi, odnosno institucije iz stava 1. ovog člana, dužni su postupati po molbi u granicama svoje nadležnosti, bez odgađanja, a najkasnije u roku od 10 dana od dana prijema molbe.
- (3) Pravna pomoć za izvršenje pojedinih radnji u postupku može se tražiti od sudova, samo u okviru posebnih propisa. Izuzetno, organ, odnosno institucija koja ima javna ovlaštenja za rješavanje u upravnim stvarima, može tražiti od sudova da im dostave spise koji su potrebni za vođenje upravnog postupka. Sudovi su dužni postupiti po takvom traženju ako se time ne ometa sam sudski postupak. Sud može odrediti rok u kojem mu se spisi moraju vratiti.
- (4) Za pravnu pomoć u odnosu s inozemnim organima važe odredbe međunarodnih ugovora, a ako ovih ugovora nema, primjenjuje se načelo reciprociteta. Ako postoji sumnja o postojanju reciprociteta, objašnjenje o tom pitanju zatražit će se od organa uprave nadležnog za vanjske poslove Bosne i Hercegovine.
- (5) Domaći organi ukazuju pravnu pomoć inozemnim organima na način predviđen u domaćem zakonu. Organ će uskratiti pravnu pomoć ako se traži radnja koja je protivna domaćem zakonu. Radnja

koja je predmet molbe inozemnog organa može se izvršiti i na način koji zahtijeva inozemni organ, ako takav postupak nije protivan domaćem zakonu.

(6) Ako međunarodnim ugovorima nije predviđena mogućnost neposrednog kontakta s inozemnim organima, domaći organi kontaktiraju s inozemnim organima preko organa uprave nadležnog za vanjske poslove Bosne i Hercegovine.

6. Izuzeće

Član 35.

Službena osoba koja je ovlaštena da rješava ili da obavlja pojedine radnje u postupku, izuzet će se od rada u predmetu:

- 1) ako je u predmetu u kome se vodi postupak stranka, suovlaštenik, odnosno suobveznik, svjedok, vještak, punomoćnik ili zakonski zastupnik stranke;
- 2) ako je sa strankom, zastupnikom ili punomoćnikom stranke, srodnik po krvi u pravoj liniji, a u pobožnoj liniji do četvrtog stepena zaključno, bračni drug ili srodnik po tazbini do drugog stepena zaključno, pa i onda kad je bračna odnosno vanbračna zajednica prestala;
- 3) ako je sa strankom, zastupnikom ili punomoćnikom stranke u odnosu staratelja, usvojitelja, usvojenika ili hranitelja;
- 4) ako je u prvostepenom postupku učestvovala u vođenju postupka ili u donošenju rješenja;
- 5) ako je službeno lice sa strankom ili licem ovlaštenim za zastupanje stranke u bliskom ličnom odnosu;
- 6) ako je službeno lice sa strankom u privrednom ili drugom poslovnom odnosu;
- 7) ako službeno lice prema stranci postupa diskriminirajuće.

Član 36.

Službena osoba koja je ovlaštena da rješava u određenoj upravnoj stvari ili da obavi koju radnju u postupku, čim sazna da postoji koji od razloga za izuzeće iz člana 35. ovog zakona, dužna je prekinuti svaki daljnji rad na predmetu i o tome obavijestiti organ nadležan za rješavanje o izuzeću (član 38). Ako službena osoba smatra da postoje druge okolnosti koje opravdavaju njeno izuzeće, obavijestit će o tome isti organ ne prekidajući rad.

Član 37.

- (1) Stranka može zahtijevati izuzeće službene osobe iz razloga navedenih u članu 35. ovog zakona, a i kad postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njenu nepristranost. U svom zahtjevu stranka mora navesti okolnosti zbog kojih smatra da postoji koji od razloga za izuzeće.
- (2) Službena osoba, za koju je stranka zahtijevala izuzeće iz nekog od razloga navedenih u članu 35. ovog zakona, ne može, sve do donošenja zaključka o ovom zahtjevu, obavljati nikakve radnje u postupku, osim onih koje ne trpe odgađanje.

Član 38.

- (1) O izuzeću službene osobe u organu uprave, odnosno instituciji koja ima javna ovlaštenja, odlučuje rukovodilac koji rukovodi tim organom, odnosno institucijom.
- (2) O izuzeću službene osobe organa, koji se nalazi u sastavu organa uprave, odlučuje rukovodilac organa koji se nalazi u sastavu organa uprave.
- (3) O izuzeću rukovodioca iz stava 1. ovog člana odlučuje Vijeće ministara.
- (4) O izuzeću službene osobe institucije koja ima javna ovlaštenja odlučuje rukovodilac te institucije, a o izuzeću rukovodioca te institucije odlučuje organ utvrđen statutom ili drugim općim aktom institucije, ako zakonom ili propisom donesenim na osnovu zakona ili drugim posebnim propisom nije drugačije određeno.
- (5) Odredbe ovog zakona o izuzeću službenih osoba shodno se primjenjuju i na izuzeće službenih osoba iz čl. 30. i 31. ovog zakona. O izuzeću tih osoba odlučuje Vijeće ministara, odnosno nadležni dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.
- (6) O izuzeću se odlučuje zaključkom u roku osam dana od dana podnošenja zahtjeva za izuzeće, odnosno od dana dostavljanja obavještenja organu nadležnom za rješavanje izuzeća.

Član 39.

- (1) U zaključku o izuzeću odredit će se službena osoba koja će rješavati, odnosno obavljati pojedine radnje u postupku, u vezi s predmetom u kome je izuzeće određeno.
- (2) Protiv zaključka kojim se određuje izuzeće nije dopuštena žalba.

Član 40.

- (1) Odredbe člana 38. ovog zakona o izuzeću službenih osoba shodno se primjenjuju i na izuzeće zapisničara.
- (2) Zaključak o izuzeću zapisničara donosi službena osoba koja je ovlaštena da vodi postupak.

III - STRANKA I NJENO ZASTUPANJE

1. Stranka

Član 41.

Stranka je osoba po čijem je zahtjevu pokrenut postupak ili protiv koje se vodi postupak, ili koja, radi zaštite svojih prava ili pravnih interesa, ima pravo učestvovati u postupku.

Član 42.

- (1) Stranka u upravnom postupku može biti svaka fizička i pravna osoba.
- (2) Stranke u postupku mogu biti organi uprave i drugi organi, naselja, grupe lica i drugi koji nemaju svojstvo pravnog lica, ako mogu biti nosioci prava i obaveza o kojima se rješava u upravnom postupku.
- (3) Stranka može biti i sindikalna organizacija, ako se upravni postupak odnosi na kakvo pravo ili pravni interes državnog službenika u organima uprave, kao i radnika u instituciji koja ima javna ovlaštenja.
- (4) Stranka može biti i Ombudsmen BiH kad u vršenju poslova iz svoje nadležnosti nađe da ima osnova za pokretanje upravnog postupka, radi ostvarivanja prava i sloboda građana zagarantiranih Ustavom Bosne i Hercegovine, Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i instrumentima navedenim u Aneksu 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Član 43.

- (1) Preduzeće (društvo), ustanova i druga pravna osoba i udruženje građana registrirano u skladu sa zakonom, koji prema svom općem aktu imaju zadatak da štite određena prava i interese svojih članova, mogu, po pristanku svog člana, u njegovo ime staviti zahtjev koji se odnosi na takva prava i interese, kao i stupiti u već pokrenuti postupak sa svim pravima stranke.
- (2) Pravna osoba, iz stava 1. ovog člana, može zastupati svog radnika u upravnom postupku na njegov zahtjev, ako je to predviđeno općim aktom te pravne osobe.

Član 44.

- (1) Ako su pravobranilac BiH i drugi organi vlasti zakonom ovlašteni da u upravnom postupku zastupaju javne interese, imaju u granicama svojih ovlaštenja, prava i dužnosti stranke.
- (2) Organi iz stava 1. ovog člana ne mogu u upravnom postupku imati šira ovlaštenja nego što ih imaju stranke, ako zakonom nije drugačije određeno.

2. Procesna sposobnost i zakonski zastupnik

Član 45.

- (1) Fizička osoba koja je potpuno poslovno sposobna može sama obavljati radnje u postupku (procesna sposobnost).
- (2) Za procesno nesposobnu fizičku osobu radnje u postupku preduzima njen zakonski zastupnik. Zakonski zastupnik određuje se na osnovu zakona ili aktom nadležnog organa donesenim na osnovu zakona.
- (3) Pravna osoba obavlja radnje u postupku preko svog predstavnika, odnosno zakonskog zastupnika. Predstavnik, odnosno zakonski zastupnik pravne osobe određuje se njegovim općim aktom, ako nije određen zakonom ili aktom nadležnog organa donesenim na osnovu zakona.
- (4) Organi uprave obavljaju radnje u postupku preko zakonom ovlaštenih predstavnika, organizacija koje nemaju svojstvo pravnog lica - preko lica koje se određuje prema općem aktu organizacije, a naselje, grupa lica i drugi koji nemaju svojstvo pravnog lica - preko lica koje oni ovlaste, ako posebnim propisom nije drugačije određeno.
- (5) Kad organ, koji vodi postupak, ustanovi da zakonski zastupnik osobe pod starateljstvom ne pokazuje potrebnu pažnju u zastupanju, obavijestit će o tome organ starateljstva.

Član 46.

(1) U toku cijelog postupka organ će po službenoj dužnosti paziti da li osoba koja se pojavljuje kao stranka može biti stranka u postupku i da li stranku zastupa njen zakonski zastupnik, odnosno ovlašteni predstavnik.

(2) Ako u toku postupka nastupi smrt stranke odnosno prestanak pravnog lica, postupak se može obustaviti ili nastaviti, zavisno od prirode upravne stvari koja je predmet postupka. Ako se, prema prirodi stvari, postupak ne može nastaviti, organ će obustaviti postupak zaključkom protiv kojeg je dopuštena posebna žalba.

(3) Zaključak iz stava (2) ovog člana dostavlja se nasljednicima, odnosno pravnim sljedbenicima. Kada nasljednici, odnosno pravni sljedbenici nisu poznati organu, zaključak će se javno objaviti u „Službenom glasniku BiH“.

3. Privremeni zastupnik

Član 47.

(1) Ako procesno nesposobna stranka nema zakonskog zastupnika ili se neka radnja ima preduzeti protiv osobe čije je mjesto prebivališta, odnosno boravka nepoznato, a koja nema punomoćnika, organ koji vodi postupak postaviti će takvoj stranci privremenog zastupnika ako to traži hitnost predmeta, a postupak se mora provesti. Organ koji vodi postupak odmah će izvijestiti o tome organ starateljstva, a ako je privremeni zastupnik postavljen osobi čije je mjesto boravka nepoznato, objavit će svoj zaključak na oglasnoj tabli ili na drugi uobičajen način.

(2) Ako preduzeće (društvo), ustanova ili druga pravna osoba nema zakonskog zastupnika, predstavnika ni punomoćnika, organ koji vodi postupak, pod uslovima iz stava 1. ovog člana, postaviti će takvoj stranci privremenog zastupnika, po pravilu, iz reda službenih osoba iz pravne osobe, i o tome će, bez odgađanja, obavijestiti tu pravnu osobu.

(3) Na način predviđen u odredbama st. 1. i 2. ovog člana, postaviti će se privremeni zastupnik i kad se ima izvršiti radnja koja se ne može odgoditi, a stranku, odnosno njenog punomoćnika ili zastupnika nije moguće pravovremeno pozvati. O tome će se stranka, punomoćnik ili zastupnik odmah obavijestiti.

(4) Postavljena osoba dužna je primiti se zastupanja, koje može odbiti samo iz razloga koji su predviđeni posebnim propisima. Privremeni zastupnik učestvuje samo u postupku za koji je izričito postavljen i to dok se ne pojavi zakonski zastupnik ili predstavnik stranke, odnosno sama stranka ili njen punomoćnik.

(5) Kad se stranka ili njen zakonski zastupnik nalaze u inozemstvu, a nemaju punomoćnika u Bosni i Hercegovini, pozvat će se pri dostavljanju prvog pismena da u određenom roku postave punomoćnika ili punomoćnika za primanje pismena, i upozorit će se da će im se, ako u ostavljenom roku ne postave punomoćnika, postaviti po službenoj dužnosti punomoćnik za primanje pismena, odnosno privremeni zastupnik.

4. Zajednički predstavnik

Član 48.

(1) Dvije ili više stranaka mogu, ako posebnim propisom nije drugačije određeno, u istom predmetu istupati zajednički. One su u tom slučaju dužne naznačiti ko će od njih istupati kao njihov zajednički predstavnik, ili postaviti zajedničkog punomoćnika.

(2) Organ koji vodi postupak, može, ako to ne zabranjuje poseban propis, odrediti strankama koje u postupku učestvuju s istovjetnim zahtjevima da u određenom roku naznače ko će ih između njih predstavljati, ili da postave zajedničkog punomoćnika o čemu se donosi zaključak. Ako stranke po takvom zaključku ne postupe, može to odrediti sam organ koji vodi postupak. U tom slučaju zajednički predstavnik, odnosno punomoćnik zadržava to svojstvo sve dok stranke ne postave drugog. Protiv takvog zaključka, stranke imaju pravo posebne žalbe, ali žalba ne odgađa izvršenje zaključka.

(3) I u slučaju određivanja zajedničkog predstavnika, odnosno punomoćnika, svaka stranka zadržava pravo da istupa kao stranka u postupku, da daje izjave, da samostalno izjavljuje žalbe i koristi druga pravna sredstva.

5. Punomoćnik

Član 49.

(1) Stranka, odnosno njen zakonski zastupnik može odrediti punomoćnika koji će je zastupati u postupku, osim u radnjama u kojima je potrebno da sama stranka daje izjave.

(2) Radnje u postupku, koje punomoćnik preduzima u granicama punomoći, imaju isto pravno djelovanje kao da ih je preduzela sama stranka.

(3) I pored punomoćnika, sama stranka može davati izjave, a ove izjave mogu se od stranke i neposredno tražiti.

(4) Stranka koja je prisutna kad njen punomoćnik daje usmenu izjavu, može, neposredno poslije date izjave, izmijeniti ili opozvati izjavu svog punomoćnika. Ako u pismenim ili usmenim izjavama, koje se tiču činjenica, postoji nesaglasnost između izjava stranke i njenog punomoćnika, organ koji vodi postupak cijenit će obje izjave u smislu člana 11. ovog zakona.

Član 50.

(1) Punomoćnik može biti svaka osoba koja je potpuno poslovno sposobna, osim osobe koja se bavi nadriparstvom.

(2) Ako se kao punomoćnik pojavi osoba koja se bavi nadriparstvom, organ će takvoj osobi uskratiti daljnje zastupanje o čemu se donosi zaključak i o tome će odmah obavijestiti stranku i tužioca Bosne i Hercegovine.

(3) Protiv zaključka o uskraćivanju zastupanja može se izjaviti posebna žalba, koja ne odgađa izvršenje zaključka.

Član 51.

(1) Punomoć se može dati pismeno, ili usmeno, u zapisnik koji sačinjava službena osoba organa koji vodi postupak.

(2) Stranka koja nije pismena ili nije u stanju da se potpiše, stavit će na pismenu punomoć umjesto potpisa otisak prsta. Ako se punomoć izdaje osobi koja nije advokat, potrebno je i prisustvo dva svjedoka koji će se potpisati na punomoć.

(3) Iznimno, službena osoba koja vodi postupak ili obavlja pojedine radnje u postupku može dopustiti da, u ime stranke, kao njen punomoćnik, izvrši određenu radnju osoba koja nije podnijela punomoć (član porodice i dr), ali će istovremeno narediti toj osobi da naknadno, u određenom roku, podnese odgovarajuću punomoć za tu radnju.

Član 52.

(1) Ako je punomoć data u formi privatne isprave, pa se posumnja u njenu istinitost, može se narediti da se podnese ovjerena punomoć.

(2) Pravilnost punomoći ispituje se po službenoj dužnosti, a nedostaci pismene punomoći uklanjaju se shodno odredbi člana 60. ovog zakona, pri čemu službena osoba, koja vodi postupak, može dopustiti punomoćniku s neurednom punomoći da izvrši hitne radnje u postupku.

Član 53.

(1) Za sadržaj i obim punomoći mjerodavne su odredbe punomoći. Punomoć se može dati za cijeli postupak ili samo za pojedine radnje, a može se i vremenski ograničiti.

(2) Punomoć ne prestaje smrću stranke, gubitkom njene procesne sposobnosti ili promjenom njenog zakonskog zastupnika, ali pravni nasljednik stranke, odnosno njen novi zakonski zastupnik može opozvati raniju punomoć.

(3) Na pitanja u vezi s punomoći koja nisu uređena ovim zakonom shodno se primjenjuju odredbe zakona kojima je uređen parnični postupak.

Član 54.

Odredbe ovog zakona, koje se odnose na stranke, važe shodno i za njihove zakonske zastupnike, punomoćnike, privremene zastupnike i zajedničke predstavnike.

Član 55.

(1) Stranci će se dozvoliti da u stvarima za koje se traži stručno poznavanje pitanja, u vezi s predmetom postupka, dovede stručnu osobu koja će joj davati obavještenja i savjete (stručni pomagač). Ova osoba ne zastupa stranku.

(2) Stranka ne može dovesti kao stručnog pomagača osobu koja nije poslovno sposobna ili koja se bavi nadriparstvom.

IV - KOMUNICIRANJE ORGANA I STRANAKA

1. Podnesci

Član 56.

- (1) Pod podnescima se podrazumijevaju zahtjevi, obrasci koji se koriste za automatsku obradu podataka, prijedlozi, prijave, molbe, žalbe, prigovori i druga saopćenja kojima se pojedinci ili pravne osobe obraćaju organima.
- (2) Podnesci se, po pravilu, predaju neposredno ili šalju poštom pismeno ili u formi elektronske isprave izrađene u skladu s posebnim zakonom, ili se usmeno saopćavaju na zapisnik kod organa, a mogu se, ako nije drugačije propisano, izjavljivati i faksom ili telegrafski. Kratka i hitna saopćenja mogu se davati i telefonom, ako je to po prirodi stvari moguće.
- (3) Podnesci se mogu predati i elektronskim putem. Organi i stranke, odnosno lica ovlaštena za zastupanje stranaka međusobno će komunicirati u elektronskoj formi ako stranke, odnosno lica ovlaštena za zastupanje stranke na to pristanu izjavom.
- (4) Elektronskim putem dostavljen podnesak smatra se podnesenim u trenutku kad je evidentiran na uređaju za primanje takvih poruka, nakon čega će se bez odgađanja elektronskim putem obavijestiti podnosilac podneska o potvrdi prijema podneska.
- (5) Ako organ koji je primio podnesak iz tehničkih razloga ne može pročitati podnesak u elektronskoj formi, o tome će se bez odgađanja elektronskim putem ili na drugi prikladan način obavijestiti podnosilac, koji je dužan ponovo poslati podnesak u ispravnoj elektronskoj formi koja je u upotrebi u tom organu ili ga dostaviti na drugi način. Ako to podnosilac ne učini u ostavljenom roku, smatrat će se da podnesak nije ni podnesen.

Član 57.

- (1) Podnesak se predaje organu nadležnom za prijem podneska, a može se predati svakog radnog dana u toku radnog vremena. Za usmene podneske koji nisu vezani rokom ili inače nisu neodgodivi, može se odrediti da se predaju samo u određene sate u toku radnog vremena. Vrijeme za predaju ovakvih podnesaka objavljuje svaki organ u svojim prostorijama na vidnom mjestu.
- (2) Podnesci se predaju elektronskim putem svakog radnog dana u toku 24 sata. Smatra se da je podnesak predat elektronskim putem blagovremen ako je do isteka roka primljen u sistem za prijem podnesaka.

Član 58.

- (1) Organ koji je nadležan za prijem podneska, odnosno usmenog saopćenja, dužan je primiti podnesak koji mu se predaje, odnosno uzeti na zapisnik usmeno saopćenje.
- (2) Službena osoba koja primi podnesak dužna je po službenoj dužnosti ili na usmeno traženje podnosioca dati potvrdu o prijemu podneska. Za ovu potvrdu ne plaća se taksa.
- (3) Ako organ nije nadležan za prijem pismenog podneska, odnosno saopćenja na zapisnik, službena osoba ovog organa upozorit će na to podnosioca i uputiti ga organu nadležnom za prijem. Ako podnosilac i pored toga zahtijeva da se njegov podnesak, odnosno saopćenje na zapisnik primi, službena osoba dužna je primiti takav podnesak, odnosno usmeno saopćenje. Ako organ nađe da nije nadležan za rad po takvom podnesku, donijet će zaključak kojim će odbaciti podnesak zbog nenadležnosti i zaključak odmah dostaviti stranci.
- (4) Kad organ poštom dobije podnesak za čiji prijem nije nadležan, a poznato mu je koji je organ nadležan za prijem, poslat će podnesak bez odgađanja nadležnom organu, odnosno sudu i o tome će obavijestiti stranku. Ako organ koji je dobio podnesak ne može utvrditi koji je organ nadležan za rad po podnesku, donijet će bez odgađanja zaključak, kojim će odbaciti podnesak zbog nenadležnosti, i odmah ga dostaviti stranci.
- (5) Protiv zaključka donesenog iz st. 3. i 4. ovog člana dopuštena je posebna žalba.
- (6) Ako organ poštom dobije tužbu za pokretanje upravnog spora, tužbu će bez odgađanja dostaviti Sudu Bosne i Hercegovine, o čemu će pismeno obavijestiti podnosioca tužbe.

Član 59.

- (1) Podnesak mora biti razumljiv i sadržavati sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti. Podnesak naročito treba da sadrži: označenje organa kome se upućuje, predmet na koji se odnosi zahtjev, odnosno prijedlog, ko je zastupnik ili punomoćnik ako ga ima, i ime i prezime i mjesto boravka (adresu) podnosioca, odnosno zastupnika ili punomoćnika.
- (2) Podnosilac je dužan svojeručno potpisati podnesak. Izuzetno, podnesak može umjesto podnosioca potpisati njegov bračni drug, jedan od njegovih roditelja, sin ili kći, ili advokat koji je po ovlaštenju stranke sastavio podnesak. Osoba, koja je potpisala podnesak za podnosioca, dužna je na podnesku potpisati svoje ime i staviti svoju adresu.
- (3) Podnesci podneseni u elektronskoj formi s elektronskim potpisom smatrat će se vlastoručnim potpisom u skladu s posebnim propisima.

(4) Ako je podnosilac nepismen ili nije u stanju da se potpiše, potpisat će ga druga pismena osoba, koja će potpisati i svoje ime i adresu.

Član 60.

(1) Ako podnesak sadrži koji formalni nedostatak koji sprečava postupanje po podnesku, ili je podnesak nerazumljiv ili nepotpun, ne može se samo zbog toga odbaciti. Organ koji je primio takav podnesak dužan je učiniti one radnje koje će osigurati da se nedostaci otklone i odredit će podnosiocu rok u kome je dužan to učiniti. Ovo se može saopćiti podnosiocu pismeno, faksom ili telefonom, a i usmeno, ako se podnosilac zatekne kod organa koji ovo saopćava. O učinjenom saopćenju organ će sastaviti službenu zabilješku u spisu.

(2) Ako podnosilac otkloni nedostatke u određenom roku, smatrat će se da je podnesak bio od početka uredan. Ako podnosilac ne otkloni nedostatke u određenom roku, pa se usljed toga ne može po podnesku postupati, smatrat će se da podnesak nije ni podnesen. O tome će organ donijeti zaključak protiv koga se može izjaviti posebna žalba. Na ovu posljedicu podnosilac će se naročito upozoriti u pozivu za ispravku podneska.

(3) Kad je podnesak poslan faksom, telegrafski ili elektronskom poštom ili je primljeno telefonsko saopćenje, pa se posumnja da podnesak nije podnijela osoba čije je ime označeno na telegrafskom ili fax podnesku ili elektronskom poštom, odnosno da ne potiče od osobe koja je pri telefonskom saopćenju kazala svoje ime, nadležni organ povest će postupak za utvrđivanje ovih činjenica, pa ako se nedostaci ne otklone, postupit će na način propisan u stavu 2. ovog člana.

Član 60a.

Kada organ primi podnesak na stranom jeziku ili pismu koje nije u službenoj upotrebi, službeno lice će bez odlaganja tražiti od stranke dostavljanje prijevoda podneska i za to odrediti primjeren rok, a ako to stranka ne učini u određenom roku, smatrat će se da podnesak nije podnesen.

Član 61.

Ako podnesak sadrži više zahtjeva koji se moraju rješavati odvojeno, organ koji primi podnesak uzet će u rješavanje zahtjeve za čije je rješavanje nadležan, a s ostalim zahtjevima postupit će u smislu člana 58. stava 4. ovog zakona.

2. Pozivanje

Član 62.

(1) Organ koji vodi postupak ovlašten je da poziva osobu čije je prisustvo u postupku potrebno, a koja ima prebivalište ili boravište na njegovom području. Po pravilu, pozivanje se ne može vršiti radi dostavljanja pismenih otpravaka rješenja i zaključaka, ili radi saopćenja koja se mogu izvršiti poštom i na drugi način pogodniji za osobu kojoj se saopćenje ima učiniti.

(2) Izuzetno, na usmenu raspravu može biti pozvana osoba koja ima prebivalište ili boravište van područja organa koji vodi postupak, ako se time postupak ubrzava ili olakšava, a dolazak ne prouzrokuje veće troškove ili veći gubitak vremena za pozvanog.

(3) Pozivanje se vrši pismenim putem, ako posebnim propisima nije predviđen drugi način.

Član 63.

(1) U pismenom pozivu naznačit će se naziv organa koji poziva, ime i prezime i adresa osobe koja se poziva, mjesto, dan, a kad je to moguće, i sat dolaska pozvanog, predmet zbog koga se poziva i u kom svojstvu (kao stranka, svjedok, vještak itd.), a zatim i koja pomoćna i dokazna sredstva pozvani treba da ponese. U pozivu se mora navesti da li je pozvana osoba dužna doći lično ili može poslati punomoćnika koji će je zastupati, a zatim će se upozoriti na posljedicu da je u slučaju spriječenosti da se odazove pozivu dužna izvijestiti organ koji je izdao poziv. Pozvani će se isto tako upozoriti na posljedicu da može biti priveden ako se iz neopravdanih razloga ne odazove pozivu, ili ne izvijesti da je spriječen da dođe, odnosno da može biti novčano kažnjen.

(2) U pozivu na usmenu raspravu, stranka se može pozvati da podnese pismene i druge dokaze, a može se upozoriti i da može povesti svjedoke na koje se namjerava pozvati.

(3) Kad to dopušta priroda stvari, može se ostaviti na volju pozvanoj osobi da umjesto ličnog dolaska preda, do određenog dana, potrebnu pismenu izjavu.

Član 64.

(1) Pri pozivanju organ će voditi računa da se osoba, čije je prisustvo potrebno, pozove da dođe u vrijeme koje će najmanje ometati pozvanog u obavljanju njegovog redovnog posla.

(2) Niko ne može biti pozvan da dođe u toku noći. Pozivanje za dolazak noću može se izvršiti samo izuzetno, ako je to predviđeno posebnim propisima i ako se radi o izvršenju hitnih i neodgodivih mjera koje u pozivu moraju biti navedene, kao i propis na osnovu kojeg se vrši to pozivanje.

Član 65.

(1) Pozvana osoba dužna je da se odazove pozivu.

(2) Ako je pozvana osoba zbog bolesti ili kog drugog opravdanog razloga spriječena da dođe, dužna je, odmah po prijemu poziva, o tome obavijestiti organ koji je izdao poziv, a ako je razlog spriječenosti nastao kasnije, onda odmah poslije saznanja tog razloga.

(3) Ako se osoba kojoj je poziv lično dostavljen (član 76.) ne odazove pozivu, a izostanak ne opravda, može biti privedena, ako je njeno prisustvo potrebno, a pored toga i kažnjena novčanom kaznom do 50 KM. Ove mjere primijenit će se samo ako je to bilo naznačeno u pozivu. Ako su zbog neopravdanog izostanka pozvane osobe nastali troškovi u postupku, može se odrediti da te troškove snosi osoba koja je izostala. Zaključak o privođenju, o izricanju kazne ili o plaćanju troškova, donosi službena osoba koja vodi postupak u saglasnosti sa službenom osobom ovlaštenom za rješavanje stvari, a kod zamoljenog organa - u saglasnosti s rukovodiocem tog organa, odnosno sa službenom osobom ovlaštenom za rješavanje u sličnim stvarima. Protiv ovog zaključka dopuštena je posebna žalba.

3. Zapisnik

Član 66.

(1) O usmenoj raspravi ili drugoj važnijoj radnji u postupku, kao i važnijim usmenim izjavama stranaka ili trećih osoba u postupku, sastavlja se zapisnik.

(2) O manje važnim radnjama i izjavama stranaka i trećih osoba koje bitno ne utiču na rješenje stvari, o upravljanju toka postupka, o saopćenjima, službenim opažanjima, usmenim uputstvima i nalogima, kao i okolnostima, koje se tiču samo unutrašnjeg rada organa kod koga se vodi postupak, neće se, po pravilu, sastavljati zapisnik već će se u samom spisu sastaviti službena zabilješka, koju potpisuje službena osoba koja ju je sastavila, uz oznaku datuma. Ne mora se sastavljati zapisnik ni o onim usmenim zahtjevima stranke o kojima se odlučuje po skraćenom postupku, a kojima se udovoljava, već se takvi zahtjevi mogu samo evidentirati na propisan način.

Član 67.

(1) U zapisnik se unosi: naziv organa koji obavlja radnju, broj i datum, mjesto gdje se obavlja radnja, dan i sat kad se obavlja radnja i predmet u kome se ona obavlja, imena službenih osoba, prisutnih stranaka i njihovih zastupnika ili punomoćnika i drugih osoba koje su prisutne izvođenju radnje.

(2) Zapisnik treba da sadrži tačno i kratko tok i sadržaj u postupku izvršene radnje i datih izjava i da se te radnje i izjave ograniče na ono što se tiče same stvari koja je predmet postupka. U zapisniku se navode sve isprave koje su u bilo koju svrhu upotrijebljene pri izvođenju radnje, a prema potrebi, ove se isprave prilažu zapisniku.

(3) Izjave stranaka, svjedoka, vještaka i drugih osoba koje učestvuju u postupku, a koje su značajne za donošenje rješenja, upisuju se u zapisnik što tačnije, a prema potrebi, i njihovim riječima. U zapisnik se upisuju i svi zaključci koji se u toku radnje donesu.

(4) Ako se saslušanje obavlja preko tumača ili prevodioca, označit će se na kom je jeziku saslušani govorio i ko je bio tumač ili prevodilac.

(5) Zapisnik se vodi u toku obavljanja službene radnje. Ako se radnja ne može istog dana završiti, unijet će se svakog dana posebno u isti zapisnik ono što je tog dana urađeno i to će se potpisati.

(6) Ako se radnja o kojoj se vodi zapisnik nije mogla obaviti bez prekida, u zapisniku će se naznačiti da je bilo prekida.

(7) Ako su u toku radnje izrađeni ili pribavljeni planovi, skice, crteži, fotografije i tome slično, te akte će svojim potpisom ovjeriti službena osoba i priključiti zapisniku, a u zapisniku konstatirati da su ti akti sastavni dio zapisnika.

(8) Propisima se može odrediti da se zapisnik u određenim stvarima može voditi u vidu knjige ili drugih sredstava evidencije.

(9) Zapisnik se može diktirati u elektronski nosač zvuka. U roku od tri dana mora se napraviti zapisnik u pisanoj formi i dostaviti strankama, kao i licima na koja se odnosi kako bi najkasnije u roku od tri dana od dana dostavljanja mogli dati primjedbe na zapisnik. Ako u određenom roku stranke ne daju primjedbe na zapisnik, smatra se da nemaju primjedbi.

Član 68.

(1) Zapisnik mora biti vođen uredno i u njemu se ne smije ništa brisati. Mjesta koja su precrtana do zaključenja zapisnika moraju ostati čitljiva, i njih svojim potpisom ovjerava službena osoba koja rukovodi radnjom postupka.

(2) U već potpisanim zapisniku ne smije se ništa dodavati ni mijenjati. Dopuna u već zaključenom zapisniku unosi se u dodatak zapisnika.

Član 69.

(1) Prije zaključenja zapisnik će se pročitati saslušanim osobama i ostalim osobama koje učestvuju u radnji postupka. Ove osobe imaju pravo i same pregledati zapisnik i staviti svoje primjedbe, a službena osoba obavezna je to omogućiti. Na kraju zapisnika navest će se da je zapisnik pročitao i da nisu stavljeni nikakve primjedbe, ili ako jesu, ukratko će se upisati sadržaj datih primjedbi. Te primjedbe potpisat će osoba koja ih je dala. Zatim će se pristupiti potpisivanju zapisnika tako što će se prvo potpisati osobe koje su saslušane, odnosno davale izjave u postupku, a na kraju zapisnik će ovjeriti svojim potpisom službena osoba koja je rukovodila radnjom, kao i zapisničar, ako ga je bilo.

(2) Stranka, svjedoci, vještaci i druge osobe koje su saslušane u postupku u zapisniku će se potpisati ispod onog dijela zapisnika gdje je upisana njihova izjava.

(3) Ako su vršena suočenja, dio zapisnika o tome potpisat će osobe koje su suočene.

(4) Ako se zapisnik sastoji od više listova, oni će se označiti rednim brojevima, a svaki list će na kraju svojim potpisom ovjeriti službena osoba koja rukovodi radnjom postupka i osoba čija je izjava upisana na kraju lista.

(5) Dopune već zaključenog zapisnika ponovo će se potpisati i ovjeriti.

(6) Ako osoba koja treba da potpiše zapisnik nije pismena, ili ne može da piše, potpisat će ga jedna pismena osoba koja će staviti i svoj potpis. Ovo ne može biti službena osoba koja rukovodi radnjom postupka, niti zapisničar.

(7) Ako neka osoba neće da potpiše zapisnik, ili se udalji prije zaključenja zapisnika, to će se upisati u zapisnik i navesti razlog zbog kog je potpis uskraćen.

Član 70.

(1) Zapisnik, sastavljen u skladu s odredbama člana 69. ovog zakona, jeste javna isprava. Zapisnik je dokaz o toku i sadržaju radnje postupka i datih izjava, osim onih dijelova zapisnika na koje je saslušana osoba stavila primjedu da nisu pravilno sastavljeni.

(2) Dozvoljeno je dokazivati netačnost zapisnika.

Član 71.

(1) Kad u upravnom postupku rješava kolegijalni organ, o vijećanju i glasanju sastavlja se poseban zapisnik. Kad je u postupku po žalbi jednoglasno odlučeno, ne mora se sastavljati zapisnik o vijećanju i glasanju, već se o tome može sastaviti samo službena zabilješka u spisu koja se ovjerava potpisom službene osobe, koja predsjedava kolegijalnim organom.

(2) U zapisnik o vijećanju i glasanju upisuje se, pored podataka o sastavu kolegijalnog organa, označenje predmeta o kome je riječ i kratak sadržaj onoga što je riješeno, kao i odvojena mišljenja ako ih je bilo. Ovaj zapisnik potpisuje osoba koja predsjedava i zapisničar.

(3) Kad u upravnom postupku rješava organ zakonodavne ili organ izvršne vlasti, neće se voditi poseban zapisnik o vijećanju i glasanju, već će se zaključak donesen u upravnoj stvari unijeti u zapisnik, kao i ostali zaključci tih organa.

4. Razgledanje spisa i obavještanje o toku postupka

Član 72.

(1) Stranke imaju pravo razgledati spise predmeta i o svom trošku prepisati potrebne spise ili fotokopiraju potrebne spise, a organ je obavezan to omogućiti. Spisi se razgledaju i prepisuju ili fotokopiraju pod nadzorom određene službene osobe.

(2) Pravo da razgleda spise i da o svom trošku prepíše ili fotokopira pojedine spise ima i svaka druga osoba koja učini vjerovatnim svoj pravni interes za to.

(3) Zahtjev za razgledanje i prepisivanje ili fotokopiranje spisa može se staviti i usmeno. Organ može tražiti od osobe iz stava 2. ovog člana da pismeno ili usmeno na zapisnik obrazloži postojanje svog pravnog interesa.

(4) Ne mogu se razgledati ni prepisivati: ili fotokopirati zapisnik o vijećanju i glasanju, službeni referati i nacrti rješenja, kao ni drugi spisi koji se vode kao povjerljivi, ako bi se time mogla osujetiti svrha postupka, ili ako se to protivi javnom interesu ili opravdanom interesu stranke ili trećih osoba.

- (5) Ako se spis predmeta vodi u elektronskoj formi, organ je dužan osigurati tehničke uslove za njegovo razgledanje. Organ može osigurati dostupnost elektronskim dokumentima na internetu, ako su osigurani uslovi za zaštitu privatnosti stranke.
- (6) Stranka i svaka druga osoba koja učini vjerovatnim svoj pravni interes u predmetu, kao i zainteresirani organi, imaju pravo obavještavati se o toku postupka.
- (7) Protiv odbijanja zahtjeva dopuštena je posebna žalba i kad zaključak nije izdat pismeno. Žalba se može izjaviti odmah.
- (8) Žalba se može izjaviti odmah po saopćenju, a najkasnije u roku od 24 sata od saopćenja. O žalbi se mora odlučivati u roku od 48 sati od sata izjavljene žalbe.

5. Obnavljanje (rekonstrukcija) spisa

Član 72a.

- (1) Ako se pojedini spisi upravnog postupka izgube, oštete ili unište, prema potrebi će se pokrenuti postupak za obnovu spisa (rekonstrukcija).
- (2) Postupak za obnovu spisa provodi organ nadležan za rješavanje u toj upravnoj stvari.
- (3) Postupak za obnovu spisa pokreće se na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti.
- (4) Rješenje o obnovi spisa donosi rukovodilac organa ili lice koje on za to ovlasti.
- (5) Pri obnovi spisa obnovit će se samo oni dijelovi spisa koji su važni, s obzirom na razloge zbog kojih je odobren postupak za obnovu. Spisi se obnavljaju na osnovu prijepisa nestalih, oštećenih ili uništenih podnesaka kojima raspoložu stranke ili organ, podataka iz glavnih i pomoćnih knjiga evidencije, u skladu s pravilima o dokazivanju.
- (6) Postupak za obnovu spisa neće se provesti, ako je protekao propisani rok do kojeg se čuvaju spisi određene upravne stvari.
- (7) Troškovi koji nastanu obnovom spisa nadoknađuju se iz budžeta organa uprave koji vodi postupak.

V - DOSTAVLJANJE PISMENA

1. Način dostavljanja pismena

Član 73.

- (1) Dostavljanje pismena (poziva, rješenja, zaključaka i drugih službenih spisa) vrši se, po pravilu, tako što se pismeno predaje osobi ili preko lica koje je registrirano za obavljanje dostavljanja fizičkom ili elektronskom poštom kojoj je namijenjeno.
- (2) Dostavljanje se vrši preko pošte faksom odnosno elektronskom poštom ili ga vrši organ preko svoje službene osobe. Osoba kojoj ima pismeno da se dostavi može biti pozvana radi prijema pismena samo izuzetno, kad to zahtijeva priroda ili značaj pismena koje se ima uručiti, ako je takva dostava posebnim propisom predviđena.
- (3) Način dostavljanja određuje organ čije se pismeno dostavlja u skladu s odredbama ovog zakona, o dostavljanju pismena.

Član 74.

- (1) Dostavljanje se vrši samo radnim danom, i to danju.
- (2) Organ čije se pismeno ima dostaviti može, izuzetno, iz posebno važnih razloga odrediti da se dostavljanje izvrši i u nedjelju ili drugi neradni dan ili na dan državnog praznika a i noću ako je to neodgodivo.
- (3) Dostavljanje poštom može se vršiti i u dane iz stava 2. ovog člana.

Član 75.

- (1) Dostavljanje se vrši, po pravilu, u stanu ili na radnom mjestu gdje je zaposlena osoba kojoj se dostavljanje ima izvršiti, a advokatu u njegovom advokatskom uredu.
- (2) Dostavljanje se može izvršiti i van prostorija navedenih u stavu 1. ovog člana, ako osoba kojoj se dostavljanje vrši pristane primiti pismeno koje se dostavlja, a ako tih prostorija nema, može se takvoj osobi izvršiti dostavljanje gdje god se ona zatekne.

Član 75a.

- (1) Dostavljanje elektronskim putem obavlja se upotrebom informacionog sistema državnog organa, odnosno pravnog ili fizičkog lica koje obavlja dostavljanje pismena elektronskim putem kao svoju djelatnost, ako za to od nadležnog organa dobije dozvolu, u skladu s posebnim propisom.
- (2) Preko informacionog sistema iz stava (1) ovog člana licu kojem je pismeno namijenjeno šalje se elektronsko saopćenje u kojem se navodi da se u informacionom sistemu nalazi pismeno i određuje rok od 15 dana u kojem se to pismeno mora podići.
- (3) Lice kojem je pismeno namijenjeno može iz informacionog sistema iz stava (1) ovog člana preuzeti pismeno s kvalificiranom potvrdom kojom dokazuje svoj elektronski potpis i tim potpisom potpisuje elektronsku dostavnicu.
- (4) Smatra se da je dostavljanje iz stava (2) ovog člana obavljeno na dan kada lice kojem je pismeno namijenjeno iz informacionog sistema preuzme pismeno. Ako lice u roku od 15 dana od dana ostavljanja elektronskog saopćenja ne preuzme pismeno, smatra se da je dostavljanje izvršeno istekom 15. dana od dana ostavljanja saopćenja. Istekom 15. dana informacioni sistem briše pismeno, a licu kojem je namijenjeno dostavlja elektronsko saopćenje u kojem se navodi da je pismeno izbrisano iz informacionog sistema i da se može podići kod organa koji je to pismeno izdao.
- (5) Informacioni sistem za dostavljanje i obavještanje elektronskom dostavnicom obavještava organ koji je izdao pismeno o obavljenom dostavljanju.

2. Obavezno lično dostavljanje pismena

Član 76.

- (1) Dostavljanje se mora izvršiti lično osobi kojoj je pismeno namijenjeno, kad je takvo dostavljanje određeno ovim zakonom ili drugim propisom, kad od dana dostavljanja počinje teći rok koji se po zakonu ne može produžavati, ili kad to odredi organ koji je naredio dostavljanje. Smatra se da je izvršeno lično dostavljanje advokatu i predajom pismena osobi zaposlenoj u advokatskom uredu.
- (2) Kad se osoba kojoj se dostavljanje ima lično izvršiti ne zatekne u stanu, odnosno na radnom mjestu, ili se u advokatskom uredu ne zatekne ni osoba koja je u njemu zaposlena, dostavljač će se obavijestiti kad i na kom mjestu ga može naći, pa će mu, kod neke od osoba navedenih u članu 77. ovog zakona, ostaviti pismeno obavještenje da određeni dan i sat bude u svom stanu, odnosno na radnom mjestu, radi primanja pismena. Ako i poslije toga dostavljač ne zatekne osobu kojoj se dostavljanje ima izvršiti, dostavljač će postupiti na način propisan u članu 79. ovog zakona, i tada se smatra da je dostavljanje izvršeno.
- (3) Dostavljanjem pismena zakonskom zastupniku, punomoćniku ili punomoćniku za primanje pismena, smatra se da je dostavljanje izvršeno samoj stranci.

3. Posredno dostavljanje pismena

Član 77.

- (1) Kad se osoba, kojoj se dostavljanje ima izvršiti, ne zatekne u svom stanu, dostavljanje se vrši predajom pismena nekom od odraslih članova njenog domaćinstva, a ako se ni oni ne zateknu u stanu, pismeno se može predati susjedu, ako on na to pristane.
- (2) Ako se dostavljanje vrši na radnom mjestu osobe kojoj se pismeno ima dostaviti, a ta osoba se tu ne zatekne, dostavljanje se može izvršiti osobi koja je na istom mjestu zaposlena, ako ona pristane da primi pismeno. Dostavljanje advokatu može se izvršiti i predajom pismena osobi zaposlenoj u advokatskom uredu.
- (3) Dostavljanje u skladu sa stavovima 1. i 2. ovog člana ne može se izvršiti osobi koja u istom postupku učestvuje sa suprotnim interesom.

Član 78.

- (1) Ako se utvrdi da je osoba kojoj se dostavljanje ima izvršiti odsutna i da joj osoba navedena u članu 77. ovog zakona ne može pismeno na vrijeme predati, pismeno će se vratiti organu koji ga je izdao, uz naznačenje gdje se odsutna osoba nalazi.
- (2) Ako je prebivalište ili mjesto boravka lica kojem se dostavljanje ima izvršiti nepoznato ili ako dostavljač utvrdi da lice kojem se pismeno ima dostaviti ne stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti ili ako je utvrđeno da lice kome se dostava ima obaviti ne stanuje na adresi svog posljednjeg poznatog boravišta ili prebivališta, a njegovo sadašnje boravište ili radno mjesto dostavljač ne može utvrditi, organ koji je izdao pismeno javno će pozvati stranku da preuzme pismeno putem objavljivanja poziva na svojoj oglasnoj ploči i službenoj internetskoj stranici institucije, a kada je riječ o pismenu koje se dostavlja u skladu s članom 76. ovog zakona, poziv će se objaviti na oglasnoj ploči i službenoj internetskoj stranici institucije.

(3) Dostavljanje se smatra izvršenim po isteku osam dana od dana objavljivanja pismena na oglasnoj ploči i službenoj internetskoj stranici institucije.

Član 79.

(1) Ako se dostavljanje ne može izvršiti ni na način propisan u članu 77. ovog zakona, a nije utvrđeno da je osoba kojoj se dostavljanje ima izvršiti odsutna, dostavljač će predati pismeno nadležnom organu općine na čijem se području nalazi mjesto prebivališta, odnosno boravka osobe kojoj se dostavljanje vrši, ili pošti u njegovom mjestu prebivališta, odnosno boravka, ako se dostavljanje vrši preko pošte. Na vrata stana osobe kojoj se dostavljanje ima izvršiti dostavljač će staviti pismeno saopćenje u kojem je naznačeno gdje se pismeno nalazi. Na saopćenju i na samom pismenu koje se imalo dostaviti dostavljač će naznačiti razlog ovakvog dostavljanja, kao i datum kad je saopćenje u kojem je naznačeno stavio na vrata, i staviti svoj potpis.

(2) Dostavljanje se smatra izvršenim kad je saopćenje stavljeno na vrata s tim da oštećenje ili uništenje ovog saopćenja, izvršeno nakon stavljanja na vrata, nema uticaja na valjanost dostavljanja.

(3) O dostavljanju izvršenom na način propisan u stavu 1. ovog člana obavijestit će se organ koji je naredio dostavljanje.

4. Posebni slučajevi dostavljanja pismena

a) Dostavljanje pismena zakonskom zastupniku i punomoćniku

Član 80.

(1) Dostavljanje zakonskom zastupniku ili punomoćniku, ako ih stranka ima, vrši se na način propisan u čl. 73. do 79. ovog zakona.

(2) Ako više stranaka imaju zajedničkog zakonskog zastupnika ili punomoćnika u istom predmetu, dostavljanje se za sve njih vrši tom zakonskom zastupniku, odnosno punomoćniku. Ako stranka ima više punomoćnika, dovoljno je da se dostavljanje izvrši samo jednom od njih.

b) Dostavljanje pismena punomoćniku za primanje pismena

Član 81.

(1) Stranka može ovlastiti određenu osobu za prijem pismena kojoj će se vršiti dostavljanje.

(2) Punomoćnik za primanje pismena dužan je svaki akt bez odgađanja poslati stranci.

(3) Ako bi neposredno dostavljanje stranci, punomoćniku ili zakonskom zastupniku znatno odugovlačilo postupak, službena osoba koja vodi postupak može naložiti stranci da po određenom predmetu, a u određenom roku postavi punomoćnika za primanje pismena. Ako stranka ne postupi po ovom nalogu, organ može postupiti shodno članu 47. ovog zakona.

(4) Dostavljanjem pismena punomoćniku za primanje pismena, smatra se da je dostavljanje izvršeno stranci kojoj je pismeno imalo biti dostavljeno.

Član 82.

(1) Kad više stranaka koje u postupku zajednički učestvuju s istovjetnim zahtjevima nemaju zajedničkog punomoćnika, dužne su pri prvoj radnji u postupku prijaviti organu zajedničkog punomoćnika za primanje pismena, po mogućnosti takvog koji stanuje u sjedištu organa. Dok ne prijave zajedničkog punomoćnika za primanje pismena, smatrat će se za takvog punomoćnika ona stranka između njih koja je na prvom zajedničkom podnesku prva potpisana ili označena. Ako se na takav način ne može odrediti punomoćnik, službena osoba koja vodi postupak može odrediti za punomoćnika bilo koju od tih stranaka. Ako je broj stranaka velik ili su iz raznih mjesta, mogu stranke prijaviti, a i sama službena osoba može odrediti i više takvih punomoćnika i označiti koju će od stranaka svaki od njih zastupati.

(2) Zajednički punomoćnik za primanje pismena dužan je bez odgađanja obavijestiti sve stranke o pismenu koje je za njih primio i omogućiti im da pregledaju, prepisu i ovjere pismeno koje, po pravilu, on treba da čuva.

(3) U pismenu koje se dostavlja punomoćniku za primanje pismena označit će se sve osobe za koje se dostavljanje vrši.

c) Dostavljanje pismena organima vlasti, preduzećima (društvima), ustanovama i drugim pravnim osobama

Član 83.

- (1) Dostavljanje pismena organima vlasti, preduzećima (društvima), ustanovama i drugim pravnim osobama vrši se predajom pismena službenoj osobi, odnosno osobi određenoj za primanje pismena, tih organa, odnosno pravnih osoba, ako za pojedine slučajeve nije drugačije propisano.
- (2) Ako u postupku učestvuju poslovne jedinice, naselja, grupe osoba i dr. (član 42. stav 2.), dostavljanje se vrši predajom pismena osobi koju su oni odredili za primanje pismena (član 45. stav 4.).
- (3) Ako dostavljač u toku radnog vremena ne nađe osobu određenu za primanje pismena, predaju pismena može izvršiti ma kojoj osobi zaposlenoj u tom organu, odnosno pravnoj osobi koja se zatekne u njihovim prostorijama.

d) Dostavljanje pismena ostalim osobama

Član 84.

- (1) Fizičkim osobama i pravnim osobama u inozemstvu, kao i stranim državama, međunarodnim organizacijama i osobama u Bosni i Hercegovini koje uživaju diplomatski imunitet, dostavljanje pismena obavlja se preko organa uprave nadležnog za vanjske poslove Bosne i Hercegovine, ako međunarodnim ugovorima nije drugačije određeno.
- (2) Državljanima Bosne i Hercegovine, koji se nalaze u inozemstvu, dostavljanje se može obavljati neposredno. Dostavljanje ovih i drugih pismena može se obavljati i preko diplomatskih i konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine u inozemstvu.
- (3) Vojnim licima, pripadnicima policije, osobama zaposlenim u suhozemnom, riječnom, pomorskom i zračnom saobraćaju, dostavljanje pismena može se vršiti i preko njihove komande, odnosno organa ili pravne osobe u kojima su zaposleni.
- (4) Osobama koje su lišene slobode dostavljanje pismena vrši se preko uprave ustanove u kojoj se nalaze.

e) Dostavljanje pismena javnim saopćenjem

Član 85.

Ako se radi o osobi ili više osoba koje organu nisu poznate ili koje se ne mogu odrediti, dostavljanje pismena izvršit će se javnim saopćenjem na oglasnoj tabli organa koji je pismeno izdao. Smatra se da je dostavljanje pismena izvršeno poslije isteka 15 dana od dana isticanja saopćenja na oglasnoj tabli, ako organ koji je pismeno izdao ne odredi duži rok. Osim objavljivanja na oglasnoj tabli, organ može objaviti saopćenje u novinama, odnosno drugim sredstvima javnog informiranja ili na neki drugi uobičajeni način.

f) Odbijanje prijema pismena

Član 86.

- (1) Ako osoba kojoj je pismeno upućeno, odnosno odrasli član njegovog domaćinstva, bez zakonskog razloga, odbije da primi pismeno, ili to učini osoba zaposlena u organu, preduzeću (društvu), ustanovi ili drugoj pravnoj osobi ili u advokatskom uredu, odnosno ako to učini osoba koju su za prijem pismena odredili naselje, grupa osoba i dr. (član 42. stav 2.), dostavljač će pismeno ostaviti u stanu ili radnom mjestu gdje je ta osoba zaposlena ili će pismeno staviti na vrata stana ili prostorije gdje je zaposlena.
- (2) Kad je dostavljanje pismena izvršeno na način predviđen u stavu 1. ovog člana, dostavljač će zabilježiti na dostavnici datum, sat i razlog odbijanja prijema, kao i mjesto gdje je pismeno ostavio, i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.

g) Promjena stana

Član 87.

- (1) Kad stranka ili njen zakonski zastupnik u toku postupka promijene svoje prebivalište ili stan, dužni su o tome odmah obavijestiti organ koji vodi postupak.
- (2) Ako oni to ne učine, a dostavljač ne može saznati kuda su se odselili, organ će odrediti da se sva daljnja dostavljanja pismena u postupku za tu stranku vrše stavljanjem pismena na oglasnu tablu organa koji vodi postupak.
- (3) Dostavljanje se smatra izvršenim poslije isteka 15 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu tablu organa koji vodi postupak.

(4) Kad punomoćnik, odnosno punomoćnik za primanje pismena u toku postupka promijeni svoje prebivalište ili stan, a ne obavijesti o tome organ koji vodi postupak, dostavljanje će se izvršiti kao da punomoćnik nije ni postavljen.

5. Dostavnica

Član 88.

- (1) Dokaz o izvršenom dostavljanju pismena predstavlja potvrda o dostavljanju (dostavnica).
- (2) Dostavnica sadrži: naziv organa koji dostavlja, broj i datum, naziv pismena koje se dostavlja, ime stranke, odnosno osobe kojoj se pismeno dostavlja i njenu adresu.
- (3) Na dostavnici se upisuje datum dostavljanja i potpisuje je primalac i dostavljač. Primalac će na dostavnici sam slovima naznačiti datum prijema.
- (4) Ako je primalac nepismen ili ne može da se potpiše, dostavljač će na dostavnici naznačiti njegovo ime i datum predaje i staviti će napomenu zašto primalac nije stavio svoj potpis.
- (5) Ako primalac odbije da potpiše dostavnicu, dostavljač će to zabilježiti na dostavnici i ispisati slovima datum predaje, i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.
- (6) Ako je dostavljanje izvršeno kojoj od osoba navedenih u članu 77. ovog zakona, dostavljač će na dostavnici naznačiti osobu kojoj je pismeno predato (član porodice, susjed, i dr).
- (7) Ako je dostavljanje izvršeno u skladu s članom 79. ovog zakona, na dostavnici treba naznačiti datum izvršenog saopćenja, kao i datum predaje pismena općinskom, odnosno gradskom organu, ili pošti.
- (8) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog resornog ministarstva, odlukom propisuje formu i način elektronskog dostavljanja.

6. Greške u dostavljanju pismena

Član 89.

- (1) Ako pri dostavljanju pismena bude napravljena greška koja se odnosi na datum dostavljanja, ili osobu kojoj je pismeno predato, organ o čijem se pismenu radi, dužan je provesti postupak radi utvrđivanja tih činjenica. Smatrat će se da je dostavljanje izvršeno onog datuma za koji se u postupku utvrdi da je osoba kojoj je pismeno namijenjeno stvarno dobila to pismeno.
- (2) Ako je dostavnica nestala, izvršeno dostavljanje pismena može se dokazivati i drugim sredstvima što se utvrđuje u postupku, u skladu s odredbama stava 1. ovog člana.

VI - ROKOVI

Član 90.

- (1) Za poduzimanje pojedinih radnji u postupku mogu biti određeni rokovi.
- (2) Ako rokovi nisu određeni zakonom ili drugim propisom, određuje ih, s obzirom na okolnosti slučaja, službena osoba koja vodi postupak.
- (3) Rok koji je odredila službena osoba koja vodi postupak, kao i rok određen propisima za koji je predviđena mogućnost produženja, može se produžiti na molbu zainteresirane osobe koja se podnese prije isteka roka ili tri dana po isteku roka, ako postoje opravdani razlozi za produženje, o čemu se sačinjava službena zabilješka u spisu.

Član 91.

- (1) Rokovi se određuju na dane, mjesece i godine.
- (2) Kad je rok određen na dane, dan u koji je dostavljanje ili saopćenje izvršeno, odnosno u koji pada događaj od koga treba računati trajanje roka, ne uračunava se u rok, već se za početak roka uzima prvi naredni dan. Rok koji je određen po mjesecima, odnosno po godinama završava se istekom onog dana, mjeseca, odnosno godine, koji po svom broju odgovara danu kad je dostavljanje ili saopćenje izvršeno, odnosno danu u koji pada događaj od koga se računa trajanje roka. Ako nema tog dana u posljednjem mjesecu, rok ističe posljednjeg dana tog mjeseca.
- (3) Svršetak roka može se označiti i izvjesnim kalendarskim datumom.

Član 92.

- (1) Početak i tok rokova ne sprečavaju nedjeljni dani, odnosno dani kada se ne radi i dani državnih praznika.

(2) Ako posljednji dan roka pada u nedjelju ili na dan državnog praznika, ili u neki drugi dan kad organ kod koga se radnja postupka ima preduzeti ne radi, rok ističe istekom prvog narednog radnog dana.

Član 93.

- (1) Podnesak je podnesen u roku, ako je prije nego što rok istekne stigao organu kome je imao biti predat.
- (2) Kad je podnesak upućen poštom, preporučeno ili telegrafski, dan predaje pošti smatra se danom predaje organu kome je upućen.
- (3) Ako je podnesak poslan elektronskim putem, smatra se da je blagovremen ako ga je informacijski sistem za dostavljanje i obavješćavanje primio prije isteka roka.
- (4) Za osobe lišene slobode, dan predaje podneska upravi ustanove u kojoj se te osobe nalaze smatra se danom predaje organu kome je upućen.
- (5) Ako je nadležni organ odredio dan kad će se raspravljati o podnesku koji je stranka dužna podnijeti, pa pozvao stranku da podnesak dostavi do određenog dana, organ je dužan uzeti u razmatranje podnesak koji je primljen prije početka raspravljanja.

VII - POVRAT U PREDAŠNJE STANJE

Član 94.

- (1) Stranci koja je iz opravdanih razloga propustila da u roku izvrši neku radnju postupka, pa je usljed tog propuštanja isključena od vršenja ove radnje, dozvolit će se, po njenom prijedlogu, povrat u predašnje stanje.
- (2) Na prijedlog stranke koja je propustila da u roku preda podnesak, dozvolit će joj se povrat u predašnje stanje i kad je ona iz neznanja ili očiglednom greškom podnesak pravovremeno poslala običnom poštom ili neposredno predala nenadležnom organu.
- (3) Povrat u predašnje stanje dozvolit će se i u slučaju kad je stranka očiglednom greškom prekorila rok, ali je podnesak ipak primljen od nadležnog organa najkasnije za tri dana poslije isteka roka, ako bi stranka zbog zakašnjenja izgubila neko pravo.

Član 95.

- (1) Stranka je dužna u prijedlogu za povrat u predašnje stanje iznijeti okolnosti zbog kojih je bila spriječena u roku izvršiti propuštenu radnju i te okolnosti učiniti bar vjerovatnim (član 156.).
- (2) Prijedlog za povrat u predašnje stanje ne može se zasnivati na okolnosti koju je organ već ranije ocijenio nedovoljnom za produženje roka ili odgađanje rasprave.
- (3) Ako se povrat u predašnje stanje traži zbog toga što je propušteno da se podnese kakav podnesak, prijedlogu treba priložiti i taj podnesak.

Član 96.

- (1) Prijedlog za povrat u predašnje stanje podnosi se u roku od osam dana računajući od dana kad je prestao razlog koji je prouzrokovao propuštanje, a ako je stranka tek kasnije saznala za propuštanje, onda od dana kad je to saznala.
- (2) Poslije isteka tri mjeseca od dana propuštanja ne može se tražiti povrat u predašnje stanje.
- (3) Ako se propusti rok iz st. 1. i 2. ovog člana za traženje povrata, ne može se tražiti povrat zbog propuštanja ovog roka.

Član 97.

- (1) Prijedlog za povrat u predašnje stanje podnosi se organu kod koga je trebalo izvršiti propuštenu radnju.
- (2) O prijedlogu odlučuje zaključkom organ kod koga je trebalo izvršiti propuštenu radnju.
- (3) Nepravovremeno podnesen prijedlog odbacit će se bez daljnjeg postupka.
- (4) Ako su činjenice na kojima se prijedlog zasniva općepoznate, nadležni organ može odlučiti o prijedlogu bez izjašnjenja protivne stranke.

Član 98.

- (1) Protiv zaključka kojim se dozvoljava povrat u predašnje stanje nije dopuštena žalba, osim ako je povrat dozvoljen po prijedlogu koji je nepravovremeno podnesen ili je nedopušten (član 96. stav 3.).
- (2) Protiv zaključka kojim je odbijen prijedlog za povrat u predašnje stanje dopuštena je posebna žalba, samo ako je zaključak donio prvostepeni organ.

(3) Žalba nije dopuštena protiv zaključka o prijedlogu za povrat u predašnje stanje koji je donio organ nadležan za rješavanje u drugom stepenu o glavnoj stvari.

(4) Protiv zaključka kojim je kao nepravovremen odbačen prijedlog za povrat u predašnje stanje dopuštena je posebna žalba samo kad je zaključak donio prvostepeni organ.

Član 99.

(1) Prijedlog za povrat u predašnje stanje ne zaustavlja tok postupka, ali organ nadležan za odlučivanje o prijedlogu može privremeno prekinuti postupak dok zaključak o prijedlogu kojim je riješeno o povratu ne postane konačan.

(2) Kad je povrat u predašnje stanje dozvoljen, postupak se vraća u ono stanje u kome se nalazio prije propuštanja, a poništavaju se sva rješenja i zaključci koje je organ donio u vezi s propuštanjem.

VIII - ODRŽAVANJE REDA

Član 100.

(1) Službena osoba koja rukovodi radnjom postupka dužna je da se stara o održavanju reda pri radu.

(2) S tim ciljem, službena osoba ovlaštena je da opominje osobe koje ometaju rad organa i da određuje mjere potrebne da se red održi o čemu se u spisu sačinjava službena zabilješka.

(3) Osoba koja prisustvuje kakvoj radnji postupka ne smije nositi oružje ili opasno oruđe.

Član 101.

(1) Osoba koja, i pored opomene, ometa rad ili učini nepristojnost pri vršenju radnje postupka ili neće da odloži oružje, odnosno oruđe može biti udaljena. Osoba koja učestvuje u radnji postupka može biti udaljena tek pošto je prethodno bila opomenuta da će biti udaljena i pošto su joj bile predočene pravne posljedice takve mjere. Udaljenje zbog narušavanja reda ili zbog nepristojnosti ili nošenja oružja ili opasnog oruđa, izriče službena osoba koja rukovodi radnjom postupka.

(2) Ako, na osnovu odredbe stava 1. ovog člana, bude udaljena stranka koja nema punomoćnika, ili ako bude udaljen punomoćnik čiji vlastodavac nije prisutan, službena osoba koja rukovodi radnjom postupka pozvat će osobu koja se udaljava da postavi svog punomoćnika. Ako pozvana osoba to ne učini, službena osoba može odgoditi radnju na trošak osobe koja je odbila postaviti svog punomoćnika, a može mu i sama postaviti punomoćnika, ako je to potrebno. Ovakav punomoćnik može zastupati samo u onoj radnji postupka s koje je stranka udaljena.

(3) O udaljenju iz stava 1. i 2. ovog člana donosi se zaključak. Protiv zaključka kojim se udaljava stranka koja nema punomoćnika ili punomoćnik čiji vlastodavac nije prisutan može se izjaviti posebna žalba.

Član 102.

(1) Ko u radnji postupka teže naruši red ili učini nepristojnost, može se, osim udaljenja, kazniti novčanom kaznom do 50 KM.

(2) Ova kazna ne isključuje krivičnu, prekršajnu ili disciplinsku odgovornost.

(3) Kaznom iz stava 1. ovog člana može biti kažnjena i osoba koja svojim podneskom grubo povrijedi običaje ponašanja prema organu ili službenoj osobi koja vodi postupak.

Član 103.

(1) Novčane kazne, zbog radnji predviđenih u članu 102. stav 1. ovog zakona, izriče službena osoba koja rukovodi radnjom postupka, a zbog radnji predviđenih u članu 102. stav 3. - organ koji vodi postupak.

(2) Protiv zaključka o kazni može se izjaviti posebna žalba. Žalba protiv zaključka o novčanoj kazni zbog narušavanja reda ne odgađa izvršenje te kazne.

IX - TROŠKOVI POSTUPKA

1. Troškovi organa i stranaka

Član 104.

(1) Izdaci u gotovom novcu organa koji vodi postupak, kao što su: putni troškovi službenih osoba, izdaci za svjedoke, vještake, tumače, uviđaj, oglase i sl., a koji su nastali provođenjem postupka po nekoj upravnoj stvari, padaju, po pravilu, na teret onoga koji je postupak vodio.

(2) Kad osoba koja učestvuje u postupku prouzrokuje svojom krivicom ili obiješću troškove pojedinih radnji u postupku, dužna je snositi te troškove.

(3) Kad je postupak koji je pokrenut po službenoj dužnosti okončan povoljno po stranku, troškove postupka snosi organ koji je postupak pokrenuo.

Član 105.

(1) Svaka stranka snosi, po pravilu, sama svoje troškove prouzrokovane postupkom, kao što su troškovi dolaženja, gubljenja vremena, izdaci na takse, za pravno zastupanje i stručno pomaganje.

(2) Kad u postupku učestvuju dvije ili više stranaka sa suprotnim interesima, stranka koja je izazvala postupak, a na čiju je štetu postupak okončan, dužna je protivnoj stranci nadoknaditi opravdane troškove koji su toj stranci nastali učestvovanjem u postupku. Ako je u takvom slučaju koja od stranaka djelimično uspjela sa svojim zahtjevom, ona je dužna nadoknaditi protivnoj stranci troškove srazmjerno dijelu svog zahtjeva s kojim nije uspjela. Stranka, koja je obiješću prouzrokovala protivnoj stranci troškove u postupku, dužna je toj stranci te troškove nadoknaditi.

(3) Troškovi za pravno zastupanje nadoknađuju se samo u slučajevima kad je takvo zastupanje bilo nužno i opravdano.

(4) Zahtjev za nadoknadu troškova, prema odredbama st. 2. i 3. ovog člana, mora biti stavljen prije donošenja rješenja kojim se rješava upravna stvar, na vrijeme, tako da organ koji vodi postupak može o njemu odlučiti u rješenju. U protivnom, stranka gubi pravo na nadoknadu troškova. Službena osoba koja vodi postupak dužna je na ovo blagovremeno upozoriti stranku.

(5) Svaka stranka snosi svoje troškove postupka koji je završen poravnanjem, ako u poravnanju nije drugačije određeno.

(6) Troškovi stranke i druge osobe u postupku prouzrokovane postupkom pokrenutim po službenoj dužnosti ili u javnom interesu, a koje stranka, odnosno druga osoba u postupku nije izazvala svojim ponašanjem, snosi organ koji je pokrenuo postupak.

Član 106.

Troškove postupka u vezi s izvršenjem snosi izvršilac. Ako se ovi troškovi od njega ne mogu naplatiti, snosi ih stranka po čijem je prijedlogu izvršenje provedeno.

Član 107.

Ako se postupak pokreće po zahtjevu stranke, a sa sigurnošću se može predvidjeti da će izazvati izdatke u gotovom novcu (u vezi s uviđajem, vještačenjem, dolaskom svjedoka i sl.), organ koji vodi postupak može zaključkom odrediti da stranka unaprijed položi potreban iznos za pokriće tih troškova. Ako stranka ne položi taj iznos u određenom roku, organ može odustati od izvođenja tih dokaza ili obustaviti postupak, osim ako se produženje postupka mora nastaviti zbog javnog interesa.

Član 108.

(1) U rješenju kojim se postupak završava, organ koji donosi rješenje određuje ko snosi troškove postupka, njihov iznos i kome se i u kom roku imaju isplatiti.

(2) U rješenju se mora posebno navesti da li će onaj ko snosi troškove biti dužan nadoknaditi troškove drugoj stranci (član 105. st. 2. i 3.).

(3) Ako troškove postupka snosi više osoba, troškovi će se između njih razdijeliti na jednake dijelove, odnosno u odgovarajućoj razmjeri.

(4) Ako organ u rješenju ne odluči o troškovima, navest će se da će se o troškovima donijeti poseban zaključak.

Član 109.

(1) Svjedoci, vještaci, tumači (prevodioci) i službene osobe imaju pravo na nadoknadu troškova putovanja i izdataka izazvanih boravljenjem u mjestu radi izvršenja tih radnji, s tim da tim osobama pripada i nadoknada izgubljene zarade, ako za to vrijeme ne ostvaruju zaradu na osnovu radnog odnosa u organu vlasti ili pravnoj osobi ili drugoj osobi, odnosno instituciji u kojima su zaposlene. Osim nadoknade, vještaci i tumači imaju pravo i na posebnu nagradu.

(2) Zahtjev za nadoknadu, odnosno nagradu dužni su svjedoci, vještaci i tumači postaviti pri saslušanju, tumačenju (prevođenju), odnosno davanju vještakovog mišljenja. U protivnom, gube to pravo. Službena osoba koja vodi postupak dužna je na ovo upozoriti svjedoka, vještaka ili tumača (prevodioca).

(3) Iznos nadoknada utvrđuje posebnim zaključkom organ koji vodi postupak, određujući ko je dužan da ih plati i u kom roku. Protiv ovog zaključka dopuštena je posebna žalba. Ovaj zaključak predstavlja osnov za izvršenje.

Član 110.

(1) Nadoknade troškova, izdataka i izgubljene zarade svjedocima, vještacima i tumačima, odnosno posebne nagrade vještacima i tumačima, način naplate i isplate tih nadoknada i nagrada, kao i oslobađanje od plaćanja troškova, reguliraju se propisom Vijeća ministara.

(2) U pogledu nadoknade službenim osobama, važe propisi o nadoknadama za službene osobe koje utvrde organi iz stava 1. ovog člana.

2. Oslobađanje od plaćanja troškova

Član 111.

(1) Organ koji vodi postupak može osloboditi stranku snošenja troškova u cijelosti ili djelimično, ako nađe da ona ne može podnijeti troškove bez štete po nužno svoje i izdržavanje porodice. Organ donosi zaključak o tome po prijedlogu stranke, na osnovu uvjerenja o njenom imovnom stanju.

(2) Oslobađanje od snošenja troškova odnosi se na oslobađanje od taksi, izdataka organa koji vodi postupak, kao što su putni troškovi službenih osoba, izdaci za svjedoke, vještake, tumače, uvidaj, oglase i sl., kao i na oslobađanje od polaganja osiguranja za troškove.

(3) Strani državljani oslobodit će se snošenja troškova samo pod uslovom reciprociteta. U slučaju sumnje o postojanju reciprociteta, objašnjenje daje organ uprave nadležan za vanjske poslove Bosne i Hercegovine. Za traženje objašnjenja važi odredba člana 34. stav 4. ovog zakona.

Član 112.

Organ koji vodi postupak može u toku postupka ukinuti zaključak o oslobađanju od snošenja troškova, ako utvrdi da više ne postoje razlozi zbog kojih je stranka bila oslobođena snošenja troškova.

Član 113.

Protiv zaključka kojim se odbija zahtjev stranke za oslobađanje snošenja troškova, kao i protiv zaključka iz člana 112. ovog zakona, stranka može izjaviti posebnu žalbu.

DRUGI DIO - PRVOSTEPENI POSTUPAK

X - POKRETANJE POSTUPKA I ZAHTJEVI STRANAKA

1. Pokretanje postupka

Član 114.

Upravni postupak pokreće nadležni organ po službenoj dužnosti ili povodom zahtjeva stranke.

Član 115.

(1) Nadležni organ pokrenut će postupak po službenoj dužnosti kad to određuje zakon ili na zakonu zasnovan propis ili kad utvrdi ili sazna da, s obzirom na postojeće činjenično stanje, treba radi zaštite javnog interesa, pokrenuti upravni postupak.

(2) Pri pokretanju upravnog postupka po službenoj dužnosti nadležni organ uzima u obzir i eventualne predstavke građana i pravnih osoba i upozorenje organa.

Član 116.

(1) Upravni postupak pokrenut je čim je nadležni organ izvršio ma koju radnju radi vođenja postupka.

(2) Ako nadležni organ povodom stavljenog zahtjeva stranke nađe da po važećim propisima nema uslova za pokretanje postupka, donijet će o tome zaključak, kojim će se podneseni zahtjev odbaciti kao preuranjen. Protiv tog zaključka dopuštena je posebna žalba.

(3) Ako organ utvrdi da je stranka podnijela zahtjev koji se zasniva na istom pravnom i istom ili sličnom činjeničnom osnovu povodom kojeg je postupak po zahtjevu iste stranke u toku pred tim organom ili po čijem zahtjevu je ranije riješeno, upravni organ će zaključkom odbaciti zahtjev.

(4) Protiv zaključka iz stava (3) ovog člana dopuštena je posebna žalba.

Član 117.

U stvarima u kojima je po zakonu ili po prirodi stvari za pokretanje i vođenje upravnog postupka potreban zahtjev stranke, nadležni organ može pokrenuti i voditi postupak samo ako postoji takav zahtjev.

2. Spajanje stvari u jedan postupak

Član 118.

(1) Ako se prava ili obaveze stranaka zasnivaju na istom ili sličnom činjeničnom stanju i na istom pravnom osnovu i ako je organ koji vodi postupak u pogledu svih predmeta stvarno nadležan, može se pokrenuti i voditi jedan postupak i onda kad je riječ o pravima i obavezama više stranaka.

(2) Pod istim uslovima, jedna ili više stranaka mogu u jednom postupku ostvarivati i više različitih zahtjeva.

(3) O vođenju jednog postupka u ovakvim slučajevima nadležni organ donijet će poseban zaključak, protiv koga se može izjaviti žalba, osim ako je zaključak donio drugostepeni organ.

Član 119.

Nadležni organ može javnim saopćenjem pokrenuti upravni postupak prema većem broju osoba koje organu nisu poznate ili se ne mogu odrediti, a koje u postupku mogu imati položaj stranke, ako je riječ o bitno istom zahtjevu prema svim tim osobama.

Član 120.

(1) Kad se u smislu člana 122. ovog zakona vodi jedan postupak ili kad je postupak pokrenut javnim saopćenjem u smislu člana 119. ovog zakona, svaka stranka istupa u postupku samostalno.

(2) U zaključcima kojima se u takvom postupku preduzimaju izvjesne mjere prema strankama, mora se odrediti koja se od tih mjera odnosi na koju od stranaka, osim ako je riječ o strankama koje u postupku zajednički učestvuju s istovjetnim zahtjevima, ili ako zakonom nije drugačije propisano.

3. Izmjena zahtjeva

Član 121.

(1) Pošto je postupak pokrenut, stranka može do donošenja rješenja u prvom stepenu proširiti stavljeni zahtjev, ili umjesto ranijeg zahtjeva staviti drugi, bez obzira da li se prošireni ili izmijenjeni zahtjev zasniva na istom pravnom osnovu, pod uslovom da se takav zahtjev zasniva na bitno istom činjeničnom stanju.

(2) Kada službeno lice utvrdi da ne postoje uslovi iz stava (1) ovog člana, donijet će zaključak kojim će odbaciti zahtjev stranke.

(3) Protiv zaključka iz stava (2) ovog člana može se izjaviti posebna žalba u skladu s članom 212. stav (1) ovog zakona.

4. Odustajanje od zahtjeva

Član 122.

(1) Stranka može odustati od svog zahtjeva u toku cijelog postupka.

(2) Kad je postupak pokrenut povodom zahtjeva stranke, a stranka odustane od svog zahtjeva, organ koji vodi postupak donijet će zaključak kojim se postupak obustavlja. O tome će biti obaviještena protivna stranka, ako je ima.

(3) Ako je daljnje vođenje postupka potrebno u javnom interesu, ili ako to zahtijeva protivna stranka, nadležni organ produžiti će vođenje postupka.

(4) Kad je postupak pokrenut po službenoj dužnosti, organ može obustaviti postupak. Ako je postupak u istoj stvari mogao biti pokrenut i po zahtjevu stranke, postupak će se nastaviti, ako stranka to zahtijeva.

(5) Protiv zaključka, kojim se obustavlja postupak, dopuštena je posebna žalba.

Član 123.

(1) Stranka odustaje od svog zahtjeva podnošenjem pismene izjave u pisanoj formi koju daje organu koji vodi postupak, usmeno na zapisnik ili elektronskim putem. Dok organ koji vodi postupak ne donese zaključak o obustavljanju postupka i ne dostavi ga stranci, stranka može opozvati svoje odustajanje od zahtjeva.

(2) Pojedina radnja ili propuštanje stranke može se smatrati njenim odustajanjem od zahtjeva samo kad je to zakonom određeno.

(3) Ako je stranka odustala od svog zahtjeva poslije donošenja prvostepenog rješenja, a prije isteka roka za žalbu, zaključkom o obustavi postupka poništava se prvostepeno rješenje, ako je njime zahtjev stranke bio pozitivno ili djelimično pozitivno riješen. Ako je stranka odustala od svog zahtjeva poslije izjavljene žalbe, a prije nego što joj je dostavljano rješenje doneseno povodom žalbe, zaključkom o

obustavi postupka poništava se prvostepeno rješenje kojim je zahtjev stranke bio usvojen, bilo u cijelosti bilo djelimično, ako je stranka u cijelosti odustala od svog zahtjeva.

Član 124.

Stranka koja je odustala od zahtjeva dužna je snositi sve troškove koji su nastali do obustavljanja postupka, osim ako posebnim propisima nije drugačije određeno.

5. Poravnanje

Član 125.

(1) Ako u postupku učestvuju dvije ili više stranaka sa suprotnim zahtjevima, službena osoba koja vodi postupak nastojat će u toku cijelog postupka da se stranke poravnaju, potpuno ili bar u pojedinim spornim tačkama.

(2) Poravnanje mora biti uvijek jasno i određeno, i ne smije biti na štetu javnog interesa, javnog morala ili pravnog interesa trećih osoba. Službena osoba koja vodi postupak mora na to paziti po službenoj dužnosti. Ako se utvrdi da bi poravnanje bilo na štetu javnog interesa, javnog morala ili pravnog interesa trećih osoba, organ koji vodi postupak neće prihvatiti da se zaključi poravnanje i o tome će donijeti poseban zaključak.

(3) Poravnanje se upisuje u zapisnik. Poravnanje je zaključeno kad stranke poslije pročitano zapisnika o poravnanju potpišu zapisnik. Ovjeren prepis zapisnika predat će se strankama ako ga traže.

(4) Poravnanje ima snagu izvršnog rješenja donesenog u upravnom postupku.

(5) Organ pred kojim je zaključeno poravnanje donijet će zaključak kojim će prema potrebi postupak obustaviti u cijelosti ili djelimično.

(6) Ako zaključak o obustavljanju, odnosno o nastavljanju postupka nije u skladu sa zaključenim poravnanjem, protiv zaključka je dopuštena posebna žalba.

XI - POSTUPAK DO DONOŠENJA RJEŠENJA

A. OPĆA NAČELA

1. Zajedničke odredbe

Član 126.

(1) Prije donošenja rješenja imaju se utvrditi sve činjenice i okolnosti koje su značajne za rješenje i strankama omogućiti da ostvare i zaštite svoja prava i pravne interese o čemu se stara službena osoba koja vodi postupak.

(2) Ovo se može izvršiti u skraćenom postupku ili u posebnom ispitnom postupku.

Član 127.

(1) Službena osoba koja vodi postupak može u toku cijelog postupka upotpunjavati činjenično stanje i izvoditi dokaze i o onim činjenicama koje ranije u postupku nisu bile iznesene ili još nisu utvrđene.

(2) Službena osoba koja vodi postupak naredit će po službenoj dužnosti izvođenje svakog dokaza ako nađe da je to potrebno radi razjašnjenja stvari.

(3) Službena osoba koja vodi postupak obavezna je pribaviti po službenoj dužnosti podatke o činjenicama o kojima službenu evidenciju vodi organ nadležan za rješavanje. Na isti način postupit će službena osoba u pogledu činjenica o kojima službenu evidenciju vodi drugi organ, odnosno preduzeće (društvo), ustanova ili druga pravna osoba.

Član 128.

(1) Činjenično stanje, na kom zasniva svoj zahtjev, stranka je dužna iznijeti tačno, istinito i određeno.

(2) Ako nije riječ o činjenicama koje su općepoznate, stranka je dužna za svoje navode ponuditi dokaze i, po mogućnosti, podnijeti ih. Ako sama stranka tako ne postupi, službena osoba koja vodi postupak pozvat će je da to učini. Od stranke se neće tražiti da pribavi i podnese dokaze koje brže i lakše može pribaviti organ koji vodi postupak, niti da podnosi takva uvjerenja koja organi nisu dužni izdavati u skladu sa članom 163. ovog zakona.

(3) Ako stranka nije u naknadno određenom roku podnijela dokaze, organ ne može zbog toga odbaciti zahtjev kao da nije podnesen (član 62. stav 2.), nego je dužan nastaviti postupak i, u skladu s pravilima postupka i prema materijalnom propisu, riješiti upravnu stvar.

Član 129.

- (1) Stranka u toku postupka daje izjavu, po pravilu, usmeno, a može je dati i pismeno.
- (2) Kad je riječ o složenoj stvari ili kad su potrebna opširnija stručna objašnjenja, službena osoba koja vodi postupak može naložiti stranci da podnese pismenu izjavu, određujući joj dovoljan rok za to. U takvom slučaju i stranka ima pravo tražiti da joj se dopusti davanje pismene izjave.
- (3) Ako je stranci naloženo ili dopušteno da podnese pismenu izjavu, ne može joj se usljed toga oduzeti pravo da svoju izjavu da usmeno.

Član 130.

Ako se u toku postupka pojavi osoba koja do tada nije učestvovala u postupku kao stranka, pa zahtijeva da učestvuje u postupku kao stranka, službena osoba koja vodi postupak ispitat će njeno pravo da bude stranka i o tome će donijeti zaključak. Protiv zaključka kojim se ne priznaje to svojstvo dopuštena je posebna žalba.

Član 131.

Službena osoba koja vodi postupak dužna je, po potrebi, upozoriti stranku na njena prava u postupku i ukazati joj na pravne posljedice njenih radnji ili propuštanja u postupku.

Pripremni postupak

Član 131a.

- (1) Pripremni postupak određuje organ koji vodi postupak ako se održava usmena rasprava, odnosno uviđaj.
- (2) Organ koji vodi postupak mora, najkasnije sedam dana prije održavanja pripremnog postupka, pozvati stranke i druga lica ako smatra da je njihovo prisustvo potrebno. Zajedno s pozivom, organ šalje podnesak stranci koji je osnov za određivanje pripremnog postupka, a u pozivu određuje dan, mjesto i vrijeme održavanja pripremnog postupka.
- (3) Ako je organ počeo postupak po službenoj dužnosti, u pozivu će biti navedeno koja će procesna radnja biti obavljena na pripremnom postupku.
- (4) Organ će pozvana lica u pozivu upozoriti na zakonske posljedice neopravdanog izostanka.
- (5) Pripremni postupak se, u pravilu, održava u sjedištu organa koji vodi postupak.
- (6) Organ može odrediti i drugo mjesto za održavanje pripremnog postupka, ako je to ekonomičnije.
- (7) Protiv zaključka iz stava (6) ovog člana nije dozvoljena žalba.
- (8) Organ može odgoditi pripremni postupak na svoju inicijativu ili na zahtjev stranke, ako za to postoje opravdani razlozi.
- (9) Protiv zaključka o dozvoli ili zabrani odgađanja pripremnog postupka nije dozvoljena žalba.

2. Skraćeni postupak

Član 132.

- (1) Organ može po skraćenom postupku riješiti stvar neposredno:
- 1) ako je stranka u svom zahtjevu navela činjenice ili podnijela dokaze na osnovu kojih se može utvrditi stanje stvari, ili ako se to stanje može utvrditi na osnovu općepoznatih činjenica ili činjenica koje su organu poznate;
 - 2) ako se stanje stvari može utvrditi na osnovu službenih podataka kojima organ raspolaže, a nije potrebno posebno saslušanje stranke radi zaštite njenih prava, odnosno pravnih interesa;
 - 3) u slučaju kad je propisom predviđeno da se stvar može riješiti na osnovu činjenica ili okolnosti koje nisu potpuno dokazane ili se dokazima samo posredno utvrđuju, ali su činjenice ili okolnosti učinjene vjerovatnim, a iz svih okolnosti proizilazi da se zahtjevu stranke ima udovoljiti;
 - 4) kad je riječ o preduzimanju u javnom interesu hitnih mjera koje se ne mogu odgađati, a činjenice na kojima rješenje treba da bude zasnovano su utvrđene ili bar učinjene vjerovatnim.

3. Poseban ispitni postupak

Član 133.

- (1) Poseban ispitni postupak provodi se kad je to potrebno radi utvrđivanja činjenica i okolnosti koje su značajne za razjašnjenje stvari ili radi davanja mogućnosti strankama da ostvare i zaštite svoja prava i pravne interese.
- (2) Tok ispitnog postupka određuje, prema okolnostima pojedinog slučaja, službena osoba koja vodi postupak, pridržavajući se odredbi ovog zakona i propisa koji se odnose na stvar o kojoj je riječ.

(3) U ovim granicama službena osoba koja vodi postupak naročito: određuje koje se radnje u postupku imaju izvršiti i izdaje naređenja za njihovo izvršenje; određuje red kojim će se pojedine radnje vršiti i rokove u kojima će se izvršiti, ako oni nisu propisani zakonom; određuje usmene rasprave i saslušanja, kao i sve što je potrebno za njihovo održavanje; odlučuje koji se dokazi imaju izvesti i kojim dokaznim sredstvima, i odlučuje o svim prijedlozima i izjavama.

(4) Službena osoba koja vodi postupak odlučuje da li će se raspravljanje i dokazivanje vršiti odvojeno o pojedinim spornim pitanjima ili zajedno za cijeli predmet.

Član 134.

(1) Stranka ima pravo učestvovati u ispitnom postupku i, radi ostvarenja cilja postupka, dati potrebne podatke i braniti svoja prava i zakonom zaštićene interese, a službena osoba obavezna je to omogućiti.

(2) Stranka može iznositi činjenice koje mogu uticati na rješenje stvari i pobijati tačnost navoda koji se ne slažu s njenim navodima. Ona ima pravo sve do donošenja rješenja dopunjavati i objašnjavati svoje tvrdnje, a ako to čini poslije održane usmene rasprave, dužna je opravdati zbog čega to nije učinila na raspravi.

(3) Službena osoba koja vodi postupak dužna je pružiti mogućnost stranci: da se izjasni o svim okolnostima i činjenicama koje su iznesene u ispitnom postupku, o prijedlozima i ponuđenim dokazima, da učestvuje u izvođenju dokaza i da postavlja pitanja drugim strankama, svjedocima i vještacima preko službene osobe koja vodi postupak, a s njenom dozvolom i neposredno, kao i da se upozna s rezultatom izvođenja dokaza i da se o tome izjasni. Nadležni organ ne može donijeti rješenje prije nego što stranci pruži mogućnost da se izjasni o činjenicama i okolnostima na kojima treba da se zasniva rješenje, a o kojima stranci nije bila data mogućnost da se izjasni.

4. Prethodno pitanje

Član 135.

(1) Ako organ koji vodi postupak naiđe na pitanje bez čijeg se rješenja ne može riješiti sama stvar, a to pitanje čini samostalnu pravnu cjelinu za čije je rješenje nadležan sud ili koji drugi organ (prethodno pitanje), on može, pod uslovima iz ovog zakona, sam raspraviti to pitanje, ili postupak prekinuti dok nadležni organ to pitanje ne riješi. O prekidu postupka donosi se zaključak, protiv kog je dopuštena posebna žalba, osim ako je zaključak donio drugostepeni organ.

(2) Ako je organ raspravio prethodno pitanje, rješenje takvog pitanja ima pravno djelovanje samo u stvari u kojoj je to pitanje riješeno.

(3) U pitanju postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca, organ koji vodi postupak vezan je pravomoćnom presudom krivičnog suda kojom je optuženi proglašen krivim.

Član 136.

(1) Organ koji vodi postupak mora prekinuti postupak kad se prethodno pitanje odnosi na postojanje krivičnog djela, na postojanje braka, utvrđivanje očitstva, ili kad je to zakonom određeno.

(2) Kad se prethodno pitanje odnosi na krivično djelo, a nema mogućnosti za krivično gonjenje, organ koji vodi postupak raspraviti će i to pitanje.

Član 137.

U slučaju kad se zbog prethodnog pitanja ne mora prekinuti postupak po članu 136. stav 2. ovog zakona, organ koji vodi postupak može sam uzeti u pretres prethodno pitanje i raspraviti ga kao sastavni dio stvari, i na toj osnovi riješiti samu stvar.

Član 138.

(1) Ako organ koji vodi upravni postupak ne uzme prethodno pitanje u pretres u smislu člana 137. ovog zakona, a postupak za rješenje prethodnog pitanja koji se može voditi samo po službenoj dužnosti još nije pokrenut kod nadležnog organa, on će tražiti da nadležni organ pokrene postupak o tom pitanju.

(2) U stvari u kojoj se postupak za rješenje prethodnog pitanja pokreće povodom zahtjeva stranke, organ koji vodi upravni postupak može zaključkom naložiti jednoj od stranaka da radi rješenja prethodnog pitanja traži od nadležnog organa pokretanje postupka, određujući joj rok u kom je dužna to učiniti, i da mu o podnesenom traženju podnese dokaz. Pritom će organ koji vodi upravni postupak upozoriti stranku na posljedice propuštanja. Rok za traženje pokretanja postupka za rješenje prethodnog pitanja počinje teći od dana konačnosti zaključka.

(3) Ako stranka ne podnese u određenom roku dokaz da je od nadležnog organa tražila pokretanje postupka o prethodnom pitanju, smatrat će se da je stranka koja je postavila zahtjev odustala od njega,

a organ koji vodi upravni postupak obustavit će postupak. Ako to nije učinila protivna stranka, organ će nastaviti postupak i sam će raspraviti prethodno pitanje.

(4) Protiv zaključka donesenog po stavu 2. ovog člana dopuštena je posebna žalba.

Član 139.

(1) Postupak, prekinut zbog rješavanja prethodnog pitanja kod nadležnog organa, nastaviti će se pošto rješenje doneseno o tom pitanju postane konačno.

(2) Postupak se može nastaviti po službenoj dužnosti i u slučaju kad se ocijeni da više nema razloga da se čeka na konačno rješenje prethodnog pitanja kod nadležnog organa, osim u slučaju iz stava 1. člana 136. ovog zakona.

Prekid postupka

Član 139a.

(1) Postupak se prekida ako:

1) stranka umre, a prava i obaveze, odnosno pravni interes o kojem se odlučivalo u postupku može preći na pravne nasljednike. U tom slučaju organ obavještava moguće pravne nasljednike o mogućnosti uključenja u postupak i dostavlja im zaključak o prekidu postupka;

2) stranka izgubi poslovnu sposobnost, a u postupku nema opunomoćenika ili joj organ ne odredi privremenog zastupnika. U tom slučaju organ dostavlja zaključak o prekidu postupka centru za socijalni rad;

3) zakonski zastupnik stranke umre ili izgubi poslovnu sposobnost, a stranka nema opunomoćenika, odnosno zakonskog zastupnika ili joj nije postavljen privremeni zastupnik. U tom slučaju organ dostavlja zaključak o prekidu postupka centru za socijalni rad, a ako se radi o pravnom licu, zaključak se dostavlja organu koji ima pravo određivanja zakonskog zastupnika;

4) organ koji vodi postupak odluči da o prethodnom pitanju neće odlučivati sam, odnosno ako po zakonu ne može sam rješavati prethodno pitanje;

5) su za stranku nastupile pravne posljedice stečajnog postupka, i u tom slučaju zaključak se dostavlja stečajnom dužniku;

6) je lice uložilo žalbu protiv zaključka kojim se ne priznaje položaj stranke ili zainteresiranog lica.

(2) Prekid postupka traje dok traju razlozi iz stava (1) ovog člana, i to za razloge:

1) iz tačke 1) - dok se pravni nasljednik ne uključi u postupak;

2) iz tač. 2) i 3) - dok stranka ne odredi zakonskog zastupnika;

3) iz tačke 4) - dok prethodno pitanje nije konačno, odnosno pravosnažno riješeno;

4) iz tačke 5) - dok se stečajni upravnik kao zakonski zastupnik stranke ne uključi u postupak;

5) iz tačke 6) - dok se o žalbi na zaključak ne odluči pravosnažnim rješenjem.

(3) Prekidom postupka prestaju teći svi rokovi određeni za procesne radnje. U vrijeme prekida ne teče rok za izdavanje rješenja iz člana 208. stav (1), odnosno iz člana 235. stav (1) ovog zakona.

(4) Protiv zaključka kojim se prekida postupak dozvoljena je žalba, koja ne zadržava izvršenje zaključka.

5. Usmena rasprava

Član 140.

Službena osoba koja vodi postupak određuje, na svoju inicijativu ili na prijedlog stranke, usmenu raspravu u svakom slučaju kad je to korisno za razjašnjenje stvari, a mora je odrediti:

1) u stvarima u kojima učestvuju dvije ili više stranaka s protivnim interesima, ili

2) kad se ima izvršiti uviđaj ili saslušanje svjedoka ili vještaka.

Član 141.

(1) Usmena rasprava je javna.

(2) Službena osoba koja vodi postupak može isključiti javnost za cijelu usmenu raspravu ili samo za jedan njen dio:

1) ako to zahtijevaju razlozi morala ili javne sigurnosti,

2) ako postoji ozbiljna i neposredna opasnost ometanja usmene rasprave,

3) ako treba da se raspravlja o odnosima u nekoj porodici,

4) ako treba da se raspravlja o okolnostima koje predstavljaju službenu, poslovnu, profesionalnu, naučnu ili umjetničku tajnu.

(3) Prijedlog za isključenje javnosti može staviti i zainteresirana osoba.

(4) O isključenju javnosti donosi se zaključak koji mora biti obrazložen i javno objavljen.

(5) Pri saopćavanju rješenja javnost se ne može isključiti.

Član 142.

- (1) Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, njihove punomoćnike i stručne pomagače.
- (2) Službena osoba koja vodi postupak može dopustiti da usmenoj raspravi s koje je javnost isključena prisustvuju pojedine službene osobe, naučni i javni radnici, ako je to od interesa za njihovu službu, odnosno naučni rad. Službena osoba koja vodi postupak upozorit će ove osobe da su dužne čuvati kao tajnu ono što budu na raspravi saznale.

Član 143.

- (1) Organ koji vodi postupak dužan je preduzimati sve što je potrebno da se usmena rasprava obavi bez odugovlačenja i po mogućnosti bez prekidanja i odgađanja.
- (2) Osobama koje se pozivaju na usmenu raspravu mora se ostaviti dovoljno vremena da se pripreme za raspravu i da na nju dođu na vrijeme i bez vanrednih troškova. Pozvanim osobama ostavit će se, po pravilu, osam dana od dostavljanja poziva do dana rasprave.

Član 144.

Kad je za raspravljanje na usmenoj raspravi potrebno izvršiti uvid u određene planove, spise ili druge predmete, ove predmete treba staviti na uvid pozvanim osobama istovremeno s određivanjem rasprave, a u pozivu za raspravu naznačiti vrijeme i mjesto, kad i gdje se oni mogu razgledati.

Član 145.

- (1) Organ koji vodi postupak dužan je da i javno objavi određivanje usmene rasprave: kad postoji opasnost da se pojedinačni pozivi neće moći na vrijeme dostaviti, kad postoji vjerovatnoća da ima zainteresiranih osoba koje se još nisu pojavile kao stranke, ili kad to nalažu drugi slični razlozi.
- (2) Javna objava usmene rasprave treba da sadrži sve podatke koji moraju biti navedeni u pojedinačnom pozivu, kao i poziv da na raspravu dođe svako ko smatra da se stvar tiče njegovih pravno zaštićenih interesa. Ova se objava saopćava na način propisan u članu 85. ovog zakona.

Član 146.

Usmena rasprava održat će se, po pravilu, u sjedištu organa koji vodi postupak. Ako je potreban uviđaj u mjestu van sjedišta tog organa, usmena rasprava može se održati na mjestu uviđaja. Organ koji vodi postupak može odrediti za usmenu raspravu i drugo mjesto kad je to potrebno zbog znatnog smanjenja troškova i zbog temeljitijeg, bržeg ili jednostavnijeg raspravljanja stvari.

Član 147.

- (1) Službena osoba koja vodi postupak dužna je na početku usmene rasprave utvrditi koje su od pozvanih osoba prisutne, a za odsutne, provjeriti da li su im pozivi uredno dostavljeni.
- (2) Ako neka od stranaka koja još nije saslušana nije došla na raspravu, a nije utvrđeno da joj je poziv pravilno dostavljen, službena osoba koja vodi postupak odgodit će raspravu, osim u slučaju kad je usmena rasprava na vrijeme objavljena javnom objavom.
- (3) Ako na usmenu raspravu ne dođe stranka po čijem je zahtjevu postupak pokrenut, mada je uredno pozvana, a iz cjelokupnog stanja stvari može se pretpostaviti da je stranka zahtjev povukla, službena osoba koja vodi postupak obustavit će postupak. Protiv zaključka o tome dopuštena je posebna žalba. Ako se ne može pretpostaviti da je stranka sama povukla zahtjev, ili ako bi se postupak u javnom interesu morao nastaviti po službenoj dužnosti, službena osoba će, prema okolnostima slučaja, provesti raspravu bez te osobe ili će je odgoditi.
- (4) Ako stranka protiv koje je pokrenut postupak neopravdano izostane mada je uredno pozvana, službena osoba koja vodi postupak može provesti raspravu i bez nje, a može na njen trošak i odgoditi usmenu raspravu, ako je to potrebno radi pravilnog rješenja stvari.

Član 148.

- (1) Ako prisutna stranka, i pored upozorenja na posljedice, ne stavi u toku same rasprave primjedbu na rad koji se na raspravi obavlja, smatrat će se da nema primjedbi. Ako ta stranka kasnije stavi primjedbu na rad obavljen na raspravi, organ koji rješava o stvari cijenit će tu primjedbu, ako ona može imati uticaj na rješavanje stvari, i ako nije data poslije rasprave da bi se odugovlačio postupak.

(2) Ako stranka koja je pozvana javnim saopćenjem poziva nije došla na raspravu, a primjedbe na rad obavljen na raspravi stavi poslije rasprave, ove primjedbe uzet će se u obzir pod uslovom iz stava 1. ovog člana.

Član 149.

(1) Na usmenoj raspravi treba da se pretrese i utvrdi ono što je predmet ispitnog postupka.

(2) Ako se predmet ne može pretresti na jednoj raspravi, službena osoba koja vodi postupak prekinut će raspravu i zakazati što prije njen nastavak. Za ovaj nastavak službena osoba preduzet će sve mjere koje su propisane za određivanje usmene rasprave, a prisutnim osobama može ih usmeno saopćiti, kao i vrijeme i mjesto nastavka rasprave. Pri nastavku usmene rasprave službena osoba koja vodi postupak iznijet će u glavnim crtama tok dotadašnje rasprave.

(3) Za izvođenje pismenih dokaza koji se naknadno podnesu ne mora se ponovo određivati usmena rasprava, ali će se stranci dati mogućnost da se o izvedenim dokazima izjasni.

B. DOKAZIVANJE

1. Opće odredbe

Član 150.

(1) Činjenice na osnovu kojih se donosi rješenje utvrđuju se dokazima.

(2) Kao dokazno sredstvo upotrijebit će se sve što je podesno za utvrđivanje stanja stvari i što odgovara pojedinom slučaju, kao što su: isprave, odnosno mikrofilmska kopija isprave ili reprodukcija te kopije, svjedoci, izjava stranke, vještaci, uviđaj i drugo.

Član 151.

(1) Da li neku činjenicu treba dokazivati ili ne, odlučuje službena osoba koja vodi postupak, zavisno od toga da li ta činjenica može imati uticaja na rješavanje stvari. Dokazi se, po pravilu, izvode pošto se utvrdi šta je u činjeničnom pogledu sporno ili šta treba dokazivati.

(2) Ne treba dokazivati činjenice koje su općepoznate.

(3) Isto tako, ne treba dokazivati činjenice čije postojanje zakon pretpostavlja, ali je dopušteno dokazivati nepostojanje tih činjenica, ako zakonom nije drugačije određeno.

Član 152.

Ako je dokazivanje pred organom koji vodi postupak neizvodljivo ili povezano s nesrazmjernim troškovima ili s velikim gubitkom vremena, dokazivanje ili pojedini dokazi mogu se izvoditi pred zamoljenim organom.

Član 153.

Kad je propisom predviđeno da se stvar može riješiti na osnovu činjenica ili okolnosti koje nisu potpuno dokazane ili se dokazima samo posredno utvrđuju (činjenice i okolnosti koje su učinjene vjerovatnim), ne moraju se izvoditi posebni dokazi radi utvrđivanja tih činjenica predviđeni odredbama ovog zakona o izvođenju dokaza.

Član 154.

(1) Ako organu koji rješava nije poznato pravo koje važi u stranoj državi, može se obavijestiti o tome kod organa uprave Bosne i Hercegovine nadležnog za inozemne poslove.

(2) Organ koji rješava o stvari može od stranke zatražiti da podnese javnu ispravu koju je izdao nadležni inozemni organ kojom se potvrđuje koje pravo važi u stranoj državi. Dopušteno je dokazivanje stranog prava protivno ovakvoj javnoj ispravi, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije predviđeno.

2. Isprave

Član 155.

(1) Isprava koju je u propisanom obliku izdao organ u granicama svoje nadležnosti, a koja može biti prilagođena elektronskoj obradi podataka, kao i isprava koju je u takvom obliku izdala institucija koja ima javna ovlaštenja (javna isprava), dokazuje ono što se u njoj potvrđuje ili određuje.

(2) U postupku dokazivanja, mikrofilmska kopija isprave, odnosno reprodukcija te kopije, izjednačava se s ispravom iz stava 1. ovog člana, ako je takvu mikrofilmsku kopiju, odnosno reprodukciju te kopije izdao organ u granicama svoje nadležnosti, odnosno institucija koja ima javna ovlaštenja.

(3) Dopusšteno je dokazivati da su u takvoj ispravi, odnosno mikrofilmskoj kopiji isprave ili reprodukciji te kopije činjenice neistinite potvrđene ili da je sama isprava, odnosno mikrofilmska kopija isprave ili reprodukcija te kopije neispravno sastavljena.

(4) Dopusšteno je dokazivati da mikrofilmska kopija, odnosno reprodukcija te kopije nije vjerna originalu.

Član 156.

Ako je na ispravi nešto precrtano, ostrugano, ili inače izbrisano, umetnuto, ili ako na ispravi postoje kakvi drugi vanjski nedostaci, službena osoba koja vodi postupak ocijenit će prema svim okolnostima da li je time i u kojoj mjeri umanjena dokazna vrijednost isprave ili je isprava potpuno izgubila dokaznu vrijednost za rješavanje stvari o kojoj se vodi postupak.

Član 157.

(1) Isprave koje služe kao dokaz podnose stranke ili ih pribavlja službena osoba koja vodi postupak. Stranka podnosi ispravu u originalu, mikrofilmskoj kopiji isprave ili reprodukciji te kopije ili u ovjerenom prijepisu ili ovjerenoj fotokopiji, a može je podnijeti i u prostom prijepisu. Kad stranka podnese ispravu u ovjerenom prijepisu, službena osoba koja vodi postupak može tražiti da stranka pokaže originalnu ispravu, a kad podnese ispravu u prostom prijepisu, službena osoba utvrdit će da li je prost prijepis vjeran originalu. Mikrofilmska kopija isprave ili reprodukcija te kopije koju je na propisan način izdao organ u granicama svoje nadležnosti ili institucija koja ima javna ovlaštenja, ima za rješavanje stvari o kojoj se vodi upravni postupak dokaznu vrijednost originalne isprave, u smislu člana 155. stav 1. ovog zakona.

(2) Ako je neke činjenice ili okolnosti organ koji je za to bio nadležan već utvrdio ili su posvjedočene u javnoj ispravi (kao lična karta, izvod iz matične knjige i dr.), organ koji vodi postupak uzet će ove činjenice i okolnosti za dokazane. Kad je u pitanju sticanje ili gubljenje prava, a postoji vjerovatnoća da su se te činjenice i okolnosti naknadno izmijenile, ili ih na osnovu posebnih propisa treba posebno dokazati, službena osoba tražit će da stranka podnese posebne dokaze o tim činjenicama i okolnostima, ili će ih organ sam pribaviti.

Član 158.

(1) Službena osoba koja vodi postupak može pozvati stranku koja se poziva na kakvu ispravu da je podnese, ako njom raspolaže ili ako je može pribaviti.

(2) Ako se isprava nalazi kod protivne stranke, a ta stranka neće dobrovoljno da je podnese ili pokaže, službena osoba koja vodi postupak pozvat će tu stranku da podnese ili pokaže ispravu na raspravi, da bi se druge stranke mogle o njoj izjasniti.

(3) Ako stranka koja je pozvana da podnese, odnosno pokaže ispravu ne postupi po pozivu, službena osoba koja vodi postupak cijenit će, s obzirom na sve okolnosti slučaja, od kakvog je to uticaja za rješavanje stvari.

Član 159.

Ako se isprava koja se ima upotrijebiti kao dokaz u postupku nalazi kod organa ili institucije koja ima javna ovlaštenja, a stranka koja se pozvala na tu ispravu nije uspjela da je pribavi, organ koji vodi postupak pribavit će ovu ispravu po službenoj dužnosti. Ti organi i institucije dužni su postupiti po traženju nadležnog organa.

Član 160.

(1) Ako se isprava nalazi kod treće osobe, a ta osoba neće dobrovoljno da je pokaže, organ koji vodi postupak pozvat će zaključkom tu osobu da pokaže ispravu na raspravi, da bi se stranke mogle o njoj izjasniti.

(2) Treća osoba može uskratiti pokazivanje isprave iz istih razloga, kao i svjedok svjedočenje.

(3) Protiv treće osobe koja, bez opravdanog razloga, odbije pokazati ispravu postupit će se kao protiv onoga koji odbije da svjedoči.

(4) Protiv zaključka kojim mu se naređuje pokazivanje isprave, kao i protiv zaključka o kazni zbog nepokazivanja isprave, treća osoba ima pravo žalbe, koja odgađa izvršenje zaključka.

(5) Stranka koja se poziva na ispravu koja se nalazi kod treće osobe dužna je nadoknaditi troškove koje je ta osoba imala u vezi s pokazivanjem isprave.

Član 161.

(1) U skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, stranka ima pravo podnositi isprave na jeziku iz člana 18. ovog zakona.

- (2) Isprave koje su izdate na stranom jeziku podnose se u ovjerenom prijevodu, ako je to potrebno.
- (3) Isprave koje je izdao inozemni organ, koje u državi u kojoj su izdate važe kao javne isprave, imaju pod uslovom reciprociteta, istu dokaznu snagu kao i domaće javne isprave, ako su propisno ovjerene.

3. Uvjerenja

Član 162.

- (1) Organi uprave Bosne i Hercegovne dužni su izdavati uvjerenja, odnosno druge isprave (cetifikate, potvrde i dr.) o činjenicama o kojima vode službenu evidenciju.
- (2) Pod uslovima iz stava 1. ovog člana, institucije koje imaju javna ovlaštenja, izdaju uvjerenja, odnosno druge isprave o činjenicama u vezi s poslovima koje, u skladu sa zakonom, obavljaju.
- (3) Uvjerenja i druge isprave o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija moraju se izdavati u skladu s podacima službene evidencije. Takva uvjerenja, odnosno druge isprave imaju značaj javne isprave.
- (4) Pod službenom evidencijom podrazumijeva se evidencija ustanovljena zakonom ili drugim propisom, ili općim aktom institucije koja ima javna ovlaštenja.
- (5) Uvjerenje i druge isprave o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija izdaju se stranci na usmeni zahtjev, po pravilu, istog dana kada je stranka zatražila izdavanje uvjerenja, odnosno druge isprave, a najkasnije u roku od pet dana, ako propisom iz stava 4. ovog člana, kojim je ustanovljena službena evidencija, nije drugačije određeno.
- (6) Ako organi, odnosno institucije iz st. 1. i 2. ovog člana odbiju zahtjev za izdavanje uvjerenja, odnosno druge isprave dužni su o tome donijeti posebno rješenje. Ako u roku od pet dana od dana podnošenja zahtjeva ne izdaju uvjerenje, odnosno drugu ispravu, niti donesu i dostave stranci rješenje o odbijanju zahtjeva, smatra se da je zahtjev odbijen.
- (7) Ako stranka, na osnovu dokaza kojima raspolaže, smatra da joj uvjerenje, odnosno druga isprava nije izdata u skladu s podacima iz službene evidencije, može zahtijevati izmjenu uvjerenja, odnosno druge isprave. Organ, odnosno institucija dužna je donijeti posebno rješenje, ako odbije zahtjev stranke da joj izmijeni, odnosno izda novo uvjerenje ili druga ispravu. I u tom slučaju važi rok od pet dana od dana podnošenja zahtjeva za izdavanje novog uvjerenja, odnosno druge isprave, a ako to ne bude učinjeno u tom roku, smatra se da je zahtjev odbijen.

Član 163.

- (1) Organi i institucije koje imaju javna ovlaštenja dužni su izdavati uvjerenja, odnosno druge isprave i o činjenicama o kojima ne vode službenu evidenciju, ako je to zakonom određeno. U tom slučaju činjenice se utvrđuju vođenjem postupka propisanog odredbama ovog zakona.
- (2) Uvjerenje, odnosno druga isprava izdata na način predviđen u stavu 1. ovog člana, ne vezuje organ kome je podnesena kao dokaz i koji treba da rješava o stvari. Ako organ ne prihvati to uvjerenje, odnosno drugu ispravu kao dokaz, on će sam pristupiti utvrđivanju činjenica navedenih u uvjerenju.
- (3) Uvjerenje, odnosno druga isprava stranci se izdaje, odnosno rješenje o odbijanju zahtjeva donosi i stranci dostavlja u roku od osam dana od dana podnošenja zahtjeva, a ako se tako ne postupa, smatra se da je zahtjev stranke odbijen.

4. Svjedoci

Član 164.

- (1) Svjedok može biti svaka fizička osoba koja je bila sposobna opaziti činjenicu o kojoj ima da svjedoči i koja je u stanju to svoje opažanje saopćiti.
- (2) Osoba koja u postupku učestvuje u svojstvu službene osobe ne može biti svjedok.
- (3) Kada je svjedok maloljetno lice, saslušat će se uz prisutnost zakonskog zastupnika

Član 165.

Svaka osoba koja se kao svjedok poziva dužna je da se odazove pozivu, a i da svjedoči, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 166.

Ne može se ispitati kao svjedok osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja službene, državne ili vojne tajne, dok je nadležni organ ne oslobodi te dužnosti.

Član 167.

- (1) Svjedok može uskratiti svjedočenje:

- 1) na pojedina pitanja na koja bi odgovor izložio teškoj sramoti, znatnoj imovinskoj šteti ili krivičnom gonjenju, njega, njegovog srodnika po krvi u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno, njegovog bračnog druga ili srodnika po tazbini, do drugog stepena zaključno i onda kad je brak prestao, kao i njegovog staratelja ili starinika, usvojitelja ili usvojenika;
 - 2) na pojedina pitanja na koja ne bi mogao odgovoriti, a da ne povrijedi obavezu da čuva poslovnu, profesionalnu, umjetničku ili naučnu tajnu;
 - 3) o onome što je stranka povjerila svjedoku kao svom punomoćniku;
 - 4) o onome o čemu se stranka ili druga osoba ispovijedala svjedoku, kao vjerskom ispovjedniku.
- (2) Svjedok se može osloboditi dužnosti svjedočenja i o pojedinim drugim činjenicama kad iznese važne razloge za to. Ako je potrebno, on treba te razloge učiniti vjerovatnim.
- (3) Svjedok ne može zbog opasnosti od kakve imovinske štete uskratiti svjedočenje o pravnim poslovima pri kojima je bio prisutan kao svjedok, pisar ili posrednik, o radnjama koje je u vezi sa spornim pitanjem preduzeo kao pravni prethodnik ili zastupnik jedne od stranaka, kao i o svakoj onoj radnji o kojoj je na osnovu posebnih propisa dužan podnijeti prijavu ili dati izjavu.

Član 168.

- (1) Svjedoci se saslušavaju pojedinačno, bez prisustva onih svjedoka koji će se kasnije saslušati.
- (2) Saslušani svjedok ne smije se udaljiti bez dozvole službene osobe koja vodi postupak.
- (3) Službena osoba koja vodi postupak može već saslušanog svjedoka ponovo saslušati, a svjedoke čiji se iskazi ne slažu može suočiti.

Član 169.

- (1) Svjedok će se prethodno upozoriti da je dužan govoriti istinu, da ne smije ništa prešutjeti i da može na svoj iskaz biti zaklet, pa će mu se predočiti i posljedice davanja lažnog iskaza.
- (2) Od svjedoka će se zatim uzeti opći lični podaci ovim redom: ime i prezime, zanimanje, mjesto boravka, mjesto rođenja, godine života i bračno stanje. Ako je potrebno, svjedok će biti ispitan i o okolnostima koje se tiču njegove vjerodostojnosti kao svjedoka u predmetu o kom je riječ, a lično o njegovim srodničkim odnosima prema strankama.
- (3) Službena osoba koja vodi postupak ukazat će svjedoku na koja pitanja može uskratiti svjedočenje.
- (4) Nakon toga svjedoku će se postavljati pitanja o samom predmetu i pozivat će se da iznese šta mu je o tome poznato.
- (5) Nije dopušteno postavljati takva pitanja koja ukazuju na to kako bi se imalo odgovoriti.
- (6) Svjedok će se uvijek pitati otkuda mu je poznato ono što svjedoči.

Član 170.

- (1) Ako svjedok ne zna jezik na kom se vodi postupak, ispitan će se preko tumača (prevodioca).
- (2) Ako je svjedok gluhi, pitanja će mu se postavljati pismeno, a ako je nijem, pozvat će se da pismeno odgovori. Ako se ispitivanje ne može izvršiti na ovaj način, pozvat će se kao tumač osoba koja se sa svjedokom može sporazumjeti.

Član 171.

- (1) Pošto sasluša svjedoka, službena osoba koja vodi postupak može odlučiti da svjedok položi zakletvu na svoj iskaz. Neće se zaklinjati svjedok koji je maloljetan ili koji ne može dovoljno da shvati značaj zakletve.
- (2) Zakletva se polaže usmeno izgovaranjem ovih riječi: "Zaklinjem se da sam o svemu o čemu sam ovdje pitan govorio istinu i da ništa što o ovoj stvari znam nisam prećutao".
- (3) Nijemi svjedoci koji znaju čitati i pisati zaklinju se na taj način što potpisuju tekst zakletve, a gluhi svjedoci pročitat će tekst zakletve. Ako nijemi ili gluhi svjedoci ne znaju čitati ni pisati, zaklet će se preko tumača.

Član 172.

- (1) Ako svjedok koji je uredno pozvan ne dođe, a izostanak ne opravda, ili se bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji s mjesta gdje treba da bude saslušan, organ koji vodi postupak može narediti da se prisilno dovede i da snosi troškove dovođenja, a može ga i kazniti novčano do 50 KM.
- (2) Ako svjedok dođe, pa bez opravdanog razloga odbije da svjedoči i ako je upozoren na posljedice odbijanja, može se kazniti novčano do 50 KM, a ako i poslije toga odbije da svjedoči, može se još jedanput kazniti do 50 KM. Zaključak o izricanju novčane kazne donosi službena osoba koja vodi postupak u saglasnosti sa službenom osobom ovlaštenom za rješavanje stvari, a kod zamoljenog organa - u saglasnosti s rukovodiocem tog organa, odnosno sa službenom osobom ovlaštenom za rješavanje u sličnim stvarima.

(3) Ako svjedok naknadno opravda svoj izostanak, službena osoba koja vodi postupak poništiti će zaključak o kazni ili troškovima. Ako svjedok naknadno pristane da svjedoči, službena osoba može poništiti zaključak o kazni.

(4) Službena osoba koja vodi postupak može odlučiti da svjedok nadoknadi troškove koje je prouzrokovala svojim izostankom ili odbijanjem da svjedoči.

(5) Protiv zaključka o troškovima ili novčanoj kazni, donesenog na osnovu st. 1., 2. i 4. ovog člana, dopuštena je posebna žalba.

5. Izjava stranke

Član 173.

(1) Ako za utvrđivanje određene činjenice ne postoji neposredan dokaz, ili se ona ne može utvrditi na osnovu drugih dokaznih sredstava, za utvrđivanje te činjenice može se kao dokazno sredstvo uzeti i usmeno data izjava stranke. Izjava stranke može se uzeti kao dokazno sredstvo i u stvarima malog značaja ako bi se određena činjenica imala utvrđivati saslušanjem svjedoka koji živi u mjestu udaljenom od sjedišta organa, ili bi inače, usljed pribavljanja drugih dokaza, bilo otežano ostvarivanje prava stranke. Izjava se unosi u zapisnik.

(2) Zakonom se može propisati da se i u slučajevima, osim onih iz stava 1. ovog člana, određene činjenice mogu dokazivati izjavom stranke.

(3) Vjerodostojnost izjave stranke cijeni se po načelu propisanom u članu 10. ovog zakona.

(4) Prije uzimanja izjave stranke, službena osoba koja vodi postupak dužna je upozoriti stranku na krivičnu i materijalnu odgovornost za davanje lažne izjave.

6. Vještaci

Član 174.

Kad je za utvrđivanje ili ocjenu neke činjenice važne za rješavanje stvari potrebno stručno znanje kojim ne raspolaže službena osoba koja vodi postupak, izvest će se dokaz vještačenjem.

Član 175.

(1) Ako bi dokazivanje vještačenjem bilo nesrazmjerno skupo prema značaju ili vrijednosti predmeta, stvar će se riješiti na osnovu drugih dokaznih sredstava.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, vještačenje će se izvršiti ako stranka to zahtijeva i pristane da snosi troškove.

Član 176.

(1) Radi izvođenja dokaza vještačenjem, službena osoba koja vodi postupak određuje, po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke, jednog vještaka, a kad ocijeni da je vještačenje složeno, može odrediti dva ili više vještaka.

(2) Za vještake će se odrediti osobe koje su stručne, i to prvenstveno one koje imaju posebno ovlaštenje za davanje stručnog mišljenja o pitanjima iz odgovorajuće struke, ako je takvo ovlaštenje predviđeno propisima.

(3) Stranka će se, po pravilu, prethodno saslušati o ličnosti vještaka.

(4) Za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti svjedok.

Član 177.

(1) Svako ko ima potrebnu stručnu spremu mora se primiti dužnosti vještaka, osim ako ga službena osoba koja vodi postupak od toga oslobodi iz opravdanih razloga, kao što su preopterećenost vještačenjima, drugim poslovima i slično.

(2) Oslobođanje od dužnosti vještačenja može tražiti i rukovodilac organa ili pravne osobe gdje je vještak zaposlen, ako postoje opravdani razlozi.

Član 178.

(1) Vještak može uskratiti vještačenje iz istih razloga iz kojih svjedok svjedočenje.

(2) Osobe zaposlene u organu bit će oslobođene dužnosti vještačenja kad je posebnim propisom predviđeno njihovo oslobođanje od te dužnosti.

Član 179.

(1) U pogledu izuzeća vještaka, na odgovarajući način primjenjivat će se odredbe ovog zakona, o izuzeću službenih osoba.

(2) Stranka može tražiti izuzeće vještaka i ako učini vjerovatnim okolnosti koje dovode u pitanje njegovo stručno znanje.

(3) O izuzeću vještaka odlučuje zaključkom službena osoba koja vodi postupak.

Član 180.

(1) Prije početka vještačenja, vještaka treba upozoriti da je dužan da predmet vještačenja brižljivo razmotri i u svom pismenom nalazu tačno navede što zapazi i nađe, kao i da svoje obrazloženo stručno mišljenje iznese nepristrasno i u skladu s pravilima znanosti i vještine.

(2) Službena osoba koja vodi postupak zatim pokazuje vještaku predmet koji ovaj ima da razmotri.

(3) Kad vještak izloži svoj nalaz i mišljenje, službena osoba koja vodi postupak, kao i stranke, mogu mu postavljati pitanja i tražiti objašnjenja u pogledu datog nalaza i mišljenja. Nalaz i mišljenje daju se pismeno.

(4) U pogledu saslušavanja vještaka na odgovarajući način primjenjivat će se odredbe člana 169. ovog zakona.

(5) Vještak ne polaže zakletvu.

Član 181.

(1) Vještaku se može naložiti da izvrši vještačenje i izvan usmene rasprave. U tom slučaju može se tražiti da vještak na usmenoj raspravi obrazloži svoj pismeni nalaz i mišljenje.

(2) Ako je postavljeno više vještaka, oni mogu svoj nalaz i mišljenje dati zajednički. Ako se ne slažu, svaki će od njih odvojeno izložiti svoj nalaz i mišljenje.

Član 182.

(1) Ako nalaz i mišljenje vještaka nisu jasni ili potpuni, ili ako se nalazi i mišljenje vještaka bitno razlikuju, ili ako mišljenje nije dovoljno obrazloženo, ili se pojavi osnovana sumnja u tačnost datog mišljenja, a ti se nedostaci ne mogu otkloniti ni ponovnim saslušavanjem vještaka, obnovit će se vještačenje s istim ili drugim vještacima, a može se zatražiti i mišljenje neke naučne ili stručne ustanove.

(2) Mišljenje naučne ili stručne ustanove može se tražiti onda kad se zbog složenosti slučaja ili zbog potrebe vršenja analize može opravdano pretpostaviti da će se na taj način doći do tačnijeg mišljenja.

Član 183.

(1) Ako vještak koji je uredno pozvan ne dođe, a izostanak ne opravda, ili dođe ali odbije da vještači, ili kad u ostavljenom roku ne podnese svoj pismeni nalaz i mišljenje, može se kazniti novčano do 50 KM. Ako su usljed neopravdanog izostanka vještaka, njegovog odbijanja da vještači, ili propuštanja da podnose pismeni nalaz i mišljenje, nastali troškovi u postupku, može se odrediti da te troškove snosi vještak.

(2) Zaključak o novčanoj kazni ili o plaćanju troškova donosi službena osoba koja vodi postupak u saglasnosti sa službenom osobom ovlaštenom za rješavanje stvari, a kod zamoljenog organa - u saglasnosti s rukovodiocem tog organa, odnosno sa službenom osobom ovlaštenom za rješavanje u sličnim stvarima.

(3) Ako vještak naknadno opravda svoj izostanak, ili naknadno opravda što svoj pismeni nalaz i mišljenje nije podnio na vrijeme, službena osoba koja vodi postupak, poništiti će zaključak o novčanoj kazni ili o troškovima, a ako vještak naknadno pristane da vještači, službena osoba može poništiti zaključak o novčanoj kazni.

(4) Protiv zaključka o troškovima ili o novčanoj kazni donosenog na osnovu st. 1. ili 2. ovog člana, dopuštena je posebna žalba.

7. Tumači i prevodioci

Član 184.

(1) Tumač je osoba koja se određuje radi sporazumijevanja s učesnikom u postupku koji je gluh ili nijem, a čije se saslušanje ne može izvršiti pismenim putem.

(2) Ako u postupku učestvuje osoba koja ne poznaje jezik na kojem se vodi postupak, toj osobi određuje se prevodilac koji poznaje jezik te osobe.

(3) U pogledu obaveze određivanja tumača, odnosno prevodioca, oslobađanja od te dužnosti, prava uskraćivanja tumačenja, odnosno prevođenja, izuzeća i druga pitanja na odgovarajući način primjenjuju se odredbe ovog zakona koje se odnose na vještaka.

8. Uviđaj

Član 185.

Uviđaj se vrši kad je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje bitnih okolnosti potrebno neposredno opažanje službene osobe koja vodi postupak.

Član 186.

- (1) Stranke imaju pravo prisustvovati uviđaju. Koje će osobe osim stranaka prisustvovati uviđaju određuje službena osoba koja vodi postupak.
- (2) Uviđaj se može izvršiti i uz sudjelovanje vještaka.

Član 187.

Uviđaj stvari koja se bez teškoće može donijeti na mjesto gdje se postupak vodi, izvršit će se na tom mjestu, a inače uviđaj se vrši na mjestu gdje se stvar nalazi.

Član 188.

- (1) Vlasnik ili držalac stvari, prostorija ili zemljišta koji se imaju razgledati, ili u kojima, odnosno na kojima se nalaze stvari uviđaja, ili preko kojih je potrebno preći, dužan je dopustiti da se uviđaj izvrši.
- (2) Ako vlasnik ili držalac stvari ne dopusti da se izvrši uviđaj, na odgovarajući način će se primijeniti odredbe ovog zakona o uskraćivanju svjedočenja.
- (3) Prema vlasniku ili držaocu stvari koji bez opravdanog razloga ne dopusti da se uviđaj izvrši, mogu se primijeniti iste mjere koje se primjenjuju prema svjedoku koji odbije da svjedoči (član 172. st. 2., 3. i 4.).
- (4) Šteta koja je nanesena prilikom obavljanja uviđaja spada u troškove postupka (član 104. stav 1.) i nadoknadić će se vlasniku ili držaocu stvari. O tome donosi zaključak službena osoba koja vodi postupak. Protiv tog zaključka dopuštena je posebna žalba.

Član 189.

Službena osoba koja rukovodi uviđajem pazit će da uviđaj ne bude zloupotrijebljen i da ne bude povrijeđena ničija poslovna, profesionalna, naučna ili umjetnička tajna.

9. Osiguranje dokaza

Član 190.

- (1) Ako postoji opravdana bojazan da se neki dokaz neće moći kasnije izvesti ili da će njegovo izvođenje biti otežano, može se, radi osiguranja dokaza u svakom stadiju postupka, pa i prije nego što je postupak pokrenut, taj dokaz izvesti.
- (2) Osiguranje dokaza vrši se po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranke, odnosno osobe koja ima pravni interes.

Član 191.

Za osiguranje dokaza u toku postupka nadležan je organ koji vodi postupak.

Član 192.

- (1) O osiguranju dokaza donosi se poseban zaključak.
- (2) Protiv zaključka kojim se odbija prijedlog za osiguranje dokaza dopuštena je posebna žalba, koja ne prekida tok postupka.

XII - RJEŠENJE

1. Organ koji donosi rješenje

Član 193.

- (1) Na osnovu činjenica utvrđenih u postupku, organ nadležan za rješavanje donosi rješenje o stvari koja je predmet postupka.
- (2) Kad o stvari rješava kolegijalni organ, on može rješavati kad je prisutno više od polovine njegovih članova, a rješenje donosi većinom glasova prisutnih članova, ako zakonom ili drugim propisima nije određena naročita većina.

(3) U pogledu rješavanja upravne stvari od strane Vijeća ministara primjenjuju se odredbe ovog zakona, ako posebnim propisima, koji uređuju ta pitanja o kojima rješenje donosi Vijeće ministara, nije drugačije određeno.

Član 194.

Kad je zakonom ili drugim propisom zasnovanim na zakonu određeno da o jednoj stvari rješavaju dva ili više organa, svaki od njih dužan je da riješi o toj stvari. Ovi organi sporazumjet će se koji će od njih izdati rješenje, i u tom rješenju mora biti naveden akt drugog organa.

Član 195.

(1) Kad je u zakonu ili na zakonu zasnovanom na propisu određeno da rješenje donosi jedan organ u saglasnosti s drugim organom, organ koji donosi rješenje sastavlja rješenje i dostavlja ga sa spisima predmeta na saglasnost drugom organu, koji može dati saglasnost potvrdom na samom rješenju ili posebnim aktom. U tom slučaju rješenje je doneseno kad je drugi organ dao saglasnost, a smatra se aktom organa koji je donio rješenje.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, organ koji donosi rješenje sastavlja i dostavlja ga sa spisima predmeta na saglasnost drugom organu, koji može dati saglasnost potvrdom na samom rješenju ili posebnim aktom. U tom slučaju rješenje je doneseno kad je drugi organ dao saglasnost, a smatra se aktom organa koji je donio rješenje.

(3) Odredba stava 2. ovog člana važi i za slučaj kad je u zakonu propisano da rješenje donosi jedan organ uz potvrdu ili odobrenje drugog organa.

(4) Kad je zakonom ili drugim propisom određeno da je nadležni organ dužan prije donošenja rješenja pribaviti mišljenje drugog organa, rješenje se može donijeti samo poslije pribavljenog mišljenja.

(5) Organ čija je saglasnost ili mišljenje, odnosno potvrda ili odobrenje potrebno za donošenje rješenja, dužan je saglasnost ili mišljenje, odnosno potvrdu ili odobrenje dati u roku od 15 dana od dana kada mu je zatraženo, ako posebnim propisima nije određen drugi rok. Ako taj organ u tom roku ne izda svoj akt i ne dostavi ga organu koji donosi rješenje, kojim daje ili odbija saglasnost, potvrdu ili odobrenje, odnosno mišljenje, smatra se da je dao saglasnost, potvrdu ili odobrenje, odnosno mišljenje, a ako ne da nikakvo izjašnjenje, nadležni organ može donijeti rješenje i bez pribavljene saglasnosti ili mišljenja, odnosno potvrde ili odobrenja, ako posebnim propisima nije drugačije određeno.

Član 196.

Ako službena osoba koja je vodila postupak nije ovlaštena da donosi rješenje, dužna je podnijeti nacrt rješenja organu koji donosi rješenje. Ova službena osoba potpisuje nacrt rješenja.

2. Oblik i sastavni dijelovi rješenja

Član 197.

(1) Svako rješenje mora se kao takvo označiti. Izuzetno, ako je to nužno, posebnim propisima može se predvidjeti da se rješenju može dati i drugi naziv.

(2) Rješenje se donosi pismeno. Izuzetno, u slučajevima predviđenim ovim zakonom, rješenje se može donijeti i usmeno.

(3) Pismeno rješenje sadrži: naziv organa, broj i datum, uvod, dispozitiv (izreku), obrazloženje, uputstvo o pravnom lijeku, potpis ovlaštene službene osobe i pečat organa. U slučajevima predviđenim zakonom ili propisom donesenim na osnovu zakona, rješenje ne mora sadržavati pojedine od ovih dijelova. Ako se rješenje obrađuje mehanografski, umjesto potpisa, može sadržati faksimil ovlaštene službene osobe.

(4) I kad se rješenje objavi usmeno, mora se izdati napismeno, u skladu s ovim zakonom.

(5) Rješenje se mora dostaviti stranci u originalu ili u ovjerenom prijepisu.

Član 198.

(1) Uvod rješenja sadrži: naziv organa koji donosi rješenje, propis o nadležnosti tog organa, ime stranke i njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika ako ga ima i kratko označenje predmeta postupka.

(2) Ako su rješenje donijela dva ili više organa, ili je doneseno uz saglasnost, potvrdu, odobrenje ili po pribavljenom mišljenju drugog organa, to se ima navesti u uvodu, a ako je stvar riješio kolegijalni organ, u uvodu se označava dan sjednice kolegijalnog organa na kojoj je stvar riješena. Ako se rješenje donosi po službenoj dužnosti, to se navodi u uvodu rješenja.

Član 199.

- (1) Dispozitivom se rješava o predmetu postupka u cijelosti i o svim zahtjevima stranaka o kojima u toku postupka nije posebno riješeno.
- (2) Dispozitiv mora biti kratak i određen, a kad je potrebno, može se podijeliti i na više tačaka.
- (3) Dispozitivom se može riješiti i o troškovima postupka, ako ih je bilo, određujući njihov iznos, ko ih je dužan platiti, kome i u kom roku. Ako se u dispozitivu ne rješava o troškovima, navest će se da će se o njima donijeti poseban zaključak.
- (4) Ako se rješenjem nalaže izvršenje kakve radnje, u dispozitivu će se odrediti i rok u kome se ta radnja ima izvršiti.
- (5) Kad je propisano da žalba ne odgađa izvršenje rješenja, to mora biti navedeno u dispozitivu.

Član 200.

- (1) U jednostavnim stvarima u kojima učestvuje samo jedna stranka, kao i u jednostavnim stvarima u kojima u postupku sudjeluju dvije ili više stranaka, ali ni jedna ne prigovara postavljenom zahtjevu, a zahtjev se uvažava, obrazloženje rješenja može sadržavati samo kratko izlaganje zahtjeva stranke i pozivanje na pravne propise na osnovu kojih je stvar riješena. U ovakvim stvarima rješenje se može izdati i na propisanom obrascu.
- (2) U ostalim stvarima obrazloženje rješenja sadrži: kratko izlaganje zahtjeva stranaka, izvedene dokaze i utvrđeno činjenično stanje, razloge koji su bili odlučujući pri ocjeni dokaza, razloge zbog kojih nije uvažen koji od zahtjeva stranaka, razloge koji s obzirom na utvrđeno činjenično stanje upućuju na onakvo rješenje kako je dato u dispozitivu i pravne propise na osnovu kojih je riješena upravna stvar. Ako žalba ne odgađa izvršenje rješenja, obrazloženje sadrži i pozivanje na propis koji to predviđa. U obrazloženju rješenja moraju biti obrazloženi i oni zaključci protiv kojih nije dopuštena posebna žalba.
- (3) Kad je nadležni organ zakonom ili drugim propisom zasnovanim na zakonu ovlašten da riješi stvar po slobodnoj ocjeni, dužan je u obrazloženju, pored podataka iz stava 2. ovog člana, navesti propis u kojem je predviđeno rješavanje po slobodnoj ocjeni i izložiti razloge kojima se pri donošenju rješenja rukovodio. Ovi razlozi ne moraju se navesti kad je to u javnom interesu zakonom ili drugim propisom izričito predviđeno.
- (4) Ako je zakonom ili drugim propisom predviđeno da se u rješenju donesenom po slobodnoj ocjeni ne navode razlozi kojima se organ pri donošenju rješenja rukovodio, u obrazloženju rješenja navode se podaci iz stava 2. ovog člana, propis kojim je organ ovlašten da riješi stvar po slobodnoj ocjeni i propis kojim je ovlašten da ne navodi razloge kojima se pri donošenju rješenja rukovodio.

Član 201.

- (1) Uputstvom o pravnom lijeku stranka se obavještava da li protiv rješenja može izjaviti žalbu ili pokrenuti upravni spor ili drugi postupak pred sudom.
- (2) Kad se protiv rješenja može izjaviti žalba, u uputstvu se navodi naziv organa kome se žalba izjavljuje, naziv organa kome se, u kom roku i s kolikom taksom žalba predaje, s tim da se navede i da se žalba može izjaviti i na zapisnik kod organa koji je donio rješenje.
- (3) Kad se protiv rješenja može pokrenuti upravni spor, u uputstvu se navodi da se tužba podnosi Sudu Bosne i Hercegovine, rok za podizanje tužbe i iznos takse.
- (4) Kad je u rješenju dato pogrešno uputstvo, stranka može postupiti po važećim propisima ili po uputstvu. Stranka koja postupi po pogrešnom uputstvu, ne može zbog toga imati štetnih posljedica.
- (5) Kad u rješenju nije dato nikakvo uputstvo ili je uputstvo nepotpuno, stranka može postupiti po važećim propisima, a može u roku od osam dana tražiti od organa koji je rješenje donio da dopuni rješenje. U takvom slučaju rok za žalbu, odnosno tužbu teče od dana dostavljanja dopunjenog rješenja.
- (6) Kad je protiv rješenja moguće izjaviti žalbu, a stranka je pogrešno upućena da protiv tog rješenja nema mjesta žalbi ili da se protiv njega ne može pokrenuti upravni spor, rok za žalbu teče od dana dostavljanja rješenja suda kojim je tužba odbačena kao nedopuštena, ako stranka nije već prije toga podnijela žalbu nadležnom organu.
- (7) Kad protiv rješenja nije moguće izjaviti žalbu, a stranka je pogrešno upućena da se protiv tog rješenja može žaliti, pa je izjavila žalbu i zbog toga propustila rok za pokretanje upravnog spora, ovaj rok joj teče od dana dostavljanja rješenja kojim joj je žalba odbačena, ako stranka nije već prije toga pokrenula upravni spor.
- (8) Uputstvo o pravnom lijeku, kao poseban sastavni dio rješenja, stavlja se poslije obrazloženja.

Član 202.

- (1) Rješenje potpisuje službena osoba koja je ovlaštena da donosi rješenje (član 29).

(2) Rješenje koje je donio kolegijalni organ potpisuje predsjedavajući, ako ovim zakonom ili posebnim propisom nije drugačije određeno.

(3) Kad je kolegijalni organ donio potpuno rješenje, strankama se izdaje ovjeren prijepis rješenja, a kad je stvar riješio zaključkom, rješenje se izrađuje u skladu s tim zaključkom, i ovjeren prijepis takvog rješenja izdaje se strankama.

Član 203.

(1) Kada se u istom postupku odlučuje o stvari koja se odnosi na veći broj osoba, može se za sve te osobe donijeti jedno rješenje, ali one moraju biti imenovane u dispozitivu, a u obrazloženju rješenja moraju biti izloženi razlozi koji se na svaku od njih odnose. Ovakvo rješenje mora se dostaviti svakoj od tih osoba, osim u slučaju predviđenom u članu 80. ovog zakona.

(2) Ako je riječ o stvari koja se tiče većeg broja osoba koje organu nisu poznate, može se za sve njih donijeti jedno rješenje, ali ono mora sadržavati takve podatke da se iz njih može lako utvrditi na koje se osobe rješenje odnosi (npr. stanovnici ili vlasnici imanja u određenoj ulici ili stanari jedne zgrade i sl.).

Član 204.

(1) U stvarima manjeg značaja u kojima se udovoljava zahtjevu stranke, a ne dira se u javni interes niti interes druge osobe, rješenje se može sastojati samo od dispozitiva u obliku službene zabilješke u spisu, ako su razlozi za takvo rješenje očigledni i ako nije drugačije propisano.

(2) Takvo se rješenje, po pravilu, saopćava stranci usmeno, a napismeno joj se mora izdati ako ona to traži.

(3) Takvo rješenje, po pravilu, ne sadrži obrazloženje, osim ako je ono po prirodi stvari potrebno. Ovakvo rješenje može se izdati na propisanom obrascu.

3. Djelimično, dopunsko i privremeno rješenje

Član 205.

(1) Kad se o jednoj stvari rješava u više tačaka, a samo su neke od njih dozrele za rješavanje, i kad se pokaže svrsishodnim da se o tim tačkama riješi posebnim rješenjem, nadležni organ može donijeti rješenje samo o tim tačkama (djelimično rješenje).

(2) Djelimično rješenje smatra se, u pogledu pravnih lijekova i izvršenja, samostalnim rješenjem.

Član 206.

(1) Ako nadležni organ nije rješenjem odlučio o svim pitanjima koja su bila predmet postupka, on može, po prijedlogu stranke ili po službenoj dužnosti, donijeti posebno rješenje o pitanjima koja već donesenim rješenjem nisu obuhvaćena (dopunsko rješenje). Ako prijedlog stranke za donošenje dopunskog rješenja bude odbijen, protiv zaključka o tome dopuštena je posebna žalba.

(2) Ako je predmet već dovoljno raspravljen, dopunsko rješenje može se donijeti bez ponovnog provođenja ispitnog postupka.

(3) Dopunsko rješenje smatra se, u pogledu pravnih lijekova i izvršenja, samostalnim rješenjem.

Član 207.

(1) Ako je prema okolnostima slučaja neophodno prije okončanja postupka donijeti rješenje kojim se privremeno uređuju sporna pitanja ili odnosi, rješenje se donosi na osnovu podataka koji postoje u vrijeme njegovog donošenja. U takvom rješenju mora biti izričito naznačeno da je privremeno.

(2) Donošenje privremenog rješenja po prijedlogu stranke nadležni organ može uslovljavati davanjem osiguranja za štetu koja bi mogla usljed izvršenja tog rješenja nastati za protivnu stranku u slučaju da osnovni zahtjev predlagača ne bude uvažen.

(3) Rješenjem o glavnoj stvari, koje se donosi nakon okončanja postupka, ukida se privremeno rješenje donijeto u toku postupka.

(4) Privremeno rješenje smatra se, u pogledu pravnih lijekova i izvršenja, samostalnim rješenjem.

4. Rok za izdavanje rješenja

Član 208.

(1) Kad se postupak pokreće povodom zahtjeva stranke, odnosno po službenoj dužnosti ako je to u interesu stranke, a prije donošenja rješenja nije potrebno provoditi poseban ispitni postupak, niti postoje drugi razlozi zbog kojih se ne može donijeti rješenje bez odgode (rješavanje prethodnog pitanja i dr.), nadležni organ dužan je donijeti rješenje i dostaviti ga stranci što prije, a najkasnije u

roku od 30 dana računajući od dana predaje urednog zahtjeva, odnosno od dana pokretanja postupka po službenoj dužnosti, ako posebnim propisom nije određen kraći rok.

(2) U ostalim slučajevima kad se postupak pokreće povodom zahtjeva stranke, odnosno po službenoj dužnosti ako je to u interesu stranke, nadležni organ dužan je donijeti rješenje i dostaviti ga stranci najkasnije u roku od 60 dana, ako posebnim propisom nije određen kraći rok.

(3) Ako nadležni organ protiv čijeg je rješenja dopuštena žalba ne donese rješenje i ne dostavi ga stranci u roku iz st. 1. i 2. ovog člana, stranka ima pravo izjaviti žalbu nadležnom organu, kao da je njen zahtjev odbijen.

(4) Kad se radi o postupku u slučajevima iz člana 132. ovog zakona, nadležni organ dužan je rješenje po zahtjevu stranke donijeti najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva.

5. Ispravljanje grešaka u rješenju

Član 209.

(1) Organ koji je donio rješenje, odnosno službena osoba koja je potpisala ili izdala rješenje, može u svako vrijeme ispraviti greške u imenima ili brojevima, pisanju ili računanju, kao i druge očigledne netačnosti u rješenju ili njegovim ovjerenim prepisima. Ispravka greške proizvodi pravni učinak od dana od koga proizvodi pravni učinak rješenje koje se ispravlja.

(2) O ispravci se donosi poseban zaključak koji se prilaže izvorniku rješenja i čini njegov sastavi dio. Ovjeren prijepis zaključka dostavlja se i strankama kojima je dostavljeno rješenje. Zaključak potpisuje službena osoba koja je potpisala rješenje. Zaključak obavezno sadrži broj i datum rješenja koje se ispravlja.

(3) Protiv zaključka kojim se već doneseno rješenje ispravlja ili kojim se odbija prijedlog za ispravljanje, dopuštena je žalba.

(4) Izuzetno od odredbe stava (3) ovog člana, nije dozvoljena posebna žalba na zaključak o ispravci rješenja koji je donio drugostepeni organ, s tim da nezadovoljna stranka može ovakav zaključak pobijati u upravnom sporu.

Konačnost rješenja

Član 209a.

Konačno je rješenje koje se više ne može pobijati žalbom. Od nastupanja pravnog djelovanja konačnosti stranka može ostvarivati svoja prava, ako zakonom nije drugačije određeno.

Pravosnažnost rješenja

Član 209b.

(1) Pravosnažno je rješenje koje se više ne može pobijati u upravnom sporu, odnosno drugom sudskom postupku, a stranka je njime stekla određeno pravo, odnosno pravni interes ili su joj naložene određene obaveze.

(2) Ako se žalbom, odnosno tužbom pobijaju pojedini dijelovi dispozitiva rješenja, oni dijelovi dispozitiva rješenja koji se ne pobijaju i nisu zavisni od drugih dijelova dispozitiva rješenja postaju pravosnažni ispunjenjem uslova iz stava (1) ovog člana.

(3) Ako se rješenje pobija u upravnom sporu, odnosno drugom sudskom postupku, a sudskom odlukom se ne ukida odnosno poništava, rješenje postaje pravosnažno od dana pravosnažnosti sudske odluke, kojom je odlučeno o zakonitosti rješenja.

(4) Pravosnažno rješenje moguće je poništiti, ukinuti, odnosno promijeniti samo na osnovu vanrednih pravnih sredstava određenih zakonom.

(5) Potvrdu o konačnosti, odnosno pravosnažnosti rješenja izdaje organ koji vodi postupak, na zahtjev stranke, odnosno državnog organa, ako se rješenje izvršava u javnom interesu.

(6) U skladu s ovim zakonom, moguća je ispravka nepravilno izdate potvrde o konačnosti odnosno pravosnažnosti rješenja.

XIII - ZAKLJUČAK

Član 210.

(1) Zaključkom se odlučuje o pitanjima koja se tiču postupka.

(2) Zaključkom se odlučuje o onim pitanjima u kojima je ovim zakonom predviđeno da se donosi zaključak, kao i drugim pitanjima u vezi s provođenjem postupka, o kojima se ne odlučuje rješenjem.

Član 211.

- (1) Zaključak donosi službena osoba koja obavlja onu radnju postupka pri kojoj se pojavilo pitanje koje je predmet zaključka, ako ovim zakonom ili drugim propisima nije drugačije određeno.
- (2) Ako se zaključkom nalaže izvršenje neke radnje, odredit će se i rok u kome se ta radnja ima izvršiti.
- (3) Zaključak se sačinjava u vidu službene zabilješke u spisu i saopćava zainteresiranim osobama usmeno, a pismeno se izdaje kada se protiv zaključka može izjaviti posebna žalba, ili kad se može odmah tražiti izvršenje zaključka.
- (4) Zaključak koji se izdaje pismeno sadrži uvod, dispozitiv, obrazloženje i pouku o pravnom lijeku.

Član 212.

- (1) Protiv zaključka može se izjaviti posebna žalba samo kad je to zakonom predviđeno.
- (2) Žalba se izjavljuje u istom roku, na isti način i istom organu, kao i žalba protiv rješenja.
- (3) Zaključke protiv kojih nije dopuštena posebna žalba mogu zainteresirane osobe pobijati žalbom protiv rješenja, osim ako je žalba protiv zaključka ovim zakonom isključena.
- (4) Žalba ne odgađa izvršenje zaključka, osim ako je zakonom ili samim zaključkom drugačije određeno.

TREĆI DIO - PRAVNI LIJEKOVI

A. REDOVNI PRAVNI LIJEKOVI

XIV - Ž A L B A

1. Pravo žalbe

Član 213.

- (1) Protiv rješenja donesenog u prvom stepenu stranka ima pravo žalbe.
- (2) Tužilac, pravobranilac i drugi organi, kad su zakonom ovlašteni, mogu izjaviti žalbu protiv rješenja kojim je povrijeđen zakon u korist pojedinaca ili pravne osobe, a na štetu javnog interesa.
- (3) Žalbu protiv rješenja donesenog u prvom stepenu može izjaviti i Ombudsmen BiH, kad u vršenju poslova iz svoje nadležnosti nađe da su rješenjem povrijeđena prava i slobode građanina zagarantirana Ustavom Bosne i Hercegovine, Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i instrumentima navedenim u Aneksu 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Član 214.

- (1) Pravo žalbe protiv prvostepenih rješenja organa uprave Bosne i Hercegovine i institucija koje imaju javna ovlaštenja, uređuje se zakonom Bosne i Hercegovine iz odgovarajuće upravne oblasti iz nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine.
- (2) Pri odlučivanju o pravu na žalbu protiv rješenja iz st. 1. ovog člana treba voditi računa da se, po pravilu, protiv svih prvostepenih rješenja predvidi žalba i da se time osigura princip dvostepenog rješavanja u upravnom postupku, a da se žalba može isključiti samo iz naročito opravdanih razloga.
- (3) Zakonima iz st. 1. ovog člana određuje se i organ koji će rješavati po žalbi.
- (4) Protiv rješenja domova Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i rješenja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donesenog u prvom stepenu ne može se izjaviti žalba.
- (5) Ako protiv prvostepenih rješenja iz ovog člana žalba nije dopuštena, neposredno se može pokrenuti upravni spor kod Suda Bosne i Hercegovine.
- (6) Žalba mora biti dozvoljena protiv svih prvostepenih rješenja u kojima je zakonom isključen upravni spor.

2. Nadležnost organa za rješavanje o žalbi

Član 215.

- (1) O žalbi protiv prvostepenih rješenja organa uprave Bosne i Hercegovine odlučuje Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.
- (2) O žalbi protiv prvostepenih rješenja organizacionih jedinica organa uprave Bosne i Hercegovine i institucija Bosne i Hercegovine, koje imaju javna ovlaštenja, koje su osnovane van sjedišta organa uprave i institucija sa zadatkom, da obavljaju određene upravne poslove iz nadležnosti organa uprave i institucija rješava organ uprave, odnosno institucija koja ima javna ovlaštenja, u čijem sastavu se ta organizaciona jedinica nalazi, ako posebnim zakonom nije određen drugi organ.

(3) O žalbi protiv prvostepenih rješenja institucija, koja imaju javna ovlaštenja, rješava organ uprave BiH u čiju nadležnost spada ta upravna oblast, ako posebnim zakonom nije određen drugi organ.

Član 216.

(1) O žalbi protiv prvostepenog rješenja donesenog na osnovu člana 194. ili 195. ovog zakona, rješava organ koji je nadležan za rješavanje po žalbi protiv rješenja organa koji je izdao (član 194), odnosno donio (član 195.) pobijano rješenje, ako posebnim propisom nije određeno da o žalbi rješava drugi organ. U ovim slučajevima drugostepeni organ može samo poništiti pobijano rješenje, a ne može ga izmijeniti.

(2) Ako je organ, koji je prema stavu 1. ovog člana imao da rješava o žalbi, dao saglasnost, odobrenje ili potvrdu na prvostepeno rješenje, o žalbi rješava organ određen zakonom, a ako takav organ nije određen, protiv ovakvog rješenja može se neposredno pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.

Član 217.

(1) O žalbi protiv prvostepenog rješenja institucije, koja ima javna ovlaštenja, rješava organ određen statutom te institucije, ako zakonom kojim je dato javno ovlaštenje nije propisano da o žalbi rješava organ uprave, odnosno drugi organ.

(2) Ako za rješavanje o žalbi nije određen organ u smislu odredbi st. 1. i 2. ovog člana, o žalbi rješava organ uprave nadležan za odgovarajuću upravnu oblast.

3. Rok za žalbu

Član 218.

(1) Žalba protiv rješenja podnosi se u roku od 15 dana, ako zakonom nije drugačije određeno.

(2) Rok za žalbu za svaku osobu i za svaki organ kojima se rješenje dostavlja računa se od dana dostavljanja rješenja.

Član 219.

(1) U toku roka za žalbu rješenje se ne može izvršiti. Kad je žalba propisno izjavljena, rješenje se ne može izvršiti sve dok se rješenje, koje je doneseno po žalbi, ne dostavi stranci.

(2) Izuzetno, rješenje se može izvršiti u žalbenom roku, kao i pošto je žalba izjavljena, ako je to zakonom predviđeno ili ako bi usljed odgađanja izvršenja bila nanesena kojoj stranci šteta koja se ne bi mogla popraviti. U ovom slučaju može se tražiti odgovarajuće osiguranje od stranke u čijem se interesu provodi izvršenje i ovim osiguranjem usloviti izvršenje.

Razlozi za pobijanje rješenja žalbom

Član 219a.

(1) Rješenje se može pobijati žalbom zbog:

- 1) povrede pravila postupka;
- 2) nepotpuno ili nepravilno utvrđenog činjeničnog stanja;
- 3) pogrešne primjene materijalnog prava.

(2) Bitne povrede pravila upravnog postupka postoje ako:

- 1) rješenje donese stvarno nenadležan organ;
- 2) licu koje je trebalo da učestvuje u svojstvu stranke ili zainteresiranog lica nije bila data mogućnost da učestvuje u postupku;
- 3) stranci ili zainteresiranom licu nije data mogućnost da se izjasni o svim činjenicama i okolnostima koje su bile važne za donošenje rješenja;
- 4) stranku nije zastupao zakonski zastupnik, odnosno ako opunomoćenik nije imao punomoć;
- 5) su prekršene odredbe ovog zakona o upotrebi jezika u postupku;
- 6) je u vođenju ili odlučivanju u postupku učestvovalo lice koje je, prema ovom zakonu, trebalo biti izuzeto, odnosno lice koje, prema ovom ili posebnom zakonu, ne ispunjava uslove za vođenje postupka, odnosno za odlučivanje u postupku;
- 7) je dispozitiv rješenja u suprotnosti s obrazloženjem, tako da nije moguće utvrđivanje zakonitosti u žalbenom postupku.

4. Sadržaj žalbe

Član 220.

- (1) U žalbi se mora navesti rješenje koje se pobija, označavajući naziv organa koji ga je donio, i broj i datum rješenja. Dovoljno je da žalilac izloži u žalbi u kom je pogledu nezadovoljan rješenjem, ali žalbu ne mora posebno obrazložiti.
- (2) U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi, ali je žalilac dužan obrazložiti zbog čega ih nije iznio u prvostepenom postupku.
- (3) Ako su u žalbi iznesene nove činjenice i novi dokazi, a u postupku sudjeluju dvije ili više stranaka sa suprotnim interesima, žalbi se prilaže još i onoliko prijepisa žalbi koliko ima takvih stranaka. U tom slučaju organ dostavlja svakoj takvoj stranci prijepis žalbe i ostavlja joj rok da se o novim činjenicama i dokazima izjasni. Ovaj rok ne može biti kraći od osam, ni duži od 15 dana.

5. Predavanje žalbe

Član 221.

- (1) Žalba se neposredno predaje ili šalje poštom prvostepenom organu.
- (2) Ako je žalba predana ili poslata neposredno drugostepenom organu, on je odmah šalje organu prvog stepena.
- (3) Žalba, predana ili poslata neposredno drugostepenom organu u pogledu roka, smatra se kao da je predana prvostepenom organu.

6. Rad prvostepenog organa po žalbi

Član 222.

- (1) Prvostepeni organ ispituje da li je žalba dopuštena, pravovremena i izjavljena od ovlaštene osobe.
- (2) Nedopuštenu, nepravovremenu ili od neovlaštene osobe izjavljenu žalbu prvostepeni organ odbacit će svojim rješenjem.
- (3) Pravovremenu žalbu koja je predana ili poslata neposredno drugostepenom organu, prvostepeni organ cijeni prema danu kad je predana, odnosno poslata drugostepenom organu.
- (4) Protiv rješenja kojim je žalba odbačena na osnovu stava 2. ovog člana, stranka ima pravo žalbe. Ako organ koji rješava o žalbi nađe da je žalba opravdana, riješit će ujedno i o žalbi koja je bila odbačena.

Član 223.

- (1) Ako organ prvog stepena koji je donio rješenje nađe da je žalba opravdana, a nije potrebno provoditi novi ispitni postupak, može stvar riješiti drugačije i novim rješenjem zamijeniti rješenje koje se žalbom pobija.
- (2) Protiv novog rješenja stranka ima pravo žalbe.

Član 224.

- (1) Ako organ koji je donio rješenje nađe povodom žalbe da je provedeni postupak bio nepotpun, a da je to moglo uticati na rješavanje stvari, on je dužan postupak upotpuniti u skladu s odredbama ovog zakona.
- (2) Organ koji je donio rješenje upotpunit će postupak i onda kad žalilac iznese u žalbi takve činjenice i dokaze koji bi mogli uticati na drugačije rješenje stvari, ako je žalioocu morala biti data mogućnost da sudjeluje u postupku koji je prethodio donošenju rješenja, a ta mu mogućnost nije bila data, ili mu je bila data, a on je propustio da je koristi, ali je u žalbi opravdao to propuštanje.
- (3) Prema rezultatu dopunjenog postupka, organ koji je donio rješenje može u granicama zahtjeva stranke stvar riješiti drugačije i novim rješenjem zamijeniti rješenje koje se žalbom pobija.
- (4) Protiv novog rješenja stranka ima pravo žalbe.

Član 225.

Kad je rješenje doneseno bez prethodno provedenog posebnog ispitnog postupka koji je bio obavezan, ili kad je doneseno u skladu s članom 132. tač. 1., 2. i 3. ovog zakona, ali stranci nije bila data mogućnost da se izjasni o činjenicama i okolnostima koje su od važnosti za donošenje rješenja, a stranka u žalbi traži da se ispitni postupak provede, odnosno da joj se pruži mogućnost da se izjasni o takvim činjenicama i okolnostima, prvostepeni organ dužan je provesti taj postupak. Nakon provođenja postupka, prvostepeni organ može uvažiti zahtjev iz žalbe i donijeti novo rješenje.

Član 226.

- (1) Kad organ koji je donio rješenje nađe da je podnesena žalba dopuštena, pravovremena i izjavljena od ovlaštene osobe, a nije u skladu s odredbama čl. 223. do 225. ovog zakona novim rješenjem

zamijenio rješenje koje se žalbom pobija, dužan je, bez odgađanja, a najkasnije u roku od osam dana od dana prijema žalbe, poslati žalbu organu nadležnom za rješavanje o žalbi.

(2) Uz žalbu je dužan priložiti sve spise koji se odnose na predmet.

7. Rješavanje drugostepenog organa o žalbi

Član 227.

(1) Ako je žalba nedopuštena, nepravovremena ili izjavljena od neovlaštene osobe, a prvostepeni organ je propustio da je zbog toga odbaci, odbacit će je rješenjem organ koji je nadležan za rješavanje o žalbi.

(2) Ako žalbu ne odbaci, drugostepeni organ uzima predmet u rješavanje.

(3) Drugostepeni organ može odbiti žalbu, poništiti rješenje u cijelosti ili djelimično, ili ga izmijeniti.

Član 228.

(1) Drugostepeni organ odbit će žalbu kad utvrdi da je postupak koji je rješenju prethodio pravilno proveden i da je rješenje pravilno i na zakonu zasnovano, a žalba neosnovana.

(2) Drugostepeni organ odbit će žalbu i kad nađe da je u prvostepenom postupku bilo nedostataka, ali da su oni takvi da nisu mogli uticati na rješenje stvari.

(3) Kad drugostepeni organ nađe da je prvostepeno rješenje na zakonu zasnovano, ali zbog drugih razloga, a ne zbog onih koji su u rješenju navedeni, on će u svom rješenju izložiti te razloge, a žalbu odbiti.

Član 229.

(1) Ako drugostepeni organ utvrdi da je u prvostepenom postupku učinjena nepravilnost koja čini rješenje ništavnim (član 256.), proglasit će takvo rješenje ništavnim, kao i onaj dio postupka koji je obavljen poslije te nepravilnosti.

(2) Ako drugostepeni organ utvrdi da je prvostepeno rješenje donio nenadležan organ, poništiti će to rješenje po službenoj dužnosti i dostaviti predmet nadležnom organu na rješavanje.

Član 230.

(1) Ako drugostepeni organ utvrdi da su u prvostepenom postupku činjenice nepotpuno ili pogrešno utvrđene, da se u postupku nije vodilo računa o pravilima postupka koja bi bila od uticaja na rješenje stvari, ili da je dispozitiv pobijanog rješenja nejasan ili je u proturječnosti s obrazloženjem, on će upotpuniti postupak i otkloniti izložene nedostatke bilo sam, bilo preko prvostepenog organa ili kog drugog zamoljenog organa, a ti organi dužni su postupiti po traženju drugostepenog organa. Ako drugostepeni organ nađe da se na osnovu činjenica utvrđenih u upotpunjenom postupku stvar mora riješiti drugačije nego što je riješena prvostepenim rješenjem, on će svojim rješenjem poništiti prvostepeno rješenje i sam riješiti stvar.

(2) Ako drugostepeni organ nađe da će nedostatke prvostepenog postupka brže i ekonomičnije otkloniti prvostepeni organ, on će svojim rješenjem poništiti prvostepeno rješenje i vratiti predmet prvostepenom organu na ponovni postupak. U tom slučaju, drugostepeni organ dužan je svojim rješenjem ukazati prvostepenom organu u kom pogledu treba upotpuniti postupak, a prvostepeni organ dužan je u svemu postupiti po drugostepenom rješenju i bez odgađanja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema predmeta, donijeti novo rješenje. Protiv novog rješenja stranka ima pravo žalbe.

(3) Ako prvostepeni organ nakon poništenja rješenja od drugostepenog organa donese novo rješenje protivno pravnom shvatanju drugostepenog organa ili primjedbama drugostepenog organa u vezi s postupkom, pa stranka izjavi novu žalbu, drugostepeni organ dužan je poništiti prvostepeno rješenje i sam riješiti upravnu stvar.

(4) Drugostepeni organ dužan je da o postupanju prvostepenog organa obavijesti upravnu inspekciju radi pokretanja prekršajnog postupka.

Član 231.

(1) Ako drugostepeni organ utvrdi da su u prvostepenom rješenju pogrešno ocijenjeni dokazi, da je iz utvrđenih činjenica izveden pogrešan zaključak u pogledu činjeničnog stanja, da je pogrešno primijenjen pravni propis na osnovu kojeg se rješava stvar, da je u istoj upravnoj stvari već jednom poništeno prvostepeno rješenje, a posebno ako prvostepeni organ nije u svemu postupio po drugostepenom rješenju ili ako nađe da je na osnovu slobodne ocjene trebalo donijeti drugačije rješenje, on će svojim rješenjem poništiti prvostepeno rješenje i sam riješiti stvar.

(2) Ako drugostepeni organ utvrdi da je rješenje pravilno u pogledu utvrđenih činjenica i u pogledu primjene zakona, ali da se cilj zbog koga je rješenje doneseno može postići i drugim sredstvima povoljnijim za stranku, izmijenit će prvostepeno rješenje u tom smislu.

Član 232.

(1) Radi pravilnog rješenja stvari drugostepeni organ može povodom žalbe izmijeniti prvostepeno rješenje u korist žalioaca i mimo zahtjeva postavljenog u žalbi, a u okviru zahtjeva postavljenog u prvostepenom postupku, ako se tim ne vrijeđa pravo druge osobe.

(2) S istim ciljem drugostepeni organ može povodom žalbe izmijeniti prvostepeno rješenje na štetu žalioaca, ali samo iz nekog od razloga predviđenih u čl. 252., 255. i 256. ovog zakona.

Član 233.

(1) Odredbe ovog zakona, koje se odnose na rješenje, primjenjuju se i na rješenja koja se donose po žalbi.

(2) U obrazloženju drugostepenog rješenja moraju se ocijeniti i svi navodi žalbe. Ako je prvostepeni organ u obrazloženju svog rješenja pravilno ocijenio navode koji se u žalbi iznose, drugostepeni organ može se u svom rješenju samo pozvati na razloge iznesene u prvostepenom rješenju.

8. Žalba kad prvostepeno rješenje nije doneseno u zakonskom roku

Član 234.

(1) Ako je žalbu izjavila stranka po čijem zahtjevu prvostepeni organ nije donio rješenje u zakonskom roku (član 208. st. 1. i 2), drugostepeni organ dužan je odmah, a najkasnije u roku od tri dana od prijema žalbe, tražiti da mu prvostepeni organ odmah dostavi sve spise predmeta i da pismeno iznese razloge zbog kojih rješenje nije doneseno u roku. Prvostepeni organ obavezan je postupiti po tom traženju u roku koji odredi drugostepeni organ s tim da taj rok ne može biti duži od pet dana. Ako drugostepeni organ nađe da rješenje nije doneseno u roku zbog opravdanih razloga ili zbog krivice stranke, odredit će prvostepenom organu rok za donošenje rješenja, koji ne može biti duži od 15 dana i vratiti mu sve spise predmeta na rješavanje.

(2) Ako drugostepeni organ nađe da razlozi zbog kojih rješenje nije doneseno u roku nisu opravdani, on će riješiti stvar prema spisima predmeta i donijet će svoje rješenje, ako je to moguće, a ako se stvar ne može riješiti prema spisima predmeta, sam će provesti postupak i svojim rješenjem riješiti stvar. Izuzetno, ako drugostepeni organ nađe da će postupak brže i ekonomičnije provesti prvostepeni organ, naložit će tom organu da to učini i da mu prikupljene podatke dostavi u određenom roku koji ne može biti duži od osam dana, a prvostepeni organ obavezan je postupiti po tom traženju. Nakon što prvostepeni organ dostavi tražene podatke i dokaze, drugostepeni organ odmah će riješiti stvar. Rješenje drugostepenog organa doneseno po ovoj odredbi je konačno.

9. Rok za donošenje rješenja po žalbi

Član 235.

(1) Rješenje po žalbi mora se donijeti i dostaviti stranci što prije, a najkasnije u roku od 30 dana računajući od dana predaje žalbe, ako posebnim propisom nije određen kraći rok.

(2) Ako stranka odustane od žalbe, postupak po žalbi obustavlja se zaključkom.

(3) Postupak po žalbi obustavlja se zaključkom ako do donošenja rješenja po žalbi prvostepeni organ dostavi dokaz drugostepenom organu da je postupio po zahtjevu stranke.

10. Posebni slučajevi odlučivanja o žalbi

Član 236.

Protiv rješenja koje je u prvom stepenu, u skladu s propisom kojim se uređuje ta upravna oblast, donio organ uprave entiteta, odnosno Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, odlučuje organ uprave Bosne i Hercegovine, određen propisom kojim se uređuje ta upravna oblast.

11. Dostavljanje drugostepenog rješenja

Član 237.

Organ koji je riješio stvar u drugom stepenu šalje, po pravilu, svoje rješenje sa spisima predmeta prvostepenom organu, koji je dužan rješenje dostaviti strankama u roku od pet dana od dana prijema spisa.

B. VANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

XV - OBNOVA POSTUPKA

1. Pokretanje obnove postupka

Član 238.

Postupak okončan rješenjem ili zaključkom protiv koga nema redovnog pravnog lijeka u upravnom postupku (konačno u upravnom postupku) obnovit će se:

- 1) ako se sazna za nove činjenice, ili se nađe ili stekne mogućnost da se upotrijebe novi dokazi koji bi, sami ili u vezi s već izvedenim i upotrijebljenim dokazima, mogli dovesti do drugačijeg rješenja, da su te činjenice, odnosno dokazi bili izneseni ili upotrijebljeni u ranijem postupku;
- 2) ako je rješenje doneseno na osnovu lažne isprave ili lažnog iskaza svjedoka ili vještaka, ili ako je došlo kao posljedica kakvog djela kažnjivog po krivičnom zakonu;
- 3) ako se rješenje zasniva na presudi donesenoj u krivičnom postupku ili u postupku o privrednom prestupu, a ta presuda je pravomoćno ukinuta;
- 4) ako je rješenje povoljno za stranku doneseno na osnovu neistinitih navoda stranke kojima je organ koji je vodio postupak bio doveden u zabludu;
- 5) ako se rješenje organa koji je vodio postupak zasniva na nekom prethodnom pitanju, a nadležni organ je to pitanje kasnije riješio bitno drugačije;
- 6) ako je u donošenju rješenja učestvovala službena osoba koja je po zakonu morala biti izuzeta;
- 7) ako je rješenje donijela službena osoba nadležnog organa koja nije bila ovlaštena za njegovo donošenje;
- 8) ako kolegijalni organ koji je donio rješenje nije rješavao u sastavu predviđenom važećim propisima ili ako za rješenje nije glasala propisana većina;
- 9) ako osobi koja je trebalo da sudjeluje u svojstvu stranke nije bila data mogućnost sudjelovanja u postupku;
- 10) ako stranku nije zastupao zakonski zastupnik, a po zakonu je trebalo da je zastupa;
- 11) ako osoba koja je sudjelovala u postupku nije bila data mogućnost da se pod uslovima iz člana 16. ovog zakona služi svojim jezikom.

Član 239.

- (1) Obnovu upravnog postupka može tražiti stranka, a organ koji je donio rješenje, kojim je postupak okončan, može pokrenuti obnovu postupka po službenoj dužnosti.
- (2) Zbog okolnosti navedenih u članu 238. tač. 1., 6., 7., 8. i 11. ovog zakona, stranka može tražiti obnovu postupka samo ako bez svoje krivice nije bila u stanju u ranijem postupku iznijeti okolnosti zbog kojih traži obnovu.
- (3) Iz razloga navedenih u članu 238. tač. 6. do 11. ovog zakona, stranka ne može tražiti obnovu postupka, ako je taj razlog bio bez uspjeha iznesen u ranijem postupku.
- (4) Tužilac može tražiti obnovu postupka pod istim uslovima kao i stranka.
- (5) Obnovu postupka može tražiti i Ombudsmen BiH, kad u vršenju poslova iz svoje nadležnosti nađe da je konačnim rješenjem povrijeđeno pravo i slobode građana zagarantirani Ustavom Bosne i Hercegovine, Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i instrumentima navedenim u Aneksu 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Član 240.

Ako je rješenje po kome se traži obnova upravnog postupka bilo predmet upravnog spora, obnova se može dozvoliti samo zbog onih činjenica koje je organ utvrdio u ranijem upravnom postupku, a ne i zbog činjenica koje je utvrdio sud u svom postupku.

Član 241.

(1) Stranka može tražiti obnovu postupka u roku od 30 dana, i to:

- 1) u slučaju iz člana 238. tačka 1. - od dana kad je stranka mogla iznijeti nove činjenice, odnosno upotrijebiti nove dokaze;
- 2) u slučaju iz člana 238. tač. 2. i 3. - od dana kad je stranka saznala za pravomoćnu presudu u krivičnom postupku, ili u postupku o privrednom prijestupu, a ako se postupak ne može provesti, od dana kad je saznala za obustavu tog postupka ili za okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti, odnosno za okolnosti zbog kojih nema mogućnosti za krivično gonjenje, odnosno za gonjenje za privredni prijestup;

3) u slučaju iz člana 238. tačka 5. - od dana kad je stranka mogla upotrijebiti novi akt (presudu, rješenje);

4) u slučaju iz člana 238. tač. 4, 6, 7. i 8. - od dana kad je stranka saznala za razlog obnove;

5) u slučaju iz člana 238. tač. 9, 10. i 11. - od dana kad je rješenje dostavljeno stranci.

(2) Ako bi rok, određen u stavu 1. ovog člana, počeo teći prije nego što je rješenje postalo konačno u upravnom postupku, taj rok računat će se od dana kad rješenje postane konačno, odnosno od dostavljanja konačnog rješenja nadležnog organa.

(3) Nakon proteka roka od pet godina od dostavljanja konačnog rješenja stranci obnova se ne može tražiti niti se može pokrenuti po službenoj dužnosti.

(4) Iznimno, i poslije roka od pet godina, obnova se može tražiti, odnosno pokrenuti samo iz razloga navedenih u članu 238. tač. 2, 3. i 5. ovog zakona.

Član 242.

(1) Upravni postupak može se obnoviti iz razloga navedenih u članu 238. tačka 2. ovog zakona i ako se krivični postupak ne može provesti, ili ako postoje okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti.

(2) Prije donošenja zaključka o obnovi upravnog postupka iz razloga navedenih u članu 238. tačka 2. ovog zakona, službena osoba će od organa nadležnog za krivično gonjenje zatražiti obavještenje o tome da li je krivični postupak obustavljen, odnosno da li postoje okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti. Službena osoba ne mora zatražiti takvo obavještenje ako je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja ili ako je nastupila smrt lica na čiju se krivičnu odgovornost ukazuje u zahtjevu za obnovu upravnog postupka, odnosno ako okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti sama službena osoba može sa sigurnošću utvrditi.

Član 243.

Stranka je dužna u prijedlogu za obnovu postupka učiniti vjerovatnim okolnosti na kojima zasniva prijedlog, kao i okolnost da je prijedlog stavljen u zakonskom roku.

2. Rješavanje o obnovi postupka

Član 244.

(1) Prijedlog za obnovu postupka stranka podnosi organu koji je o predmetu rješavao u prvom stepenu ili organu koji je donio rješenje kojim je postupak okončan.

(2) O prijedlogu za obnovu postupka rješava onaj organ koji je donio rješenje kojim je postupak okončan.

(3) Kad se obnova traži po rješenju koje je doneseno u drugom stepenu, prvostepeni organ koji primi prijedlog za obnovu priključit će spise predmeta prijedlogu i poslat će organu koji je rješavao u drugom stepenu odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana prijema prijedloga.

Član 245.

(1) Kad organ koji je nadležan za rješavanje o prijedlogu za obnovu primi prijedlog, dužan je ispitati da li je prijedlog pravovremen i izjavljen od ovlaštene osobe i da li je okolnost, na kojoj je prijedlog zasnovan, učinjena vjerovatnom.

(2) Ako uslovi iz stava 1. ovog člana nisu ispunjeni, nadležni organ će svojim zaključkom odbaciti prijedlog.

(3) Ako su uslovi iz stava 1. ovog člana ispunjeni, nadležni organ ispitat će da li su okolnosti, odnosno dokazi koji se iznose kao razlog za obnovu takvi da bi mogli dovesti do drugačijeg rješenja, pa ako utvrdi da nisu, odbit će prijedlog svojim rješenjem.

Član 246.

(1) Ako nadležni organ ne odbaci niti odbije prijedlog za obnovu na osnovu člana 245. ovog zakona, donijet će zaključak da se obnova postupka dozvoljava i odredit će u kome će se opsegu postupak obnoviti. Ako se obnova postupka pokreće po službenoj dužnosti, nadležni organ donijet će zaključak kojim se obnova dozvoljava, ako prethodno utvrdi da su za nju ispunjeni zakonski uslovi. Ranije radnje u postupku na koje ne utiču razlozi obnove, neće se ponavljati.

(2) Kad je to prema okolnostima slučaja moguće, a u interesu je ubrzanja postupka, nadležni organ može, čim utvrdi postojanje uslova za obnovu, preći na one radnje postupka koje se imaju obnoviti, ne donoseći poseban zaključak kojim se obnova dozvoljava.

(3) Kad o prijedlogu za obnovu odlučuje drugostepeni organ, on će sam izvršiti potrebne radnje u obnovljenom postupku, a iznimno, ako nađe da će te radnje brže i ekonomičnije izvršiti prvostepeni

organ, naložit će mu da to učini i da mu materijal o tome dostavi u određenom roku koji ne može biti duži od osam dana. Prvostepeni organ obavezan je postupiti po nalogu drugostepenog organa.

Član 247.

Na osnovu podataka pribavljenih u prijašnjem i u obnovljenom upravnom postupku, nadležni organ donosi rješenje o stvari koja je bila predmet obnove postupka i njime može prijašnje rješenje, koje je bilo predmet obnove, ostaviti na snazi ili ga zamijeniti novim. U ovom drugom slučaju, a s obzirom na sve okolnosti pojedinog slučaja, organ može prijašnje rješenje poništiti ili ukinuti.

Član 248.

(1) Protiv zaključka donesenog o prijedlogu za obnovu postupka, kao i protiv rješenja donesenog u obnovljenom postupku, može se izjaviti žalba samo kad je taj zaključak, odnosno rješenje donio prvostepeni organ.

(2) Ako je zaključak ili rješenje u obnovi postupka donio drugostepeni organ, protiv tog zaključka, odnosno rješenja može se neposredno pokrenuti upravni spor kod Suda Bosne i Hercegovine.

Član 249.

(1) Prijedlog za obnovu postupka, po pravilu, ne odgađa izvršenje rješenja po kome se obnova traži, ali organ koji je nadležan za odlučivanje o prijedlogu za obnovu postupka, ako smatra da će prijedlog za obnovu biti uvažen, može po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke riješiti da se odgodi izvršenje dok se ne odluči o pitanju obnove postupka.

(2) Zaključak, kojim se dopušta obnova postupka, odgađa izvršenje rješenja protiv koga je obnova dozvoljena.

XVI - POSEBNI SLUČAJEVI PONIŠTAVANJA, UKIDANJA I MIJENJANJA RJEŠENJA

1. Mijenjanje i poništavanje rješenja u vezi s upravnim sporom

Član 250.

(1) Organ, protiv čijeg je rješenja pravovremeno pokrenut upravni spor, može do okončanja spora, ako uvažava sve zahtjeve tužbe, poništiti ili izmijeniti svoje rješenje iz onih razloga iz kojih bi sud mogao poništiti takvo rješenje, ako se time ne vrijeđa pravo stranke u upravnom postupku ili treće osobe.

(2) Rješenje o poništavanju ili izmjeni rješenja u skladu s odredbom stava 1. ovog člana, organ donosi po službenoj dužnosti u momentu kad iz tužbe, koju mu je sud dostavio na odgovor i uvidom u cijeli spis, utvrdi da je tužba osnovana.

(3) Rješenje, doneseno u smislu stava 2. ovog člana, dostavlja se stranci i Sudu Bosne i Hercegovine. Rješenje se donosi u roku koji je Sud Bosne i Hercegovine odredio za davanje odgovora na tužbu, odnosno prije nego što se okonča upravni spor.

Član 251.

(Član 251. brisan Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, broj 41/13 od 28.05.2013. godine))

3. Poništavanje i ukidanje rješenja po pravu nadzora

Član 252.

(1) Rješenje, koje je konačno u upravnom postupku, nadležni organ poništiti će po pravu nadzora:

1) ako je rješenje donio stvarno nenadležan organ, a nije riječ o slučaju predviđenom u članu 256. tačka 1. ovog zakona;

2) ako je u istoj stvari ranije doneseno pravomoćno rješenje kojim je ta upravna stvar drugačije riješena;

3) ako je rješenje donio jedan organ bez saglasnosti, potvrde, odobrenja ili mišljenja drugog organa, a ovo je potrebno po zakonu ili drugom propisu zasnovanom na zakonu;

4) ako je rješenje doneseno kao posljedica prisile, iznude, ucjene, pritiska ili druge nedopuštene radnje.

(2) Rješenje koje je konačno u upravnom postupku može se ukinuti po pravu nadzora, ako je njime očigledno povrijeđen materijalni zakon. U stvarima u kojima sudjeluju dvije ili više stranaka sa suprotnim interesima, rješenje se može ukinuti samo po pristanku zainteresiranih stranaka.

Član 253.

- (1) Rješenje može poništiti ili ukinuti po pravu nadzora drugostepeni organ.
- (2) Nadležni organ donosi rješenje o poništenju ili ukidanju rješenja, po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke, Pravobranioca BiH ili Ombudsmena BiH.
- (3) Rješenje o poništenju, na osnovu tačke 1), 2) i 3) stava (1) člana 252. ovog zakona, može se donijeti u roku od pet godina.
U članu 253. stav (4) riječi: "tačka 5." zamjenjuju se riječima: "tačka 4)".
- (4) Rješenje o poništenju rješenja, na osnovu člana 252. stav 1. tačka 5. ovog zakona, može se donijeti bez obzira na rokove utvrđene u stavu 3. ovog člana.
- (5) Rješenje o ukidanju na osnovu stava 2. člana 252. ovog zakona može se donijeti u roku od jedne godine, od dana kad je rješenje postalo konačno u upravnom postupku.
- (6) Protiv rješenja donesenog na osnovu člana 252. ovog zakona, nije dopuštena žalba, već se protiv njega može neposredno pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.

4. Ukidanje i mijenjanje pravomoćnog rješenja uz pristanak ili na zahtjev stranke

Član 254.

- (1) Ako je pravomoćnim rješenjem stranka stekla neko pravo, a organ koji je donio to rješenje smatra da je u njemu nepravilno primijenjen materijalni zakon, može rješenje ukinuti ili izmijeniti radi njegovog usklađivanja sa zakonom samo ako stranka, koja je na osnovu tog rješenja stekla pravo na to, pristane i ako se time ne vrijeđa pravo treće osobe. Pristanak stranke obavezan je i za izmjenu na štetu stranke pravomoćnog rješenja kojim je stranci određena obaveza.
- (2) Pod uslovima iz stava 1. ovog člana, a na zahtjev stranke, može se ukinuti ili izmijeniti i pravomoćno rješenje koje je nepovoljno po stranku. Ako organ nađe da nema potrebe da se rješenje ukine ili izmijeni, dužan je o tome obavijestiti stranku.
- (3) Izmjena rješenja na osnovu ovog člana djeluje samo ubuduće.
- (4) Rješenje, na osnovu st. 1. i 2. ovog člana, donosi prvostepeni organ koji je donio rješenje, a drugostepeni organ samo kad je svojim rješenjem odlučio o stvari. Ako je taj organ ukinut ili je prestao biti nadležan u stvari o kakvoj je riječ, rješenje donosi organ koji je za tu stvar nadležan u vrijeme njegovog donošenja.
- (5) Žalba protiv novog rješenja, donesenog na osnovu ovog člana, dopuštena je samo ako je to rješenje donio prvostepeni organ. Ako je rješenje donio drugostepeni organ, odnosno ako je rješenje prvostepenog organa konačno, protiv tog rješenja može se pokrenuti upravni spor.

5. Vanredno ukidanje rješenja

Član 255.

- (1) Izvršno rješenje može se ukinuti ako je to potrebno radi otklanjanja teške i neposredne opasnosti po život i zdravlje ljudi, javnu sigurnost, javni mir i poredak ili javni moral, ili radi otklanjanja poremećaja u privredi, ako se to ne bi moglo uspješno otkloniti drugim sredstvima, kojima bi se manje diralo u stečena prava. Rješenje se može ukinuti i samo djelimično, u opsegu koliko je neophodno da se opasnost otkloni ili zaštite navedeni javni interesi.
- (2) Ako je rješenje donio prvostepeni organ, to rješenje može, u smislu stava 1. ovog člana, ukinuti drugostepeni organ.
- (3) Protiv rješenja kojim se prijašnje rješenje ukida, dopuštena je žalba samo kad je to rješenje donio prvostepeni organ. U protivnom, protiv takvog rješenja može se neposredno pokrenuti upravni spor kod Suda Bosne i Hercegovine.
- (4) Stranka, koja usljed ukidanja rješenja trpi štetu, ima pravo na naknadu samo stvarne štete. Za rješavanje o zahtjevu za naknadu štete nadležan je Sud Bosne i Hercegovine.

6. Oglašavanje rješenja ništavnim

Član 256.

Ništavnim se oglašava rješenje:

- 1) koje je u upravnom postupku doneseno u stvari iz sudske nadležnosti ili u stvari o kojoj se uopće ne može rješavati u upravnom postupku;
- 2) koje bi svojim izvršenjem moglo prouzrokovati neko djelo kažnjivo po krivičnom zakonu;
- 3) čije izvršenje uopće nije moguće;
- 4) koje je donio organ bez prethodnog zahtjeva stranke (član 120.), a na koje stranka nije naknadno izričito ili prećutno pristala;

5) koje sadrži nepravilnost koja je po nekoj izričitoj zakonskoj odredbi predviđena kao razlog ništavnosti.

Član 257.

(1) Rješenje se može u svako doba oglasiti ništavnim po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranke ili Pravobranioca BiH ili Ombudsmena BiH.

(2) Rješenje se može oglasiti ništavnim u cijelosti ili djelimično.

(3) Rješenje oglašava ništavnim organ koji ga je donio ili drugostepeni organ.

(4) Protiv rješenja, kojim se neko rješenje oglašava ništavnim ili se odbija prijedlog stranke ili tužioca ili ombudsmena za oglašavanje rješenja ništavnim, dopuštena je žalba. Ako nema organa koji rješava o žalbi, protiv takvog rješenja, može se neposredno pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.

7. Pravne posljedice poništavanja i ukidanja

Član 258.

(1) Poništavanjem rješenja i oglašavanjem rješenja ništavnim, poništavaju se i pravne posljedice koje je takvo rješenje proizvelo.

(2) Ukidanjem rješenja ne poništavaju se pravne posljedice koje je rješenje već proizvelo do dana ukidanja, ali se onemogućava daljnje proizvođenje pravnih posljedica ukinutog rješenja.

(3) Organ koji sazna za rješenje kojim je povrijeđen zakon, a povreda može biti razlog za obnovu postupka, odnosno za poništavanje, ukidanje ili mijenjanje rješenja, dužan je bez odgađanja o tome obavijestiti organ nadležan za pokretanje postupka i donošenje rješenja.

Dužnost obavještavanja nadležnog organa u slučaju postojanja razloga za ponavljanje postupka, odnosno za poništavanje, ukidanje ili mijenjanje rješenja

Član 258a.

Organ koji sazna za rješenje kojim je povrijeđen zakon, a povreda može biti razlog za ponavljanje postupka, odnosno za poništavanje, ukidanje ili mijenjanje rješenja, dužan je o tome, bez odgađanja, obavijestiti organ nadležan za pokretanje postupka i donošenje rješenja, odnosno tužioca.

ČETVRTI DIO

XVII - IZVRŠENJE RJEŠENJA I ZAKLJUČAKA

1. Opće odredbe

Član 259.

(1) Izvršenje rješenja donesenog u upravnom postupku provodi se radi ostvarivanja novčanih potraživanja ili nenovčanih obaveza.

(2) Rješenje doneseno u upravnom postupku izvršava se pošto postane izvršno.

(3) Prvostepeno rješenje postaje izvršno:

1) istekom roka za žalbu, ako žalba nije izjavljena;

2) dostavom stranci, ako žalba nije dopuštena;

3) dostavom stranci, ako žalba ne odgađa izvršenje;

4) dostavom stranci rješenja kojim se žalba odbacuje ili odbija.

(4) Drugostepeno rješenje, kojim je izmijenjeno prvostepeno rješenje, postaje izvršno kad se dostavi stranci.

(5) Ako je u rješenju određeno da se radnja, koja je predmet izvršenja, može izvršiti u ostavljenom roku, rješenje postaje izvršno istekom tog roka. Ako rješenjem nije određen rok za izvršenje radnje, rješenje postaje izvršno u roku od 15 dana od dana donošenja rješenja. Rješenjem ostavljeni rok za izvršenje rješenja, odnosno propisani rok od 15 dana za izvršenje počinje teći od dana kad rješenje, u smislu st. 3. i 4. ovog člana, postane izvršno.

(6) Izvršenje se može provesti i na osnovu zaključenog poravnjanja, ali samo protiv osobe koja je učestvovala u zaključivanju poravnjanja.

(7) Ako se rješenje odnosi na dvije ili više stranaka koje u postupku učestvuju s istovjetnim zahtjevima, žalba koju podnese bilo koja od tih stranaka sprečava izvršnost rješenja.

(8) Nakon isteka roka od pet godina od dana kad je rješenje postalo izvršno, ne može se tražiti njegovo izvršenje.

Član 260.

- (1) Zaključak, donesen u upravnom postupku, izvršava se kada postane izvršan.
- (2) Zaključak protiv kojeg se ne može izjaviti posebna žalba, kao i onaj protiv kojeg se može izjaviti posebna žalba koja ne odgađa njegovo izvršenje, postaje izvršan saopćenjem, odnosno dostavom stranci.
- (3) Kad je zakonom ili samim zaključkom određeno da žalba odgađa izvršenje zaključka, zaključak postaje izvršan istekom roka za žalbu, ako žalba nije izjavljena, a ako je izjavljena - dostavljanjem stranci rješenja kojim se žalba odbacuje ili odbija.
- (4) U ostalim slučajevima zaključak postaje izvršan pod uslovima propisanim za izvršnost rješenja u članu 259. st. 4, 5. i 7. ovog zakona.
- (5) Odredbe ovog zakona o izvršenju rješenja važe i za izvršenje zaključka.

Član 261.

- (1) Kad postoji mogućnost da se izvršenje provede na više načina i primjenom raznih sredstava, izvršenje će se provesti na onaj način i primjenom onog sredstva koje dovodi do cilja, a koje je po izvršenika najblaže.
- (2) Nedjeljom i u dane praznika kada se ne radi, kao i noću, radnje izvršenja mogu se provoditi samo iznimno i to ako postoji opasnost od nastanka znatne štete i ako je organ koji provodi izvršenje izdao za to pismeni nalog.

Član 262.

- (1) Izvršenje se provodi protiv osobe koja je obavezna ispuniti obavezu (izvršenik), odnosno njegovih nasljednika ili pravnih sljedbenika.
- (2) Izvršenje se provodi po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke.
- (3) Po službenoj dužnosti izvršenje se provodi kad to nalaže javni interes. Izvršenje koje je u interesu stranke provodi se na prijedlog stranke (tražilac izvršenja).

Član 263.

- (1) Izvršenje rješenja provodi se administrativnim putem (administrativno izvršenje), a u slučajevima predviđenim ovim zakonom - sudskim putem (sudsko izvršenje).
- (2) Amdinistrativno izvršenje provode organi uprave po odredbama ovog, odnosno posebnog zakona, a sudsko izvršenje - Sud Bosne i Hercegovine po propisima koji važe za sudsko izvršenje.

Član 264.

- (1) Izvršenje radi ispunjenja nenovčanih obaveza izvršenika provodi se administrativnim putem.
- (2) Izvršenje radi ispunjenja novčanih potraživanja provodi se sudskim putem. Izuzetno, izvršenje radi ispunjenja novčanih potraživanja iz primanja na osnovu radnog odnosa može se provesti administrativnim putem po pristanku izvršenika.

Član 265.

- (1) Administrativno izvršenje provodi organ uprave koji je o stvari rješavao u prvom stepenu, ako posebnim propisom nije za to određen drugi organ.
- (2) Organi unutarnjih poslova dužni su organu nadležnom za provođenje izvršenja, na njegov zahtjev, pružiti pomoć u provođenju izvršenja.

Član 266.

- (1) Da bi se moglo pristupiti izvršenju rješenja, potrebno je da organ nadležan za provođenje administrativnog izvršenja donese, po službenoj dužnosti ili na zahtjev tražioca izvršenja, zaključak o dozvoli izvršenja. Zaključkom se utvrđuje da je rješenje koje se ima izvršiti postalo izvršno i određuje način izvršenja. Protiv ovog zaključka dopuštena je žalba nadležnom drugostepenom organu.
- (2) Zaključak o dozvoli izvršenja rješenja, koje je doneseno u upravnoj stvari po službenoj dužnosti, organ nadležan za provođenje administrativnog izvršenja dužan je donijeti bez odgađanja kad je takvo rješenje postalo izvršno, a najkasnije u roku od 30 dana od dana kad je rješenje postalo izvršno, ako posebnim propisima nije drugačije određeno, s tim da se taj rok može produžiti još do 30 dana.
- (3) Kad administrativno izvršenje ne provodi organ koji je rješavao u prvom stepenu, već drugi organ određen posebnim propisom, tražilac izvršenja podnosi prijedlog za izvršenje tom organu ili instituciji koja ima javna ovlaštenja, ako je ta institucija donijela rješenje koje se ima izvršiti. Ako je rješenje postalo izvršno, ovaj organ, odnosno institucija stavlja na rješenje potvrdu da je postalo izvršno (potvrda izvršnosti) i dostavlja ga radi izvršenja organu nadležnom za izvršenje s tim što obavezno istovremeno mora predložiti i način izvršenja.

(4) Kad se po službenoj dužnosti ima provesti izvršenje rješenja organa, odnosno institucije koje imaju javne ovlasti, a nisu ovlašteni za provođenje izvršenja, oni se radi izvršenja, obraćaju organu nadležnom za izvršenje na način propisan u stavu 3. ovog člana.

Član 267.

(1) Administrativno izvršenje koje provodi organ, koji je o stvari rješavao u prvom stepenu, provodi se na osnovu rješenja koje je postalo izvršno i zaključka o dozvoli izvršenja.

(2) Administrativno izvršenje, koje provodi drugi organ, provodi se na osnovu rješenja na kom je stavljena potvrda izvršnosti i donesen zaključak o dozvoli izvršenja.

Član 268.

(1) U postupku administrativnog izvršenja može se izjaviti žalba koja se odnosi samo na izvršenje, a njome se ne može pobijati pravilnost rješenja koje se izvršava.

(2) Žalba se izjavljuje nadležnom drugostepenom organu. Žalba ne odgađa započeto izvršenje. U pogledu roka za žalbu i organa nadležnog za rješavanje o žalbi, primjenjuju se odredbe čl. 215. do 219. ovog zakona.

Član 269.

(1) Organ nadležan za administrativno izvršenje obavezan je po službenoj dužnosti obustaviti započeto izvršenje i provedene radnje poništiti, ako se utvrdi da je obaveza izvršena, da izvršenje nije bilo uopće dopušteno, da je bilo provedeno prema osobi koja nije u obavezi, ili ako tražilac izvršenja odustane od svog zahtjeva, odnosno ako je izvršno rješenje poništeno ili ukinuto.

(2) Administrativno izvršenje odgodit će se ako se utvrdi da je u pogledu izvršenja obaveze dozvoljen početak, ili je umjesto privremenog rješenja koje se izvršava doneseno rješenje o glavnoj stvari koje se razlikuje od privremenog rješenja. Odgađanje izvršenja odobrava organ koji je donio zaključak o dozvoli izvršenja.

Član 270.

(1) Novčane kazne, izrečene po ovom zakonu, izvršavaju organi nadležni za izvršenje novčanih kazni izrečenih za prekršaje.

(2) Novčana kazna naplaćuje se u korist Budžeta Bosne i Hercegovine.

Član 271.

(1) Kad se ima provesti sudsko izvršenje rješenja donesenog u upravnom postupku, organ čije se rješenje ima izvršiti stavlja na rješenje potvrdu izvršnosti (član 266. stav 3.) i dostavlja ga, radi izvršenja, Sudu Bosne i Hercegovine.

(2) Rješenje doneseno u upravnom postupku, koje sadrži potvrdu izvršnosti, jeste osnov za sudsko izvršenje. To izvršenje provodi se po propisima koji važe za sudsko izvršenje.

(3) Neosnovanu potvrdu izvršnosti ukinut će rješenjem organ koji je potvrdu stavio i to rješenje odmah dostaviti sudu nadležnom za izvršenje.

2. Izvršenje nenovčanih obaveza

Član 272.

Izvršenje radi ostvarenja nenovčanih obaveza izvršenika provodi se preko drugih osoba ili prinudom.

a) Izvršenje preko drugih osoba

Član 273.

(1) Ako se izvršenikova obaveza sastoji u izvršenju radnje koju može izvršiti i druga osoba, a izvršenik je ne izvrši uopće ili je ne izvrši u cijelosti, ova radnja izvršit će se preko druge osobe, na trošak izvršenika. Izvršenik mora biti na to prethodno pismeno opomenut.

(2) U tom slučaju, organ koji provodi izvršenje može zaključkom naložiti izvršeniku da unaprijed položi iznos koji je potreban za podmirenje troškova izvršenja, a da se obračun naknadno izvrši. Zaključak o polaganju ovog iznosa je izvršan.

b) Izvršenje prisilom

Član 274.

(1) Ako je izvršenik dužan nešto dopustiti ili trpiti, pa postupa protivno toj obavezi, ili ako je predmet izvršenja izvršenikova radnja koju ne može umjesto njega izvršiti druga osoba, organ koji provodi izvršenje prisilit će izvršenika na ispunjavanje obaveze izricanjem novčanih kazni.

(2) Organ koji provodi izvršenje najprije će zaprijetiti izvršeniku primjenom prisilnog sredstva ako svoju obavezu ne izvrši u ostavljenom roku. Ako izvršenik u toku tog roka preduzme koju radnju protivno svojoj obavezi, ili ako ostavljeni rok bezuspješno protekne, zapriječeno prisilno sredstvo će se odmah izvršiti, a ujedno će se odrediti novi rok za izvršenje radnje i zaprijetiti novom, strožijom prisilnom mjerom.

(3) Prisilna novčana kazna koja se na osnovu stava 2. ovog člana izriče prvi put ne može biti veća od 50 KM. Svaka kasnija prisilna novčana kazna može biti ponovo izrečena u istom iznosu.

(4) Naplaćena novčana kazna se ne vraća.

Član 275.

Ako se izvršenje nenovčane obaveze ne može uopće ili ne može pravovremeno provesti primjenom sredstava predviđenih u čl. 273. i 274. ovog zakona, izvršenje se, prema prirodi obaveze, može provesti i neposrednom prisilom, ukoliko propisima nije drugačije određeno.

Član 276.

(1) Kad je na osnovu rješenja provedeno izvršenje, a to rješenje se kasnije poništi ili izmijeni, izvršenik ima pravo tražiti da mu se vrati ono što mu je oduzeto, odnosno da se vrati u stanje koje proizilazi iz novog rješenja.

(2) O traženju izvršenika, iz stava 1. ovog člana, rješava organ koji je donio zaključak o dozvoli izvršenja.

3. Izvršenje radi osiguranja i privremeni zaključak

a) Izvršenje radi osiguranja

Član 277.

(1) Radi osiguranja izvršenja, može se zaključkom dopustiti izvršenje rješenja i prije nego što je ono postalo izvršno, ako bi bez toga moglo biti osujećeno ili znatno otežano izvršenje.

(2) Ako je riječ o obavezama koje se prisilno izvršavaju samo na prijedlog stranke, predlagač mora opasnost od sprečavanja ili otežavanja ispunjenja učiniti vjerovatnim, a organ može izvršenje iz stava 1. ovog člana usloviti davanjem osiguranja prema članu 207. stavu 2. ovog zakona.

(3) Protiv zaključka donesenog na prijedlog stranke za izvršenje radi osiguranja, kao i protiv zaključka donesenog po službenoj dužnosti, dopuštena je posebna žalba. Žalba protiv zaključka, kojim je određeno izvršenje radi osiguranja, ne odgađa provođenje izvršenja.

Član 278.

(1) Izvršenje radi osiguranja može se provoditi administrativnim ili sudskim putem.

(2) Kad se izvršenje radi osiguranja provodi sudskim putem, sud postupa po propisima koji važe za sudsko izvršenje.

Član 279.

Izvršenje privremenog rješenja (član 207.) može se provoditi samo u onom obimu i u onim slučajevima ukoliko je dopušteno izvršenje radi osiguranja (čl. 277. i 278.).

b) Privremeni zaključak o osiguranju

Član 280.

(1) Ako postoji ili je učinjena vjerovatnom obaveza stranke, a postoji opasnost da će obavezana stranka raspolaganjem imovine, dogovorom s trećim osobama ili na drugi način osujetiti ili znatno otežati izvršenje te obaveze, organ nadležan za donošenje rješenja o obavezi stranke može prije donošenja rješenja o toj obavezi donijeti privremeni zaključak radi osiguranja izvršenja obaveze. Pri donošenju privremenog zaključka nadležni organ dužan je voditi računa o odredbi člana 261. ovog zakona i obrazložiti zaključak.

(2) Donošenje privremenog zaključka može se uslovljavati davanjem osiguranja predviđenog u članu 207. stavu 2. ovog zakona.

(3) U pogledu privremenog zaključka donesenog na osnovu stava 1. ovog člana, primjenjivat će se odredbe člana 277. stava 3. i člana 278. ovog zakona.

Član 281.

(1) Ako je pravomoćnim rješenjem utvrđeno da pravno ne postoji obaveza stranke za čije je osiguranje bio donesen privremeni zaključak, ili je na drugi način utvrđeno da je zahtjev za donošenje privremenog zaključka bio neopravdan, predlagač u čiju je korist privremeni zaključak donesen nadoknadit će protivnoj stranci štetu koja joj je uzrokovana donesenim zaključkom.

(2) O nadoknadi štete iz stava 1. ovog člana rješava organ koji je donio privremeni zaključak.

(3) Ako je u slučaju iz stava 1. ovog člana očito da je privremeni zaključak bio isposlovan iz obijesti, predlagač će se kazniti novčanom kaznom do 50 KM. Protiv zaključka o kazni dopuštena je posebna žalba koja odgađa izvršenje zaključka.

PETI DIO - PROVOĐENJE ZAKONA I PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

XVIII - MJERE ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Član 282.

(1) Organi uprave i institucije koje imaju javna ovlaštenja ne mogu u upravnom postupku, koje one vode same, primjenjivati prisilne mjere privođenja ili dovođenja predviđene u članu 65. st. 3., članu 160. stava 3. i članu 172. st. 1. i 2. ovog zakona.

(2) Ako se u toku postupka koji vodi organ uprave, odnosno institucija koja ima javna ovlaštenja utvrdi da se postupak ne može provesti uopće ili se ne može pravilno provesti bez primjene prisilnih mjera, predviđenih u odredbama stava 1. ovog člana, taj organ, odnosno institucija obratit će se organu uprave određenom posebnim zakonom, radi primjene te prinudne mjere, ako zakonom BiH nije određen drugi organ. Na traženje institucije koja ima javna ovlaštenja, taj organ ovlašten je da primijeni predviđenu prisilnu mjeru privođenja, odnosno dovođenja, ako se utvrdi da je to neophodno radi provođenja postupka.

Član 283.

U organima uprave, kao i u institucijama koje imaju javna ovlaštenja, ako zakonom nije drugačije određeno, ovlaštenje za preduzimanje radnji u upravnom postupku i ovlaštenje za rješavanje u upravnim stvarima (član 29.) može se dati samo osobi koja ima zakonom propisanu odgovarajuću stručnu spremu, radno iskustvo i položen stručni ispit.

Član 284.

(1) Rukovodioci organa uprave, odnosno institucija koje imaju javna ovlaštenja, odgovorni su za pravilnu i dosljednu primjenu ovog zakona, a naročito su odgovorni da se upravne stvari rješavaju u zakonom propisanim rokovima. U cilju pravilnog i efikasnog rješavanja stvari u upravnom postupku, te odgovorne osobe obavezne su preduzimati mjere da se kontinuirano osigurava i provodi stručno usavršavanje službenika i drugih osoba koje rade na rješavanju upravnih stvari.

(2) Službena osoba koja je ovlaštena za preduzimanje radnji u upravnom postupku, odnosno koja je ovlaštena za rješavanje u upravnim stvarima, dužna je, u roku od tri dana od dana isteka roka za rješavanje iz čl. 208. i 235. ovog zakona, obavijestiti pismeno stranku o razlozima zbog kojih rješenje, odnosno zaključak nije donesen i o tome koje će radnje preduzeti radi donošenja rješenja, odnosno zaključka i poučiti stranku koja pravna sredstva može koristiti. To obavještenje istovremeno se mora dostaviti i odgovornim osobama iz stava 1. ovog člana radi preduzimanja mjera da se rješenje, odnosno zaključak donese bez odgađanja.

(3) Službena osoba iz stava 2. ovog člana koja je ovlaštena da vodi upravni postupak, odnosno da rješava upravne stvari čini težu povredu radne dužnosti, ako je njenom krivicom došlo do neizvršenja određenih procesnih radnji u upravnom postupku, radi kojih se rješenje, odnosno zaključak nije mogao donijeti u zakonskom roku.

(4) Nadležna upravna inspekcija ima pravo zahtijevati pokretanje postupka odgovornosti kod nadležnog organa protiv rukovodioca organa uprave, odnosno rukovodioca institucije koja ima javna ovlaštenja, koji propusti vršenje dužnosti iz stava 1. ovog člana, kao i onog koji, protivno članu 283. ovog zakona, ovlasti službenu osobu za preduzimanje radnji u postupku ili za rješavanje u upravnim stvarima koja ne ispunjava propisane uslove, kao i disciplinski postupak protiv osoba iz stava 3. ovog člana.

Član 285.

- (1) O rješavanju u upravnim stvarima vodi se službena evidencija.
- (2) Evidencija iz stava (1) ovog člana sadrži podatke o: broju podnesenih zahtjeva; broju pokrenutih postupaka po službenoj dužnosti; načinu i rokovima rješavanja upravnih stvari u prvostepenom i drugostepenom postupku; broju poništenih, odnosno ukinutih upravnih akata i broju odbačenih zahtjeva, odnosno obustavljenih postupaka.
- (3) Način iskazivanja podataka iz stava (2) ovog člana propisuje Ministarstvo pravde Uputstvom o načinu iskazivanja podataka u godišnjim izvještajima u organima uprave Bosne i Hercegovine o rješavanju upravnih stvari u upravnom postupku (u daljnjem tekstu: Uputstvo).
- (4) Podatke iz stava (2) ovog člana iskazane na način propisan Uputstvom iz stava (3) ovog člana organi su dužni dostaviti jednom godišnje Ministarstvu pravde – Upravnom inspektoratu, najkasnije do 31. januara tekuće godine za prethodnu godinu.
- (5) Na osnovu dostavljenih podataka organa uprave i institucija koje imaju javna ovlaštenja, Ministarstvo pravde - Upravni inspektorat sačinjava godišnji izvještaj o rješavanju upravnih stvari u upravnom postupku i dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine najkasnije do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu.

Član 286.

Ministarstvo pravde donijet će uputstvo o obrascima u upravnom postupku u roku 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 287.

- (1) Na traženje građana, organa uprave, institucija koje imaju javna ovlaštenja, kao i drugih organa i institucija, Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija dužno je davati objašnjenja o primjeni odredbi ovog zakona.
- (2) Objašnjenja o primjeni odredbi ovog zakona Ministarstvo pravde može davati i po službenoj dužnosti, radi osiguranja jedinstvene primjene ovog zakona.

IX - NADZOR NAD PROVOĐENJEM OVOG ZAKONA

Član 288.

- (1) Nadzor nad provođenjem ovog zakona u organima uprave BiH, ustanovama BiH i drugim organima BiH, u institucijama BiH koje imaju javna ovlaštenja u pitanjima u kojima ti organi, službe i institucije u upravnom postupku rješavaju o upravnim stvarima na osnovu zakona BiH ili drugog propisa BiH, vrši Ministarstvo pravde.
- (2) Nadzor nad provođenjem ovog zakona ostvaruje se putem upravne inspekcije, kao i na drugi zakonom dozvoljen način.
- (3) Organi i institucije koje imaju javna ovlaštenja dužne su omogućiti ostvarivanje uvida u upravno rješavanje i postupati po nalogima upravne inspekcije koja vrši nadzor i, na traženje te inspekcije, dostavljati potrebne podatke, spise i obavještenja o pitanjima koja se odnose na upravne stvari koje se rješavaju u upravnom postupku.

XX - KAZNENE ODREDBE

Član 289.

- (1) Novčanom kaznom od 2.000 KM do 8.000 KM kaznit će se za prekršaj institucija koja ima javna ovlaštenja:
 - 1) ako za rješavanje u upravnim stvarima, odnosno za preduzimanje radnji u postupku odredi osobu koja ne ispunjava propisane uslove (član 29. stav 2., u vezi sa članom 283.),
 - 2) ako odbije da primi pismeni zahtjev stranke ili usmeno saopćenje u zapisnik, odnosno ne izda potvrdu o prijemu podneska (član 62. st. 1., 2. i 3.),
 - 3) ako izvrši pozivanje noću suprotno odredbi člana 64. stava 2. ovog zakona,
 - 4) ako se pozvana osoba prinudno privede, a u pozivu nije bila naznačena primjena te mjere (član 65. stav 3),
 - 5) ako se po službenoj dužnosti ne pribavljaju podaci o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija ili ako se od stranke traži da pribavi i podnese dokaze koje brže i lakše može pribaviti organ koji vodi postupak ili ako traži da stranka podnese uvjerenja koja organi nisu dužni izdavati (član 127. stav 3. i član 128. stav 2.),
 - 6) ako nije data mogućnost stranci da se izjasni o činjenicama i okolnostima na kojima se zasniva rješenje, odnosno da učestvuje u izvođenju dokaza ili je doneseno rješenje prije nego što se stranci pruži mogućnost da se izjasni o činjenicama i okolnostima (član 134. stav 3.),

- 7) ako na zahtjev stranke neće da izda uvjerenje ili drugu ispravu o činjenicama o kojima vodi službenu evidenciju ili ako uvjerenje ili drugu ispravu ne izda u propisanom roku ili ne donese rješenje o odbijanju zahtjeva za izdavanje uvjerenja (član 162. st. 1., 2., 5. i 6.),
 - 8) ako ne postupi po zahtjevu nadležnog organa u vezi s davanjem isprave (član 159.),
 - 9) ako po zahtjevu stranke ne donese rješenje i ne dostavi ga stranci u propisanom roku (član 208.),
 - 10) ako žalbu sa spisima ne dostavi drugostepenom organu u propisanom roku (član 226.),
 - 11) ako ne postupi po traženju drugostepenog organa ili ako u svemu ne postupi po drugostepenom rješenju ili ako rješenje ne donese u propisanom roku (član 230.),
 - 12) ako na zahtjev drugostepenog organa ne dostavi u roku traženo obavještenje ili ako po nalogu drugostepenog organa ne donese rješenje u propisanom roku ili ako na zahtjev drugostepenog organa ne prikupi tražene podatke i ne dostavi ih u propisanom roku (član 234.),
 - 13) ako ne donese rješenje po žalbi u propisanom roku (član 235.),
 - 14) ako ne postupi po nalogu drugostepenog organa ili traženi materijal ne dostavi u roku (član 246. stav 3.),
 - 15) ako ne dostavi izvještaj o rješavanju upravnih stvari u upravnom postupku u propisanom roku (član 285. stav (2)).
 - 16) ako onemogućava uvid u upravno rješavanje ili ako ne postupi po nalogu nadležnog organa, odnosno upravne inspekcije koja vrši nadzor ili neće da dostavi potrebne podatke, spise i obavještenja na zahtjev organa, odnosno upravne inspekcije (član 288. stav 3.).
 - 17) ako odmah po saznanju za rješenje kojim je povrijeđen zakon, a povreda može biti razlog za ponavljanje postupka, odnosno za poništavanje, ukidanje ili mijenjanje rješenja, ne obavijesti organ nadležan za pokretanje postupka i donošenje rješenja, odnosno tužioca.
- (2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom od 300 KM do 1.200 KM i odgovorna osoba u organu uprave, odnosno u instituciji koja ima javna ovlaštenja.

Član 290.

- (1) Novčanom kaznom od 1.500 KM do 6.000 KM kaznit će se za prekršaj institucija koja ima javna ovlaštenja:
- 1) ako ne pruži zatraženu pravnu pomoć ili ako ne postupi po molbi za pomoć u određenom roku (član 33. st. 1. i 2.),
 - 2) ako saslušanim osobama ne pročita zapisnik ili ako onemogućiti da saslušane osobe pregledaju zapisnik (član 69. stav 1.),
 - 3) ako stranci ili drugoj osobi onemogućiti razgledanje spisa ili da prepisu potrebne spise (član 72. st. 1. i 2.),
 - 4) ako se ne provodi obavezno lično dostavljanje u slučajevima predviđenim u odredbi člana 76. stav 1. ovog zakona,
 - 5) ako na zahtjev stranke neće da izda uvjerenje, odnosno ne donese rješenje o odbijanju zahtjeva u propisanom roku (član 163. st. 1. i 3.),
 - 6) ako ispita kao svjedoka osobu koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja službene, državne ili vojne tajne (član 166.),
 - 7) ako izvrši prisilno privođenje ili dovođenje suprotno članu 282. stava 1. ovog zakona, odnosno ako u roku ne donese zaključak o primjeni prinudne mjere ili u roku ne odluči o prigovoru,
 - 8) ako ne preduzima mjere za kontinuirano stručno osposobljavanje i usavršavanje službenih osoba koje su ovlaštene za rješavanje u upravnim stvarima, odnosno za preduzimanje radnji u postupku ili ako ne osigurava rješavanje upravnih stvari u propisanim rokovima ili ako u propisanom roku ne obavijesti stranku o razlozima zbog kojih rješenje, odnosno zaključak nije donesen (član 284. st. 1. i 2.).
- (2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 200 KM do 800 KM i odgovorna osoba u instituciji koja ima javna ovlaštenja, kao i odgovorna osoba u organu uprave, odnosno u službi za upravu.

Član 291.

- (1) Novčanom kaznom od 1.000 KM do 4.000 KM kaznit će se za prekršaj institucija koja ima javna ovlaštenja:
- 1) ako ne izuzme službenu osobu kada su ispunjeni uslovi za izuzeće (čl. 35. i 36.),
 - 2) ako ne dozvoli stranci da se koristi stručnim pomagačem (član 59. stav 1.),
 - 3) ako se pozivanje osobe radi prijema pismena vrši suprotno odredbi člana 73. stava 2. ovog zakona,
 - 4) ako se pismeno ne dostavlja punomoćniku za primanje pismena (član 81. stav 1.),
 - 5) ako ne pouči svjedoka na koja pitanja može uskratiti svjedočenje, odnosno o kojim pitanjima vještak može uskratiti vještačenje (član 169. stav 3. i član 178. stav 1.).

(2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 150 KM do 600 KM i odgovorna osoba u instituciji koja ima javna ovlaštenja, kao i odgovorna osoba u organu uprave, odnosno u službi za upravu.

Član 292.

(1) Odgovornom osobom u organu uprave, odnosno u državnoj službi, u smislu odredbe člana 289. stava 2., člana 290. stava 2. i člana 291. stava 2. ovog zakona, smatra se rukovodilac organa uprave kao i državni službenik u tim organima i službama koji je ovlašten za rješavanje u upravnim stvarima ili ovlašten za preduzimanje radnji u upravnom postupku, odnosno drugi službenik koji je zadužen da neposredno izvrši određeni posao, a nije izvršio taj posao ili je izvršio radnju protivno datoj obavezi.

(2) Odgovornom osobom u instituciji koja ima javna ovlaštenja u smislu odredbi člana 289. stava 2., člana 290. stava 2. i člana 291. stava 2. ovog zakona, smatra se rukovodilac institucije i druge osobe određene statutom te institucije.

XXI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 293.

Upravni predmeti koji ne budu riješeni do dana stupanja na snagu ovog zakona riješit će se po odredbama ovog zakona.

Član 294.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da se primjenjuje Zakon o općem upravnom postupku u Republici Bosni i Hercegovini ("Službeni list RBiH", br. 2/92 i 13/94).

Član 295.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH", a objavit će se i u službenim glasilima entiteta i "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH".

PS BiH broj 69/02
25. juna 2002. godine
Sarajevo
Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Mariofil Ljubić, s. r.
Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
dr. **Nikola Špirić**, s. r.

PS BiH broj 19/04
26. februara 2004. godine
Sarajevo
Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
dr. **Nikola Špirić**, s. r.
Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Mustafa Pamuk, s. r.

PSBiH broj 115/07
29. oktobra 2007. godine
Sarajevo
Predsjedavajući
Predstavničkog doma

Parlamentarne skupštine BiH
Beriz Belkić, s. r.
Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Ilija Filipović, s. r.

PSBiH, broj 449/09
13. novembra 2009. godine
Sarajevo
Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Milorad Živković**, s. r.
Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Ilija Filipović, s. r.

Broj 01,02-02-1-7/13
22. maja 2013. godine
Sarajevo
Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Božo Ljubić**, s. r.
Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Sulejman Tihić, s. r.

Broj 01,02-02-1-929/16
14. jula 2016. godine
Sarajevo
Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Mladen Bosić, s. r.
Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Safet Softić, s. r.